

Interešu izglītība Latvijā un interese izglītības iestāžu loma

Pētījuma ziņojums

Autori:

Daiga Kalniņa, dr. paed., Bērnu un jauniešu vides izglītības
centra „Rīgas Dabaszinību skola” direktore

Doloresa Lepere, Talsu novada bērnu un jauniešu centra
direktore, Interešu izglītības iestāžu direktoru
konsultatīvās padomes priekšsēdētāja

Māra Vilciņa, Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta
departamenta Sporta un jaunatnes pārvaldes
Sporta un interese izglītības nodaļas vadītāja

Irēna Maskalona - Tehniskās jaunrades nama "Annas 2"
direktore, Eiropas bērnu un jauniešu neformālās
izglītības iestāžu asociācijas (EAICY) prezidija
locekle

Inga Auziņa, Liepājas Bērnu un jaunatnes centra direktore
Dzintra Zemtūre, Bērnu un jauniešu centra „Altona” direktore
Aija Caune, Preiļu novada Bērnu un jauniešu centra direktore
Dzidra Matusēviča, Cēsu Bērnu un jauniešu centra direktore
Aina Jansone, Daugavpils Bērnu un jauniešu centra „Jaunība”
direktore

Valda Tubina, Saldus Bērnu un jaunatnes centra direktore
Gunita Kļaviņa, Madonas Bērnu un jauniešu centra direktore
Benita Svareniece, Bauskas Bērnu un jauniešu centra direktore

Saturs

IEVADS	3
1. INTEREŠU IZGLĪTĪBA	5
1.1. Interese izglītībā Latvijā un tās tiesiskais regulējums	5
1.2. Interese izglītības nozīme personības attīstībā	12
2. PĒTĪJUMS PAR INTEREŠU IZGLĪTĪBU INTEREŠU IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒS .	21
2.1. Pētāmās izlases raksturojums.....	21
2.3. Pētījuma rezultāti un to analīze.....	24
2.3.1. Interese izglītības iestāžu audzēkņu anketēšanas rezultāti	24
2.3.2. Interese izglītības iestāžu audzēkņu vecāku anketēšanas rezultāti	32
2.3.3. Interese izglītības iestāžu absolventu un cits viedoklis	34
2.3.4. Latvijas novadu pašvaldību viedoklis.....	36
2.3.4. Citu pētījumu rezultātu analīze	37
3. KVALITĀTE INTEREŠU IZGLĪTĪBĀ.....	42
SECINĀJUMI.....	45
PRIEKŠLIKUMI INTEREŠU IZGLĪTĪBAS ATTĪSTĪBAI.....	48
IZMANTOTO INFORMĀCIJAS AVOTU SARAKSTS	50
1. pielikums. Interese izglītības iestāžu bijušo audzēkņu viedoklis	54
2. pielikums. Pašvaldību pārstāvju viedoklis.....	72
3. pielikums. Citu aptaujāto personu un organizāciju viedoklis	80
4. pielikums. Interese izglītības programmu īstenošanas kārtība un principi	87
5. pielikums. Interese izglītības programmu kvalitātes kritēriji Rīgā.....	93
6. pielikums. Starptautiskās konferences “Bērna brīvais laiks un tā organizēšana” gala ziņojums.....	102
7. pielikums. Bērnu un jauniešu brīvā laika organizēšanas vadlīnijas.....	114

IEVADS

Liela daļa Latvijas iedzīvotāju ir apmeklējuši vai apmeklē interešu izglītības nodarbības (pulciņus, studijas, klubus u. c.) interešu izglītības iestādē vai skolā. Sabiedrībā līdz šim nav raisījušās plašākas diskusijas par interešu izglītības lietderību un efektivitāti. Tā kā interešu izglītības programmas pastāvēšanu nosaka sabiedrības pieprasījums, tad interešu izglītības skolotāji nepārtraukti pilnveido piedāvātās programmas un uzlabo mācību procesu nodarbībās.

Diemžēl ekonomiskās situācijas dēļ nav iespēja nodrošināt vienādu interešu izglītības piedāvājumu visās administratīvajās teritorijās, tādēļ lielākajās pilsētas ir pieejama lielāka interešu izglītības programmu daudzveidība. Tajā pat laikā mazajās skolās ir mazāks skolēnu skaits klasē un skolotājam mācību stundā ir iespēja vairāk laika veltīt konkrētam bērnam nekā tas ir lielajās pilsētas skolās, kas daļēji kompensē interešu izglītības pieejamības trūkumu.

Interesu izglītībai ik gadus tiek piešķirta valsts mērķdotācija, uz kuru, saskaņā ar MK noteikumiem Nr.382, var pretendēt ikviena pašvaldības izglītības iestāde, kā arī juridiskās un fiziskās personas, kuras pašvaldībā saņēmušas licenci programmas īstenošanai. Atsevišķos novados ir vērojama tendence, ka profesionālās ievirzes izglītības iestādes (mūzikas un mākslas skolas, sporta skolas) trūkstošās stundas profesionālās ievirzes izglītības programmām kompensē no valsts mērķdotācijas interešu izglītībai, pārveidojot savas izglītības programmas. Vairākās administratīvajās teritorijās valsts piešķirtais finansējums tiek izlietots citiem mērķiem, piemēram, papildus mācību stundu vai fakultatīvo nodarbību finansēšanai konkrētā mācību priekšmetā vispārizglītojošās skolās, nosaucot to par interešu izglītību.

Interesu izglītība ir brīvprātīga, lai gan nereti gadās dzirdēt skolēnu izteikumus, ka viņi apmeklē pulciņu skolā, jo skolotājs savā mācību priekšmetā tad ieliks labāku atzīmi. Nav pieejams neviens pētījums par interešu izglītību, kur būtu pētīta interešu izglītība kopumā, t. i., gan interešu izglītības centros, gan skolās, gan citās organizācijās noritošā. Ir atsevišķās iestādēs vai novados veikti pētījumi, kuri tiek izmantoti konkrētās iestādes vajadzībām.

Tajā pat laikā „Reformu īstenošanas rīcības plāns vispārējā izglītībā” (projekts) paredz: „Attīstīt efektīvu skolu tīklu Latvijas reģionos, **nodrošinot kvalitatīvas un daudzveidīgas izglītības, t. sk., interešu un neformālās izglītības** pieejamību pirmsskolas un pamatskolas posmā un veidojot apstākļus mūsdienīgiem, decentralizētiem izglītības ieguves un nodarbinātības risinājumiem mūžizglītības ietvarā.”

Arī „White Paper on Lifelong Learning in Latvia” norādīts, ka Latvijā pēdējos gados nav veikts visaptverošs pētījums par interešu izglītību un tās nozīmi mūžizglītībā. Uzskaitītās problēmas noteica pētījuma tematu un pētījuma mērķi un uzdevumus.

Pētījuma **mērķis**: apzināt esošo situāciju interešu izglītībā interešu izglītības iestādēs Latvijā, lai izveidotu pamatu turpmākām diskusijām par interešu izglītības vietu Latvijas izglītības sistēmā un interešu izglītības attīstību.

Pētījuma **uzdevumi**:

1. Izpētīt interešu izglītības būtību, tās tiesisko regulējumu un nozīmi bērnu un jauniešu attīstībā.
2. Noskaidrot interešu izglītības popularitāti un interešu izglītības iestāžu audzēkņu motivāciju pulciņu apmeklējumam.
3. Noskaidrot sociālo partneru (vecāku, sadarbības partneru) viedokli par interešu izglītību un tās nozīmi.
4. Noskaidrot interešu izglītības pulciņu apmeklējuma ietekmi uz skolēnu pārslodzi.
5. Apzināt iespējas interešu izglītības pulciņu realizācijai tikai vispārizglītojošās skolās.
6. Izstrādāt priekšlikumus interešu izglītības attīstībai Latvijā.

Pētījuma **bāze**: 38 interešu izglītības iestādes, 2199 interešu izglītības iestāžu audzēkņi, 1226 interešu izglītības iestāžu audzēkņu vecāki. Pētījumā iegūti arī dati no citiem pētījumiem, apkopoti pašvaldību, interešu izglītības iestāžu absolventu, sadarbības organizāciju un citu personu viedokļi, valsts statistikas dati.

1. INTEREŠU IZGLĪTĪBA

1.1. Interesešu izglītība Latvijā un tās tiesiskais regulējums

Interesešu izglītība – personas individuālo izglītības vajadzību un vēlmju īstenošana neatkarīgi no vecuma un iepriekš iegūtās izglītības (Izglītības likuma 1. pants). Interesešu izglītība – neformālā izglītība kā mērķtiecīgi organizēta bērnu un jauniešu individuālajām interesēm atbilstoša izglītojoša darbība (Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca, 2000). Saskaņā ar izglītības likuma 47. panta 1. daļu, interesešu izglītība ir brīvprātīga, un tās uzsākšanai nav nepieciešama noteiktai izglītības pakāpei atbilstoša izglītība. Interesešu izglītības galvenie uzdevumi:

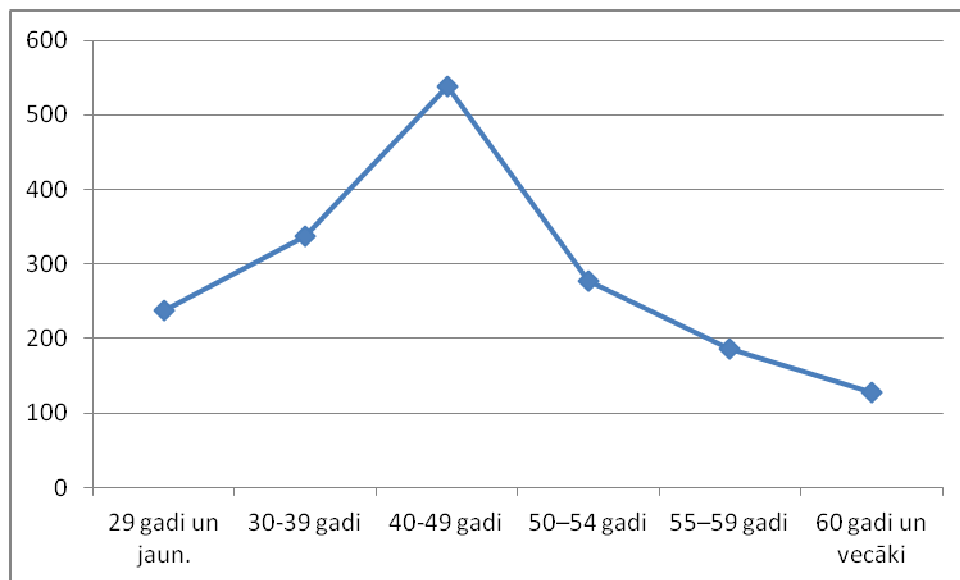
- attīstīt bērnu un jauniešu spējas un talantus;
- nodrošināt iespējas radošai pašizpaušmei un savas individualitātes izkopšanai;
- nodrošināt saturīgas un lietderīgas brīvā laika pavadīšanas iespējas;
- sekmēt pilsoniskās un nacionālās identitātes attīstīšanu;
- veicināt preventīvo darbu negatīvo tendenču novēršanai jaunatnes vidū;
- nodrošināt ievirzi karjeras izvēlē;
- iegūt praktiskam darbam un dzīvei derīgu papildizglītību (*Interesešu izglītība*).

Interesešu izglītības programmu īstenošana notiek nepārtraukti, no septembra līdz augustam. Nodarbības pulciņā parasti notiek vienu vai divas reizes nedēļā, ārpus mācību stundām un brīvdienās, kā arī skolēnu brīvlaikos. Atšķirībā no vispārizglītojošām skolām, interesešu izglītības iestādēs mācību darbs vasaras mēnešos turpinās tikpat intensīvi, piedāvājot citas mācību organizācijas formas, piemēram, nometnes, radošās darbnīcas, spēļu istabas. Daudzi tehniskās jaunrades, sporta pulciņi turpina aktīvu darbību vasarā, gatavojoties sacensībām, kultūrizglītības pulciņu dalībnieki koncertē, kā arī vairākiem pulciņiem vasara ir radošo, mācību treniņu nometņu laiks. Tas apliecina, ka interesešu izglītības iestāde ir pieejama un darbojas visu kalendāro gadu.

Izglītības likuma 17. panta trešās daļas 16. punktā pašvaldībām ir noteikta funkcija: „nodrošina bērnu un jauniešu interesešu izglītību, izsniedz licences interesešu izglītības programmu īstenošanai”, bet 47. pantā noteikts, ka izglītības iestādes ir tiesīgas īstenot interesešu izglītības programmas bez licences saņemšanas. Taču interesešu izglītības programmas ir tiesīgas īstenot arī citas juridiskās un fiziskās personas, kuras nav reģistrētas Izglītības iestāžu reģistrā, pēc attiecīgās licences saņemšanas vietējā pašvaldībā.

Par interešu izglītības skolotāju var strādāt persona, kas ieguvusi augstāko pedagoģisko izglītību vai apguvusi profesionālās pilnveides izglītības programmas, pēc kuru apguves tiek izsniegts sertifikāts, ja personai ir profesionālā vidējā izglītība, vidējā izglītība un Latvijas Amatniecības kameras piešķirtā amatnieka kvalifikācija, kas atbilst amata meistara līmenim) vai augstākā izglītība un minētā persona strādā par profesionālās izglītības vai profesionālās ievirzes izglītības profesionālo mācību priekšmetu pedagogu vai interešu izglītības pedagogu (Noteikumi par prasībām pedagogiem nepieciešamajai izglītībai un profesionālajai kvalifikācijai, 2000). Ikvienam pedagogam nepieciešams apgūt profesionālās kvalifikācijas pilnveides programmas, kuru apjoms triju gadu laikā nav mazāks par 36 stundām (pedagogu profesionālās kvalifikācijas pilnveides kārtība, 2011).

Interesu izglītības iestādēs valsts mērķdotācija un pašvaldības finansējums 2011./2012. mācību gadā nodrošināja 1087,872 likmes, kuras tika sadalītas starp 1708 pedagogiem, no kuriem 844 (49%) strādā pamatdarbā. Vidēji katram pedagogam bija 0,637 likmes jeb 13 stundas (vidēji vienam pulciņam tiek piešķirtas 4 – 6 stundas nedēļā). Tāpat kā citās izglītības iestādēs, arī interešu izglītībā dominē sievietes (73% no visiem pedagogiem). Salīdzinoši daudz ir jaunu pedagogu - 14% pedagogu, kas ir 29 gadus jauni vai jaunāki (skat. 1. att.). 51% pedagogu ir vecumā no 30 līdz 49 gadiem. 7% pedagogu ir pensijas vecumā. Tas nozīmē, ka pedagoģiskajam potenciālam ilgtermiņā ir izaugsmes iespējas un pagaidām nedraud novecošanās problēma.

1. att. Interesu izglītības iestāžu pedagogu sadalījums pēc vecuma

81% interešu izglītības iestāžu pedagogiem ir augstākā pedagoģiskā izglītība un 10% cita augstākā izglītība. 20% no visiem interešu izglītības iestāžu pedagogiem ir pedagoģijas

maģistra izglītība, kas nozīmē, ka pedagogi ir sagatavoti inovāciju ieviešanai un reformām, ja ir skaidri zināms reformu mērķis un sasniedzamais rezultāts

Iestādēs, kuras piedalījās pētījumā, strādā 1388 pedagogi, no tiem 633 tā ir vienīgā darba vieta. Pedagogi ir augsti kvalificēti: 14 pedagogiem ir doktora grāds, 362 – maģistra grāds, bet 54 – Latvijas Amatniecības kameras meistara diploms. Pedagogi apliecinājuši savu profesionalitāti, iegūstot 4. kvalitātes pakāpi (31 pedagogs) un 5. kvalitātes pakāpi (6 pedagogi). Pedagogi savu pieredzi popularizējuši 178 publikācijās metodikā (54 grāmatās, 63 rakstos laikrakstos, 42 publikācijas ietādes mājas lapās, 19 publikācijas zinātniskos izdevumos), no tām 6 publicētas ārzemju izdevumos. Dati par pedagogiem liecina, ka interešu izglītības iestādēs strādā augsti kvalificēti profesionāļi, kas spēj radīt inovācijas pedagoģijā, kuras var izmantot arī vispārizglītojošo skolu pedagogi mācību procesa uzlabošanai.

Interesu izglītības programmas tiek finansētas no valsts budžeta mērķdotācijas (pedagogu algas), dibinātāju - pašvaldību un juridisko personu (pedagogu algas, mācību līdzekļi, saimnieciskie izdevumi u.c. nepieciešamie izdevumi), kā arī fizisko personu līdzekļiem. Mērķdotāciju no valsts budžeta līdzekļiem tiek piešķirta republikas pilsētas un novada pašvaldībai pedagogu darba algām un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām atbilstoši izglītojamo skaitam vispārējās pamata un vispārējās vidējās izglītības iestādēs attiecīgajā administratīvajā teritorijā iepriekšējā budžeta gada 1.septembrī (Interesu izglītības programmu finansēšanas kārtība, 2001).

Apskatot jautājumu par finansējumu, kā problēmas jāmin, ka:

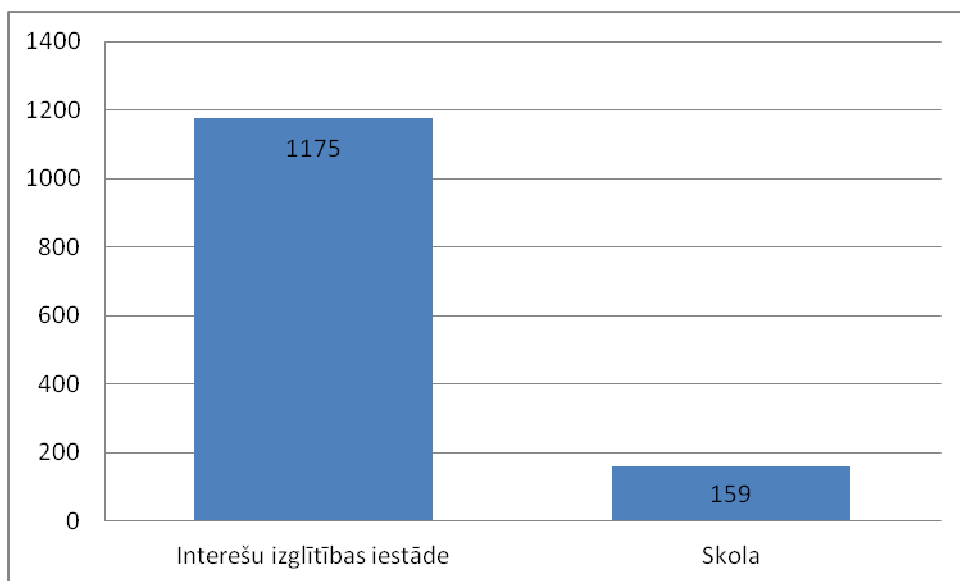
- mērķdotācijas apmērs tiek aprēķināts tikai pēc skolēnu skaita vispārējās izglītības iestādēs, bet interešu izglītībā darbojas bērni un jaunieši līdz 25 gadu vecumam, ieskaitot pirmsskolas vecuma bērnus,
- budžeta un mācību gada nesakritība, jo pašvaldības mērķdotāciju parasti saņem 2 reizes gadā novēloti - septembra un janvāra beigās -, lai gan programmas tiek apstiprinātas mācību gadam (uzsākot 1. septembrī un turpinot nepārtraukti mācību gada garumā). Līdz šim pašvaldībai un iestāžu direktoriem jāstrādā pretrunā ar likumu un normatīvajiem aktiem, jo pedagogs jātarificē pēc stāvokļa uz 1.septembri, bet uz šo datumu nav zināms finansējuma apjoms. Veidojas situācijas ka skolotāji strādā, bet viņi nezina, cik par to saņems septembrī. Tādējādi veidojas situācijas, ka pašvaldība un interešu izglītības iestādes direktors spiesti izšķirties – uzņemt risku un īstenot programmu bez

finansējuma vai arī neuzsākt programmas īstenošanu pirms valsts mērķdotācijas ieskaitīšanas. Pastāv arī risks, ja plānotais finansējuma apjoms nesaskan ar piešķirot finansējuma apjomu ir nepietiekošs, tad nāksies arī atbrīvot daļu interešu izglītības skolotāju, bet nav skaidrs, kas un no kādiem līdzekļiem izmaksās viņiem pienākošās kompensācijas.

2011. gadā tika piešķirta valsts mērķdotācija daļējai interešu izglītības pedagogu darba samaksai Ls 7 167 388 apmērā (Likums „Par valsts budžetu 2011. gadam”, 2010), bet 2012. gadā Ls 7 167 802 apmērā (Likums „Par valsts budžetu 2012. gadam, 2011.”), kas ir 0,154% no valsts budžeta izdevumiem 2012. gadam un 3,308% no valsts mērķdotācijas izglītības iestādēm.

Galvenokārt interešu izglītības programmas īsteno interešu izglītības iestādes un vispārizglītojošās skolas. Kopā Latvijā 2011./ 2012. mācību gadā ir 49 interešu izglītības iestādes (Interešu izglītība pa interešu izglītības programmām, apakšprogrammām 2011./2012.m.g. sākumā, 2012), kas atrodas visos reģionos, pārsvarā lielajās pilsētās, atsevišķas programmas īstenojot mazo ciematu vispārizglītojošās skolās. Visos novados tiek īstenotas interešu izglītības programmas, bet to piedāvājuma daudzveidība ir dažāda – jo vairāk skolēnu novadā, jo lielāks piešķirtais finansējums un piedāvāto programmu daudzveidība.

Bērns vai jauniešs var vienlaicīgi apgūt vairākas interešu izglītības programmas vienā iestādē un netiek uzskaitīts, cik interešu izglītības programmas apgūst katrs konkrētais bērns, tāpēc interešu izglītībā tiek uzskaitīti audzēkņi (1 pulciņa dalībnieks 1 pulciņā tiek skaitīts kā viens audzēknis, piemēram, ja šis pats dalībnieks apmeklē 2 pulciņus, tad tiek skaitīts kā 2 audzēkņi). 57577 audzēkņi apgūst interešu izglītības iestāžu īstenojot interešu izglītības programmas (Interešu izglītība pa interešu izglītības programmām, apakšprogrammām 2011./2012.m.g. sākumā, 2012) un 132735 audzēkņi apgūst 833 skolu īstenojot interešu izglītības programmas (Izglītojamo skaits, kuri darbojas interešu izglītības programmās vispārizglītojošajās dienās apmācības programmās 2011./2012.m.g., 2012). Vidējais audzēkņu skaits, kas apgūst interešu izglītības programmu vienā interešu izglītības iestādē un citā izglītības iestādē (vispārizglītojošā skolā, internātpamatskolā, privātskolā), redzams 2. attēlā.

2. att. Vidējais bērnu skaits, kas apgūst interesešu izglītības programmu interesešu izglītības iestādē un vispārizglītojošā skolā 2011. gadā

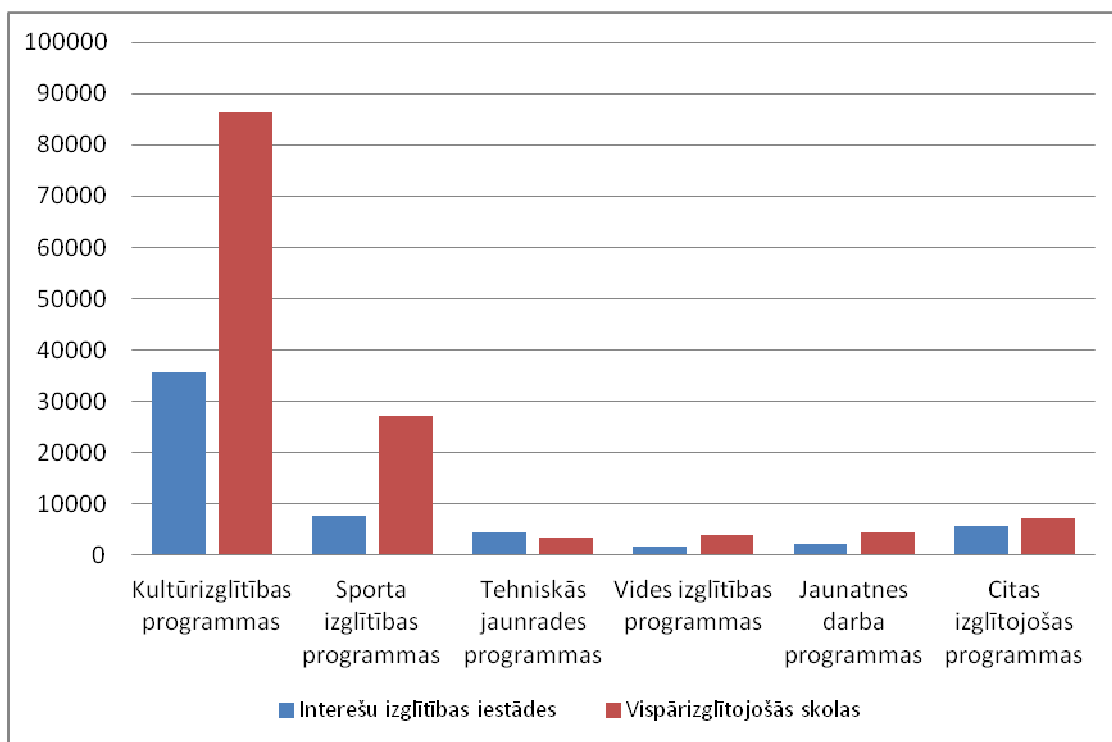
2011. gadā lielākais audzēkņu skaits vienā iestādē ir 4121 audzēkņi, četrās iestādēs ir starp 3000 un 4000 audzēkņiem, 16 iestādēs ir starp 1000 un 3000 audzēkņiem. Mazākais audzēkņu skaits interesešu izglītības iestādē ir 127 audzēkņi. Pēdējo gadu laikā ir tendence audzēkņu skaitam interesešu izglītībā pieaugt pretēji tam, ka skolēnu skaits samazinās.

Situācija novados ir ļoti atšķirīga, piemēram, Zilupes novadā vispārizglītojošās skolas neīsteno interesešu izglītības programmas. Visos novados (izņemot Zilupes novadu) vispārizglītojošās skolās ir salīdzinoši plaši pārstāvētas kultūrizglītības programmas, gandrīz visās arī sporta izglītības programmas. Vairāk kā 100 skolās netiek piedāvāti interesešu izglītības nodarbības, kas varētu nozīmēt, ka šīm skolām nav pieredzes interesešu izglītības īstenošanā (Izglītojamo skaits, kuri darbojas interesešu izglītības programmās vispārizglītojošajās dienas apmācības programmās 2011./2012.m.g., 2012).

Interesešu izglītības programmas tiek īstenotas 6 jomās (skat. 3. att.):

1. Kultūrizglītībā (piemēram, dejas, mūzika, vizuālā un vizuāli plastiskā māksla, teātra māksla, folklorā),
2. Sporta izglītībā (piemēram, šahs, dambrete, orientēšanās, sporta dejas, mākslas vingrošana, badmintons),
3. Tehniskajā jaunradē (piemēram, automodelisms, raķešu modelisms, elektronika, programmēšana, foto un video),
4. Vides izglītībā (piemēram, vides pētnieki, ekoloģija, botānika, zooloģija),

5. Jaunatnes darbā (piemēram, skolēnu pašpārvaldes, jaunatnes klubi, debates, skauti),
6. Citās izglītojošās programmās (piemēram, žurnālistika, stila mācība, literārā jaunrade, novada vēsture).

3. att. **Audzēkņu skaita sadalījums interešu izglītības programmās 2011. gadā**

Šis attēls uzskatāmi parāda, ka skolās pārsvarā ir kori, deju kolektīvi un sporta komandas. Kultūrizglītības programmu pārsvars pār citām programmām skaidrojams arī ar to, ka tajās tiek ieskaitītas daudz dažādas apakšprogrammas, kā arī skolas realizē programmas, kurām nav nepieciešama specifiska materiāltehniskā bāze (darbagaldi, mūzikas instrumenti, keramikas krāsnis u. tml.).

27 interešu izglītības iestādēs tiek īstenotas arī sociālās integrācijas un brīvā laika pavadīšanas un atpūtas programmas: bērniem ar īpašām vajadzībām (kopā 300 audzēkņi), „ielu” bērniem (kopā 75 audzēkņi), nepilngadīgajiem likumpārkāpējiem (kopā 51 audzēknis), rotaļu istabas (132 audzēkņi), brīvā laika klubi (1202 audzēkņi), brīvā laika centri (1107 audzēkņi), citas brīvā laika programmas (8298 audzēkņi).

Interesu izglītībā tiek piedāvātas dažādas darbības formas: nodarbības pulciņos un kolektīvos, individuālais darbs, interešu klubi, nometnes, pasākumi, konkursi, sacensības, kā arī iesaistīšanās dažādos projektos u.c.

Brīvā laika organizēšanas darbības principi diezgan lielā mērā starp dažādām Eiropas valstīm atšķiras. 20.gadsimta 50 gados dažās valstīs šis sektors pat tika likvidēts. Pašlaik Eiropā nav vienotas terminoloģijas brīvā laika darbības jomu apzīmēšanai. Gandrīz katrā valstī šo darbības jomu definē savādāk, piemēram, neformālā, papildizglītība, interešu, ārpusskolas izglītība; brīvais laiks u.c. Pie tam angļu valodā ir divi termini „non-formal” un „informal”, kuri tulkojumā latviešu valodā nozīmē neformālā izglītība. Ar „non-formal” izglītību saprot institūciju neorganizētu pašizglītošanos, prasmju un iemaņu apgūšanu savstarpējos kontaktos, darbā, sabiedrībā u.c. Savukārt ar „informal” saprot mērķtiecīgas strukturētas aktivitātes ārpus formālās izglītības (Vilciņa, 2006).

Pasaules izpratnē interešu izglītība atbilst neformālās izglītības jēdzienam, jo tā atbilst šādam raksturojumam (Clarijs, 2008)

- Neformālā izglītība (*Informal education*) - mērķtiecīgas strukturētas aktivitātes ārpus formālās izglītības;
- Neformālā izglītība (*Non-formal education*) - neorganizētu pašizglītošanos, prasmju un iemaņu apgūšanu savstarpējos kontaktos, darbā, sabiedrībā u.c.

Analizējot Eiropas valstu pieredzi un situāciju iezīmējas divi attīstības ceļi. Vienu veido Rietumeiropas valstis, kurās neformālā izglītība ir attīstījusies praktiski katrā valstī savādāk un patstāvīgi. Šajās valstīs finansiālais atbalsts šai jomai no valsts un pašvaldību puses ir neliels. Finances pārsvarā tiek iegūtas no projektu darbības un vecāku iemaksām.

Otru – Centrāleiropas un Austrumeiropas bijušā sociālistiskā bloka valstis. Šajās valstīs praktiski ir saglabātas labās tradīcijas un brīvā laika organizēšanas struktūra, izņemot Lietuvu, kur ļoti daudz bērnu un jauniešu centrus likvidēja, pēc tam cenšoties tos radīt no jauna. Valsts un pašvaldības atbalsta un finansē šo jomu (Vilciņa, 2006).

Tā kā Izglītības likuma 17.pants nosaka, ka katrai pašvaldībai ir pienākums savā administratīvajā teritorijā dzīvojošajiem bērniem nodrošināt iespēju īstenot interešu izglītību un atbalstīt ārpusstundu pasākumus, arī bērnu nometnes, tad secināms, ka atšķirīgās situācijas dēļ interešu izglītības pieejamības nodrošināšana būtu atstājama pašvaldības kompetencē, jo katrā konkrētā pašvaldībā iespējams atrast vispiemērotākos risinājumus interešu izglītības attīstības plānošanai, atbilstoši valsts piešķirtajam un pašvaldībai pieejamajam finansējumam un ņemot vērā pašvaldības tradīcijas, esošo institucionālo struktūru, kvalitatīvos rādītājus un interešu izglītības pieejamību. Piemēram, ja interešu izglītības īstenošana tiks nodota vispārizglītojošām skolām, lielajās pašvaldībās būtiski samazināsies tās pieejamība un daudzveidība, atsevišķos gadījumos arī kvalitāte.

1.2. Interesešu izglītības nozīme personības attīstībā

Bērnus un jauniešus var vispusīgi attīstīt, pārdomāti iesaistot viņus dažāda veida darbībās, iekļaujot arvien plašākā, sarežģītākā attiecību sistēmā gan skolā, gan ārpus tās, pedagoģiski vadot šīs darbības un attiecības (Skatkins, 1985).

Interesešu izglītībai ir svarīga loma bērnu un jauniešu izziņas interesešu veidošanā un motivēšanā. Bērni un jaunieši pavada interesešu izglītības nodarbībās dažas stundas nedēļā, bet tas dod viņiem stimulu turpināt iesākto darbu vai pārdomāt to mājās. Interesešu izglītībai ir milzīgs pedagoģiskais potenciāls – tas ir līdzeklis radošas personības attīstībā. Interesešu izglītība dod iespējas radīt veiksmes situācijas katram bērnam un jauniešim, kas savukārt nostiprina viņa adekvātu pašvērtējumu. Bērnu un jauniešu darbība dažādās interesešu izglītības jomās stimulē personības pašrealizāciju un kreativitāti. Interesešu izglītības iestādēs notiek bērnu un jauniešu socializācija, kuras rezultātā veidojas humānistiskā vērtību sistēmas orientācija. Interesešu izglītībai ir priekšrocība tāpēc, ka tajā pārklājas vaļasprieki un izglītojoša darbība. Interesešu izglītība ļauj sekmīgāk risināt bērnu un jauniešu ārpusskolas laika pavadīšanas un deviantās uzvedības problēmas (Leonovičs, 2007).

Balstoties uz iepriekš minēto, var izcelt interesešu izglītības funkcijas (Skatkins, 1985).

Sociālā funkcija apmierina:

- sociālās (sabiedrības) vajadzības;
- vajadzību pēc reālas integrācijas sabiedrībā;
- vecāku vēlmes (priekšstats par to, kas ir nepieciešams viņu bērnam, kas viņam pietrūkst, pirms profesionālā sagatavotība, nepilnas ģimenes problēmas, nodarbību prestižs, veselība);
- bērnu vajadzības (izziņas intereses apmierināšana, saskarsme, brīvā laika pavadīšana). Bērnu vajadzības ir dinamiskas un mainās personības attīstības laikā;
- ekonomikas vajadzības (pieaugušiem - iespējas vairāk nopelnīt);
- bērnu tiesību aizsardzības vajadzības (bērnu deviantās un asociālās uzvedības profilakse).

Psiholoģiskā funkcija:

- attīstošā – izglītojošas vides veidošana, apstākļu radīšana bērnu psihiskai un fiziskai attīstībai (bērnu interesešu realizācija, spēju un iemaņu veidošana). Bērns, kam nav iespēju izpausties ģimenē, skolā, var to darīt interesešu izglītības nodarbībās un pašaktualizēties;

- kompensējošā – psiholoģiskā kompensācija neveiksmēm skolā un ģimenē;
- relaksējošā – iespējas atpūsties no reglamentētās uzvedības ģimenē un skolā;
- konsultējošā (pedagogiem, vecākiem un bērniem).

Izglītojošā funkcija:

- izglītošana dažādās jomās (piemēram, avio modelēšana, horeogrāfija);
- sagatavošanās karjeras izvēlei (piemēram, datorgrafika, filmu studija, galdniecība);
- profesionāla pašnoteikšanās;
- socializēšanās – saskarsme ar vienaudžiem, pašnoteikšanās, sabiedriskā pieredze.

Daudzi psihologi, pedagogi un filozofi uzsver ārpusskolas aktivitāšu nozīmi personības attīstībā un audzināšanā. Piemēram, R. M. Lerner (*Lerner, 2006*), attīstošā kontekstuālisma pārstāvis, akcentēja saistību starp individuālo un kopīgo kontekstu, kas veido personības attīstību. Autors atzīst, ka interešu izglītība var būt organizēta divos veidos: kā tiešais efekts un kā starpnieciskais efekts.

Tiešā efekta modelis uzsver tiešu ietekmi uz interešu izglītības nodarbību apmeklētājiem. Šis modelis demonstrē, kā interešu izglītība var tieši ietekmēt bērnu un jauniešu personības īpašības, attieksmes, īpaši tās, kuras asociējas ar pašvērtējumu, izglītību un sabiedrību. Iesaiste aktivitātēs, palīdz bērnam kļūt par atbildīgu, pašdisciplinētu, pašpārliecinātu personību, kā arī rosināt pozitīvas emocijas, gandarījumu par paveikto un pašnovērtējumu. Šie tiešie efekti pēc tam var būt integrēti ar starpnieciskiem efektiem.

Starpnieciskā efekta modelis nozīmē, ka bērns un jauniešs, kurš apmeklē interešu izglītības nodarbības, var būt ietekmējams netieši. Šajā gadījumā interešu izglītība ietekmē viņa delikvento un devianto uzvedību. Starpnieciskā efekta modelis parāda, ka piesaiste interešu izglītībā asociējas ar izglītības iestādi, vienaudžiem, sabiedrisko vidi. Piemēram, bērns vai jauniešs var pildīt uzdevumus, kurus pēc tam novērtēs viņa draugi. Tādējādi viņiem veidojas pienākumu izjūta vienam pret otru, atzinība (*Bayran, 2007*).

Vēl vairāk, iesaistoties interešu izglītībā, bērnam un jauniešim var veidoties saistība ar sociālām normām, vērtībām un kultūru. Šī integrācija sociālajā dzīvē dod iespēju apmierināt vajadzību pēc piederības kādai grupai.

Interešu izglītība kalpo arī visu četru Maslova vajadzību piramīdā augstāk stāvošu vajadzību apmierināšanai. Tā dod iespēju bērnam un jauniešim apmierināt savu izziņas interesi, saņemt sava darba novērtējumu, apmierināt estētiskās vajadzības un pats galvenais - pašrealizēties.

Kad bērns un jauniešs saņem vērtējumu, gūst pašvērtības izjūtu, piederības izjūtu, papildus viņš iegūst cieņu pret sevi, savu darbu un savu īpašumu. Tas rada lielāku varbūtību,

ka šis bērns vai jauniešs neiesaistīsies darbībās, kuras pazemo citu cilvēku, aizskar viņa īpašumu un darbu.

A. Bandura sociāli-kognitīvā personības attīstības teorijā svarīgu lomu atvēlēja novērošanai, imitācijai, modelēšanai socializācijas procesos, prasmju un iemaņu veidošanā. Tāda sociālā pieeja mācību procesam ietekmē bērnu un jauniešu sabiedrisku integrāciju, viņa personību un attieksmju veidošanos (Muuss, Porton, 1998). Šī teorija arī uzsver pašpastiprinājuma nozīmi mācību procesā. Mācīšanās process var būt stimulēts ar pozitīvam emocijām – lepnumu, apmierinātību, veiksmi, kas savukārt var labvēlīgi ietekmēt prasmju attīstību.

Runājot tieši par interešu izglītību, sociāli-kognitīvās teorijas pārstāvji atzīst, ka, ja pusaudzis atrodas akadēmiskajā procesā, kurā vienaudži vērtē mācīšanos, nopietni attiecas pret izglītošanos, tiecas pēc akadēmiskiem un personīgiem sasniegumiem, viņu pašu vērtības, attieksmes un uzvedība var mainīties.

Sociālās kontroles teorija uzskata, ka indivīdi ir dabiski nestabili un nevar pretoties delivantai uzvedībai. Bet ja viņu starpā ir sociāli stipra personība, kuras viedokli viņi ciena, tad tā var pasargāt no delivantas un deviantās uzvedības tendencēm. Cilvēki ar stiprākām sociālām saitēm – ar ģimeni, draugiem, sabiedrību, retāk uzvedas deliventi. Hirši (Hirschi, 1969) izdalīja četrus komponentus sociālajā saistībā: pieķeršanās, nodošanās, uzticēšanās, un iesaistīšanās (līdzdalība).

Ceturtais komponents ir vissvarīgākais bērnu un jauniešu sociālo saišu veidošanā, īpaši ja runa ir par izglītības iestādi un interešu izglītību. Skolēni, kuri ir iesaistīti interešu izglītībā, identificējas ar interešu izglītības iestādes vērtībām, tās kultūru un tiecas pēc vairākām saitēm ar vienaudžiem un pieaugušiem. Sociālās kontroles teorijas pārstāvji arī uzskata, ka interešu izglītībā iesaistītie skolēni modificē savu attieksmi pret skolu un retāk atrodas starp izkritušiem no skolas vides (Hirschi, 1969). Līdz ar to var secināt, ka interešu izglītības iestādes veiktais mācību un audzināšanas darbs ir nozīmīgs ne tikai pašam skolēnam, bet arī skolai.

Interešu izglītība pēc būtības ir praktiski orientēta. To īsteno speciālisti, sava „amata meistari”, piemēram, profesionāli mākslinieki, dejotāji, aktieri, dabaszinātnieki, motosportisti u. tml. Tas nodrošina interešu izglītības programmu daudzpusību, pievilcību, unikalitāti un rezultativitāti (Дополнительное образование детей: вопросы и ответы, 2008).

Jau Latvijas pirmās brīvvalsts laikā (no 1919.gada) valdība un sabiedrība izrādīja rūpes par bērniem. Daudz puļu tika veltīts bērnu brīvā laika aizpildīšanai ar interesantiem un audzinošiem pasākumiem. Šim nolūkam līdzekļus ieguldīja gan Izglītības ministrija, gan

sabiedriskās organizācijas (Staris, 2000). Divdesmito gadu sākumā Rīgas parkos tika ierīkoti spēļu un rotaļu laukumi bērniem no 5 līdz 16 gadiem. Laukumu uzraudzīšanai un spēļu un rotaļu organizēšanai tika algoti laukumu vadītāji un palīgi. Laukuma vadītājs organizēja dažādas spēles. Rotaļu laukumi drīz vien kļuva populāri un tie bija kupli apmeklēti.

„1920.gadā Rīgas pilsētas valdē tika ierosināts jautājums par vasaras nometņu vai koloniju, kā mēdza teikt tajā laikā, rīkošanu ārpus pilsētas mazturīgo iedzīvotāju bērniem, bet līdzekļu trūkuma dēļ šis pasākums tika atlikts.” (Staris, 2000:130). Pirmā nometne Rīgā tika ierīkota Mīlgrāvī 1926.gadā, kad uzlabojās ekonomiskie apstākļi. Šīs vasaras kolonijas pilsētas skolu valde organizēja kopā ar sabiedriskajām organizācijām un skolu padomēm.

20.gs sākumā jaunieši vēlējās darboties un organizēt arī pulciņus dažādu jautājumu apspriešanai, kas neietilpa reglamentētās skolas programmās. Ārpusskolas izglītība bija nepieciešama tāpat kā skola. Katrā pilsētā, lauku centrā vajadzēja būt tautas namiem ar bibliotēkām, teātru, koncertu un izstāžu zālēm. Vajadzēja organizēt kursus, lekciju ciklus, dažādus pulciņus (Skola un ārpusskolas izglītība, 1921). Taču valsts līdzekļus ārpusskolas izglītības nodrošināšanai nepiešķīra. Šo darbu veica sabiedriskās organizācijas. Populārākās un lielākās bērnu un jauniešu organizācijas bija: Mazpulki, Skolēnu kooperatīvi, Skauti un gaidas, Sarkanā Krusta bērnu organizācija. Organizācijās jaunieši attīstīja savas organizatora spējas, mācījās praktiskas lietas kādā konkrētā jomā (Šibajevs, 2002).

Pamazām attīstījās brīvā laika organizēšana un ārpusskolas izglītība, katrs varēja izvēlēties savām interesēm atbilstošu nodarbošanos. Pie darba kameras, arodu un citām biedrībām organizēja korus, orķestrus, dramatiskos ansambļus, vēlāk arī literāros pulciņus, šaha sekcijas u.c. (Vilciņa, 2006). Tika nokomplektēta plaša bibliotēka, izveidots darba muzejs, klubi, pulciņi, aicinot visus aktīvi un radoši pavadīt brīvo laiku (Robežnieks, 1937).

Pulciņu aizsākumi meklējami jau pagājušajā gadsimtā. Izpratne par pulciņu līdz mūsdienām ir tikai nedaudz mainījusies, bet galvenā doma ir saglabājusies - kā uzsver V.Zelmenis (Zelmenis, 2000), pulciņš ir neliela brīvprātīgi pieteikušos bērnu grupa, kas nodarbojas ar jautājumiem, kuri interesē visus pulciņu dalībniekus. Pulciņu darba formas atšķiras no tām, kādas izmanto stundās. Pulciņu darbs organizējams, pamatojoties uz tā dalībnieku pašiniciatīvu. Ļoti svarīgi, lai pulciņam būtu kvalificēts vadītājs, kurš:

- 1) iesaka darba tematus;
- 2) paredz dažādus darbus;
- 3) paskaidro, kā jāveic darbs;
- 4) sniedz praktiskas konsultācijas.

Pulciņa vadītājs novērtē izpildīto darbu, radina arī pašus pulciņa dalībniekus vērtēt padarīto, būt atbildīgiem par padarīto. Pulciņus apmeklē bērni ar līdzīgām interesēm, viņi nebaidās izteikt savas idejas, uzskatus, jo tiek pieņemti bez kritikas un izsmiekla. Grupās atmosfēra ir brīva un draudzīga. Šādā veidā audzēkņi mācās uz klausīt, tā stiprinot viens otra pašapziņu, mazinot nevērību un palīdzot pasargāties no sevis nicināšanas.

Pulciņu pamatuzdevumi:

- attīstīt radošo darbību;
- modināt interesi un iniciatīvu;
- attīstīt spējas.

Tāpēc vadītājam nevajadzētu uzspiest savu gribu pulciņa dalībniekiem. Pulciņu darbs nodrošina arī iespēju daudz ciešākai sadarbībai un saskarsmei starp dažādu vecumu skolēniem, kuri satiekas labvēlīgas emocionālas atmosfēras apstākļos, kas izveidojusies uz kopīgu interešu un garīgo vajadzību pamata.

Tātad gan pulciņu rašanās pirmsākumos, gan mūsdienās tiek akcentēta bērna un jaunieša mācīšanās prasmes attīstība. Pulciņa dalībnieks ir tas, kas nosaka un virza savu mācīšanos ar kompetenta pedagoga atbalstu. Atšķirībā no vispārējās izglītības, interešu izglītības programmas un to īstenošana atbilst neformālās izglītības principiem. Tajās nav standarti, tās ir viegli pielāgojamas un maināmas atbilstoši audzēkņu vēlmēm un prasībām. Mācoties neformālā vidē, gan bērnam, gan jauniešiem tiek dota iespēja saprast, ko viņš grib, kas viņam patīk, ko viņš turpinās darīt un kas viņam nav piemērots. Ja cilvēks skaidri apzinās, ko viņš negrib darīt, daudz vieglāk atrast īsto ceļu savu spēju izkopšanai un karjeras izvēlei. (Lepere, 2011)

Izglītības iestāde un ģimene risina kopīgu uzdevumu – veidot veselu, daudzpusīgi attīstītu personību, izmantojot specifiskās darba formas un metodes. Bērna personības veidošanās ir tieši atkarīga no tā, kā ģimene pilda savas funkcijas. Sabiedriskās aktivitātes veidošanās notiek ģimenē, skolā, bērnu organizācijās, interešu izglītības iestādēs, saskarsmē ar vienaudžiem (Vilciņa, 1991). Bērnu interešu izglītības darbībā izdalāmi trīs posmi: sagatavošana, īstenošana un analīze. Katrā posmā interešu izglītības iestāde un vecāki pilda savu lomu.

Mūsdienu vecākiem dažkārt trūkst laika saviem bērniem un, lai nodarbinātu bērnus, vecāki iesaista viņus kādā no interešu izglītības iestādēm, klubiem, pulciņiem. No vienas puses, tas ierobežo bērnu klaiņošanu pa ielām un sēdēšanu pie datora, bet no otras puses vecāki apmierina savas intereses. Ņemot vērā, ka bērni ir ļoti dažādi, subjektīva pārslodzes

izjūta var rasties bērniem, kas apmeklē tikai vienu vai divus pulciņus nedēļā. Šāda problēma visbiežāk rodas, ja interešu izglītības nodarbības neatbilst bērna interesēm un ir vecāku uzspiestas.

Ļoti svarīga ir paša bērna vēlēšanās apmeklēt kādu no interešu izglītības iestādēm. Viens no pamatnosacījumiem bērnu darbībā, ja vecāki patiesi vēlas, lai ārpusskolas nodarbības ietekmētu personības veidošanos, ir jābūt iespējai piedalīties tajā brīvprātīgi, nevis obligāti.

Aplama ir arī otra galējība – viss pēc izvēles un tikai to, ko vēlas. Bērni ir jāsagatavo izvēlei, un tas nav vienā dienā veicams darbs. Bērni nereti cenšas pretoties pieaugušo noteiktajam dzīves ritmam, bet parasti cieš sakāvi, jo tiek uzveikti, pareizāk sakot, piespiesti. Pieaugušie savus piespiedu mērus mēģina attaisnot ar domu – „kārtībai jābūt, tas viss ir bērna labā”. Ar šādu autoritāru reglamentāciju vecāki pieradina bērnu pakļauties, ļaut, lai citi izlemj viņa vietā. Izvēles brīvība vispirms jānodrošina ģimenē, uzklusot visu (arī bērnu) domas par to, kā pavadīt brīvo laiku. Rosinot apmeklēt interešu izglītības nodarbības, cenšoties panākt, lai izvēle būtu par labu šiem brīvā laika pavadīšanas veidiem, nevis bezgala ilgai sēdēšanai pie televizora, datora vai bezmērķīgai laika pavadīšanai pilsētā uz ielas, bērnos jārada interese.

Liela nozīme ir pieaugušo attieksmei pret izvēlei piedāvātajiem brīvā laika pavadīšanas veidiem (Vilciņa, 1991). Pieaugušo rīcībā ir nereti ir vērojamas vairākas galējības:

- Ir tādi vecāki, kuri risina savas personiskās problēmas uz bērna rēķina, piemēram, savu nepiepildīto sapņu un ilūziju īstenošana bērnos – paaugstināta interese bērņus sūtīt mākslas vai sporta skolās, lai viņi kļūtu par slaveniem cilvēkiem. Šādas vecāku audzināšanas negatīvās sekas parādās pēc ilgāka laika, kad bērni savu ierobežoto spēju dēļ nevar sasniegt ievērojamus panākumus un attaisnot vecāku centienus.
- Ir vecāki, kuri apzināti nesūta savus bērnus uz interešu izglītības nodarbībām. Iemesls ir viņu bailes. Tādiem vecākiem ir pārspīlētas bailes par bērna veselību vai dzīvību, tādēļ viņi ierobežo bērna aktivitātes, aizliedz bērņiem piedalīties daudzos pasākumos, veido bērņā saasinātu vērīgumu par savas veselības stāvokli. No šīm ģimenēm nāk bērņi, kuri pamatīgi un „profesionāli” stāsta par savu saslimšanas cēloni, slimības attīstību utt. Vēl kā problēmu var minēt vecāku nesaskaņas un agresivitāti. Viens vecāks velk bērņi uz vienu pusi, otrs uz otru pusi (Baldiņš, Raževa, 2001).

- Abi vecāki sūta savu bērnu uz visiem iespējamiem interešu izglītības veidiem. Rezultātā, bērns ir pārslogots, viņam pasliktinās veselības stāvoklis, pietrūkst enerģija un laika mācībām vispārizglītojošā skolā. Gala rezultātā bērns zaudē interesi pret visiem darbības veidiem.

Protams, ir labi, ja bērns un jauniešs pats apzinās kādā interešu izglītības jomā viņš gribētu būt nodarbināts, kas viņam ir nepieciešams, lai vispusīgi attīstītos tagad un izmantotu iegūtas prasmes dzīvē nākotnē. Bet, ja viņam ir grūti izlemt pašam un vispār negribas mācīties papildus, tad vecākiem un pedagogiem jāpalīdz rast motivācija. Priscila Litla (*Little*, 2006) piedāvā soļus, kuriem jāseko pedagogiem un vecākiem, lai veicinātu bērnu un jauniešu piedalīšanos interešu izglītībā.

1. solis: Palīdzēt bērniem saprast piedalīšanās nozīmi:
 - parādīt tās pozitīvo ietekmi uz nākotni,
 - parādīt jaunas iespējas (zināšanas, prasmes, darbu kolektīvā utt.).
2. solis: Parādīt iespējas, kas saistītas ar bērnu un viņa ģimeni:
 - kopīga brīvā laika pavadīšana,
 - jauni draugi,
 - fiziskā veselība,
 - saistība ar mākslu,
 - kopīga gatavošanās un darbu pildīšana.
3. solis: Noteikt kopā ar bērnu piedalīšanās mērķus un uzdevumus.

Pusaudzū vecumā ārpusklases un ārpusskolas izglītojošam darbam jābūt ciešāk saistītam ar bērna dzīves perspektīvajiem plāniem, ar viņu profesionālo orientāciju. Džo Katena (*Khatena*, 1992) veica pētījumus par to, kādam jābūt pedagogam, kurš strādā ar bērniem interešu izglītības iestādēs un izdalīja sekojošas skolotāja profesionālas īpašības:

- kompetence (prasme saplānot, organizēt, ieinteresēt un motivēt),
- taisnīgums un objektivitāte,
- rūpīgums, līdzjūtība un jūtīgums pret bērna problēmām,
- prasme atklāt bērnam visu potenciālu,
- prasme iedrošināt bērnu,
- prasme radīt labvēlīgu atmosfēru,
- komunikācijas prasmes,
- pieredze mācīšanas mākslā (*Khatena*, 1992).

M. Leonovičš (2007) uzsver, ka ir svarīgi, lai pedagogs pats būtu ieinteresēts jomā, kuru viņš māca un lai viņš parādītu šo interesi un savas zināšanas. Tas palīdzētu viņam kļūst par autoritāti audzēkņu acīs un viņi arī tiektos līdzināties savam pedagogam.

Kad bērns un jauniešs jau apmeklē kādu interešu izglītības nodarbību, vecākiem un pedagogiem jāinteresējas par viņa panākumiem. Viņam jājūt, ka vecāki un citi cilvēki interesējas par viņu un viņa aizraušanās ir vērtīga arī kādam citam, jo tas ceļ pašapziņu un nostiprina motivāciju. Audzēknim ir svarīga mācību vide, nodarbības klimats (mācību saturs ir otršķirīgs). Kad audzēknis jūtas labi, smadzenes izdala endorfīnu, kas rada eiforijas sajūtu un stimulē smadzenes tādējādi mācīšanās pieredze ir patīkama un sekmīga. Ja audzēknī mācīšanās vide izraisa negatīvas emocijas un rada stresu, izdalās kortizols, kas liek viņam bēgt vai cīnīties, neatstājot spēku mācīties, turklāt kortizols pasliktina emocionālo atmiņu (Kuhlman, Kirschbaum, Wolf, 2005).

Darba rezultātu analīzes posms pārklājas ar īstenošanas posmu, jo jāvērtē, jāanalizē bērna kopīgi sasniegtie rezultāti nepārtraukti, jāizvērtē visi panākumi un neveiksmes. Nākamā darba kvalitāte ir atkarīga no iepriekš paveiktā analīzes. Mācot bērnu vērtēt paveikto, jāmāca saskatīt kā veiksmes, tā arī neveiksmes. Ļoti svarīgi ir mācīt saskatīt cēloņus, modelēt savu iespējamo darbību. Par būtiskiem analīzē jāuzskata jautājumi: Kāpēc? Kā vajadzētu rīkoties? Ko varēja darīt citādāk (Vilciņa, 1991). Svarīgi šādu pieeju īstenot jau no agras bērniecības, jo sākt attīstīt bērna interesi un attieksmi pusaudžu vecumā bieži vien ir jau par vēlu. Skolotājam jāvēro skolēni un jāinformē viņi par to, ko nepieciešams uzlabot, lai sasniegtu labākus rezultātus. Tieši šīs atsauksmes par nepieciešamajiem uzlabojumiem prasmju apgūvē ir ļoti nozīmīgas (Wulf, Shea, Matschiner, 1998).

Pētījumi par smadzeņu darbību un attīstību pierādījuši, ka bērniem, kuri ilgstoši nodarbojas ar kāda mūzikas instrumenta spēli vai sportu un dejošanu, smadzenes darbojas daudz plastiskāk, kas ir būtiski mācībās (Hyde et al., 2009a, 2009b; Sousa, 2006).

R. Klarijs (Clarijs, 2008) uzsver, ka interešu izglītība palīdz attīstīt kompetences un prasmes. Viņš min dažādas kompetences, piemēram, personiskās, izglītības, veselības, fiziskās, sociālās, profesionālās, mākslinieciskās, pilsoniskās. Starp prasmēm tiek uzskaitītas: līderība, komunikācija, valodu mācīšanās, aktīva klausīšanās, plānošana, komandu darbs, empātija, distance pret sociālām lomām, konfliktu risināšana, kritiskā domāšana, sevis apzināšanās, disciplīna, atbildība, emocionālā attīstība, sensibilitāte. Šīs prasmes parādās konkrētā uzvedībā un attieksmēs, piemēram, cieņa, tolerance, kopības gars, atbildība, autonomija, pārliecība, pašcieņa, nevardarbīga uzvedība, piederības sajūta, atvērta domāšana.

Starptautiskā konferencē „Bērna brīvais laiks un tā organizēšana”, kas notika Rīgā 2003. gadā tika ne tikai diskutēts par brīvā laika nozīmi radošas personības attīstībā un saturīga brīvā laika pavadīšanas iespējām un bērnu un jauniešu interešu realizācijas iespējām, bet arī izstrādātas brīvā laika organizēšanas vadlīnijas (skat. 7. pielikumu). Konferences gala ziņojumā norādīts (skat. 6. pielikumu), ka apgūstot interešu izglītību, bērni iepazīst sevi, uzzina par savām prasmēm un iemaņām, kas palīdz atrast un izvēlēties ceļu nākotnē, iepazīties ar demokrātijas un vadības procesiem darbā, ļauj bērniem attīstīties par aktīviem, atbildīgiem, labi strādājošiem un pozitīviem sabiedrības locekļiem.

Tātad interešu izglītības iestādes piedāvājums ne tikai ietekmēs bērna un jaunieša zināšanas, bet arī prasmes un spējas, tai skaitā socializēties, pašapliecināt sevi un atrast ceļu sevis pašrealizācijai. Vecāku un pedagoga atbalsts ir būtiski šo mērķu sasniegšanai.

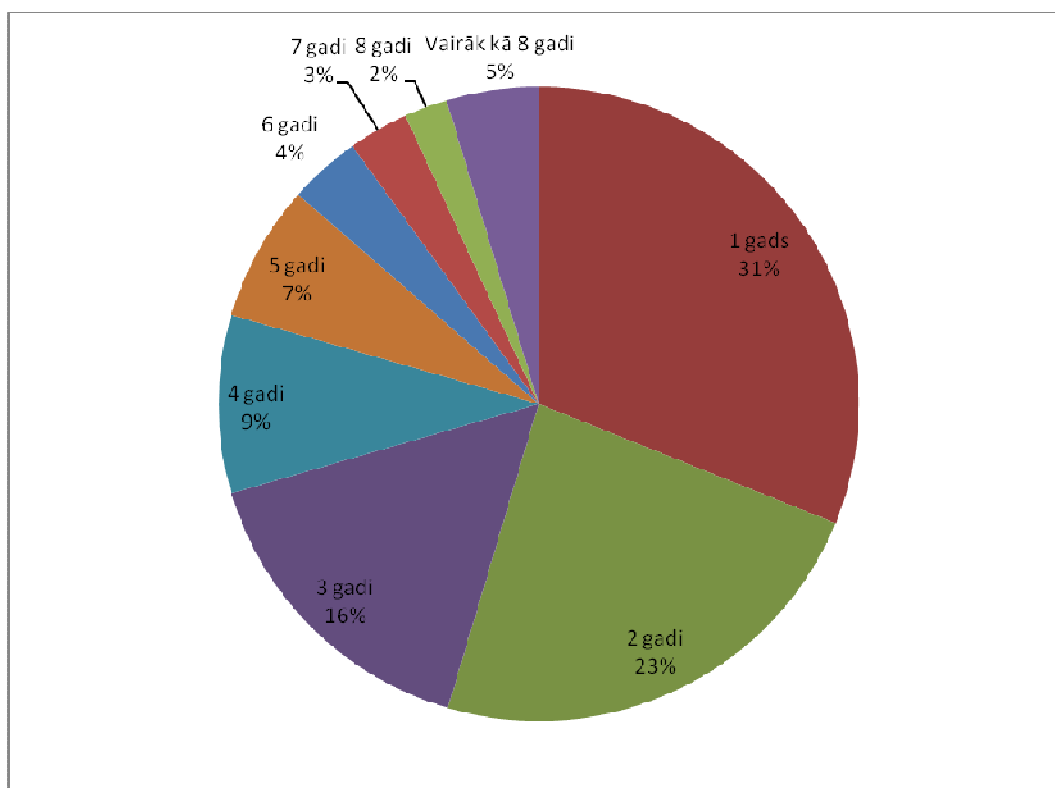
2. PĒTĪJUMS PAR INTEREŠU IZGLĪTĪBU INTEREŠU IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒS

2.1. Pētāmās izlases raksturojums

2012. gada maijā visām interešu izglītības iestādēm tika izsūtītas audzēkņu un vecāku aptaujas anketas. Mēneša laikā tika saņemtas 2199 derīgas audzēkņu aptaujas anketas un 1226 vecāku anketas. Aprēķinātais Kronbaha-Alfa piemērotības koeficients (audzēkņu izlasei 0,717, vecāku izlasei 0,719) parādīja, ka iekšējā saskaņotība ir pieņemama un izvēlētajai izlasei ir augsta ticamība.

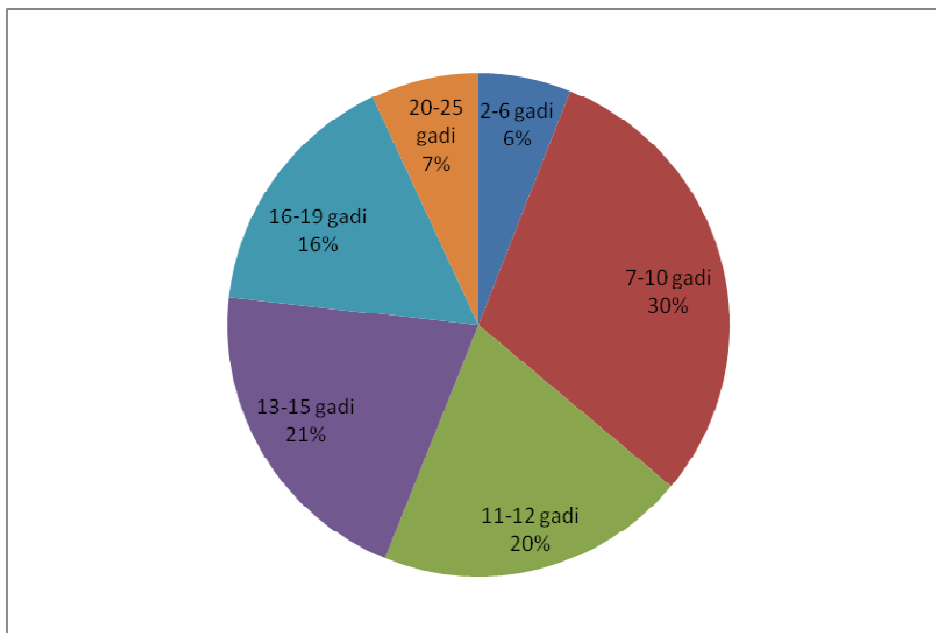
Audzēkņi

Tika aptaujāti 2199 interešu izglītības iestāžu audzēkņi vecumā no 2 līdz 25 gadiem. Tika aptaujāti gan audzēkņi, kas šogad interešu izglītības iestādei apmeklē pirmo gadu, gan audzēkņi, kas vairākus gadus apmeklē interešu izglītības iestādi (maksimālais apmeklējuma ilgums – 22 gadi). Gandrīz trešā daļa aptaujāto interešu izglītības iestādi apmeklē pirmo gadu (skat. 4. att.).

4. att. Respondentu – interešu izglītības iestāžu audzēkņu – sadalījums interešu izglītības iestādes apmeklējuma ilguma (gados)

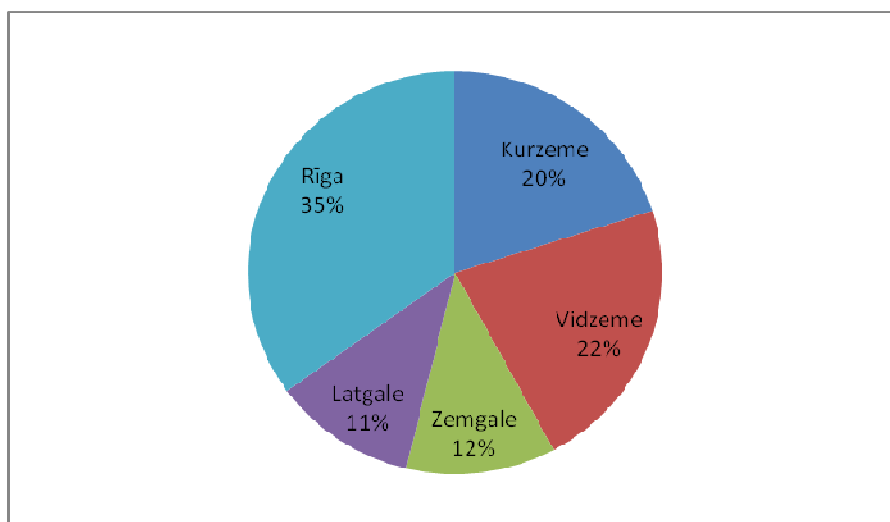
Audzēkņu sadalījumu pa vecuma grupām skat. 5. attēlā. Vecuma grupu sadalījums tika izvēlēts, atbilstoši izglītības pakāpei vispārizglītojošās skolās un vecumposmam raksturīgajām attīstības īpatnībām. Piemēram, 11 – 15 gadus veci audzēkņi mācās pamatskolā, bet, sākot no 13 gadu vecuma, lielākajai daļai audzēkņu pusaudžu vecumam raksturīgo fizioloģisko izmaiņu dēļ, mainās arī uzvedība un motivācija.

5. att. Respondentu – interešu izglītības iestāžu audzēkņu – sadalījums pa vecuma grupām

Interešu izglītības iestāžu straujais audzēkņu skaita samazinājums 20 – 25 gadu vecuma grupā skaidrojams ar to, ka audzēkņi uzsāk studijas pēc skolas beigšanas, maina dzīvesvietu un uzsāk darba gaitas. Šādas pārmaiņas prasa laiku adaptācijai, tāpēc neatliek laika interešu izglītībai. Sarunās ar jauniešiem konstatējams, ka viņi šajā vecumā jūtas pieauguši un uzskata, ka interešu izglītība paredzēta skolēniem. No sarunām ar vecākiem un pieaugušajiem konstatējams, ka vēlme pilnveidoties interešu izglītībā atgriežas pēc 30 gadu vecuma.

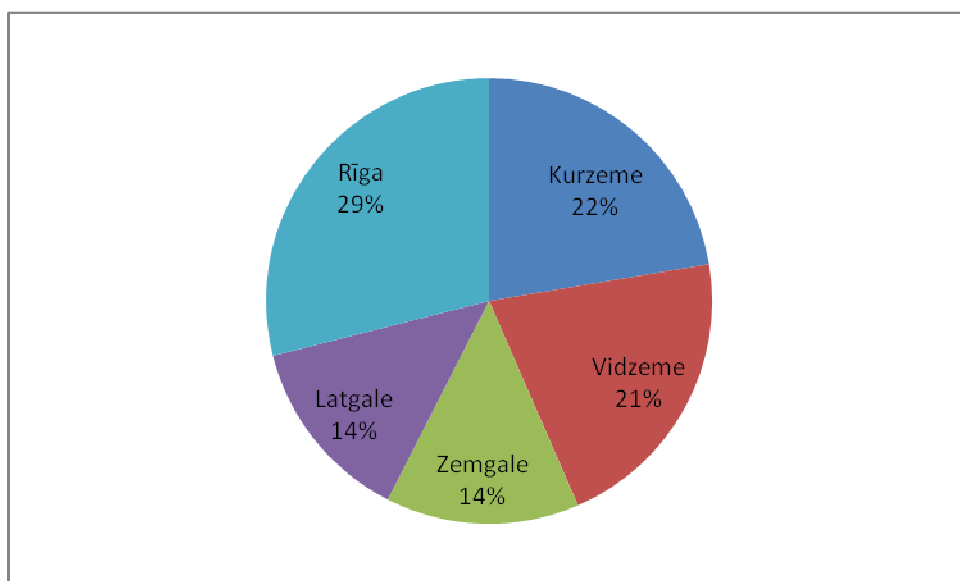
Respondenti bija no visiem Latvijas vēsturiskajiem novadiem (skat. 6. att.).

6. att. Respondentu – interešu izglītības iestāžu audzēkņu – sadalījums pa novadiem

Vecāki

Tika aptaujāti 1226 interešu izglītības iestāžu audzēkņu vecāki visos Latvijas reģionos (skat. 7. att.). 83% respondentu dzīvo pilsētās un tikai 17% - laukos, tātad – ved bērnus uz tuvējās pilsētas interešu izglītības iestādi.

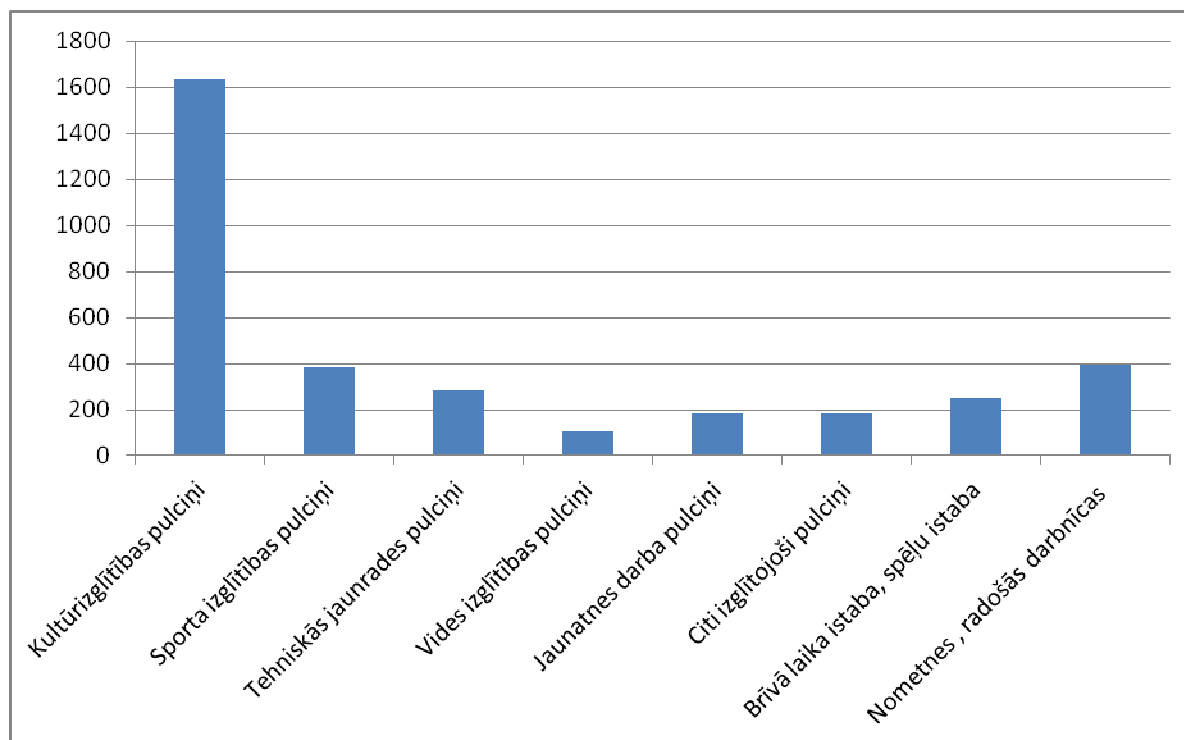

7. att. Respondentu – interešu izglītības iestāžu audzēkņu vecāku – sadalījums pa reģioniem

2.3. Pētījuma rezultāti un to analīze

2.3.1. Interese izglītības iestāžu audzēkņu anketēšanas rezultāti

Visvairāk apmeklētie ir kultūrizglītības programmu pulciņi (skat. 8. att.), kas atbilst arī valsts statistikai. Katrs audzēknis vidēji apmeklē 1,8 pulciņus, tātad pārsvarā 1 – 2 pulciņus nedēļā.

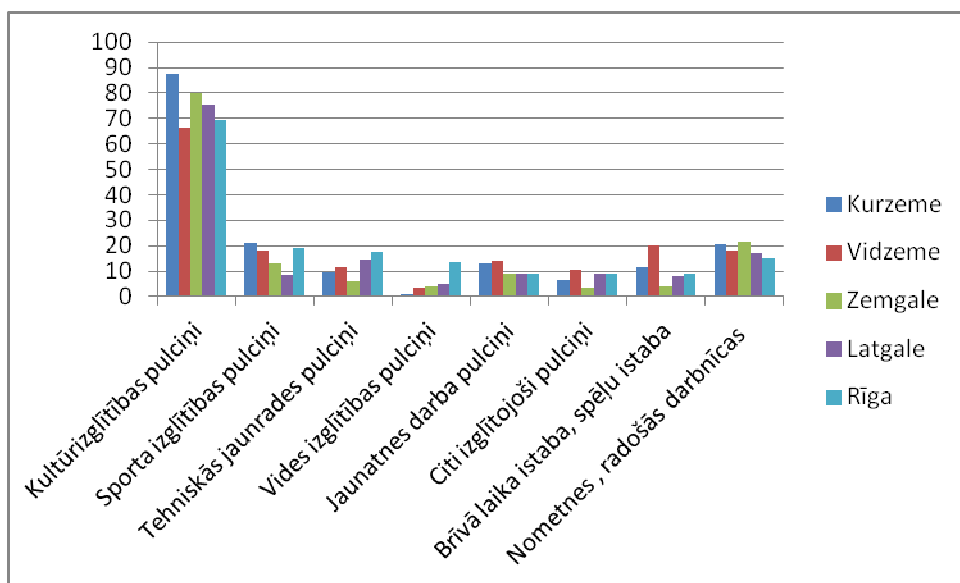

8. att. Respondentu – interese izglītības iestāžu audzēkņu – izvēlētās interese izglītības iestāžu piedāvātās programmas

Izmantojot *Spearman's rho* metodi, tika noteikts, ka pastāv cieša sakarība starp to, cik gadus respondents apmeklē interese izglītības iestādē un atsevišķām jomām, ar kurām audzēknis nodarbojas interese izglītības iestādē: sporta pulciņiem ($p=0,133$), tehniskās jaunrades pulciņiem ($p= -0,067$), jaunatnes darba pulciņiem ($p=0,104$) nometnēm brīvlaikos ($p=0,136$), brīvā laika pavadīšanu spēļu istabās ($p=0,045$). Tas nozīmē, ka šajās jomās audzēkņi nodarbojas ilgstoši, vairāku gadu garumā mērķtiecīgi pilnveidojoties izvēlētajā jomā.

Tika salīdzināta dažādu interese izglītības iestāžu piedāvāto programmu popularitāte procentuāli attiecībā pret respondentu skaitu konkrētā reģionā (skat. 9. att.). Šāds salīdzināšanas veids ļauj izdarīt secinājumus arī par attiecīgo programmu pieejamību

konkrētā reģionā. Parasti piešķirtie finansu līdzekļi tiek sadalīti, balstoties uz vajadzību izpēti un konkrētu programmu īstenošanas iespējām (materiālā bāze, pedagogu kvalifikācija). Piemēram, Rīgā procentuāli ievērojami vairāk respondentu apmeklē vides izglītības pulciņus. Tas varētu būt skaidrojams ar to, ka Rīgas bērniem un jauniešiem trūkst iespēju iepazīt dabu ikdienā, kā arī Rīgā atrodas Latvijā vienīgais vides izglītības centrs.

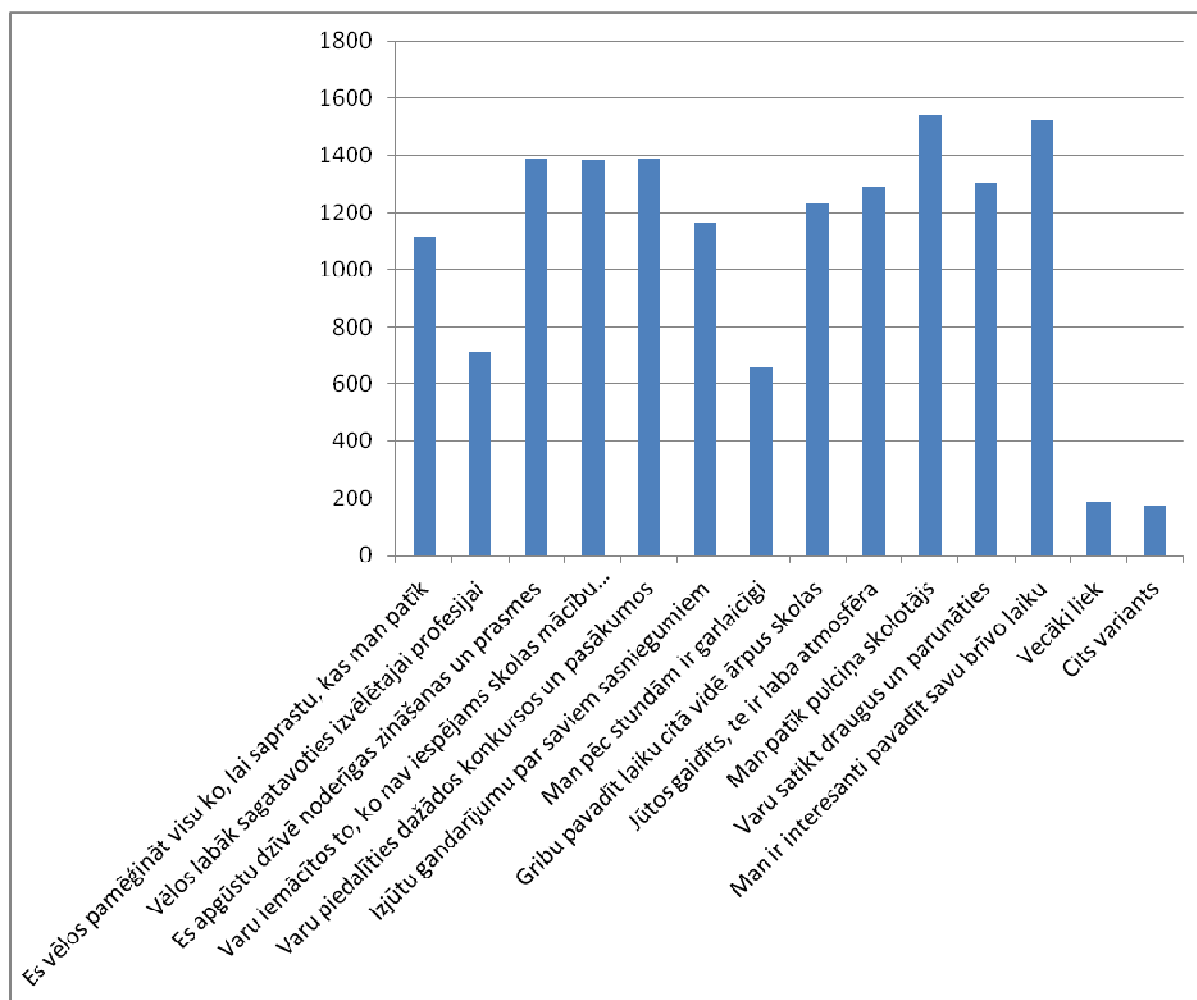

9. att. Respondentu – interešu izglītības iestāžu audzēkņu – izvēlētais interešu izglītības iestāžu piedāvātās programmas (salīdzinājums procentos pret attiecīgā reģiona respondentiem)

Audzēkņus vada dažāda motivācija, kāpēc viņi apmeklē pulciņus (skat. 10. att.). Visnozīmīgākā motivācija ir „Man patīk pulciņa skolotājs”, kas norāda skolotāja personības faktora nozīmīgumu, spēju radīt atbilstošu emocionālo vidi pulciņa nodarbību laikā, ko ir grūti nodrošināt formālā skolas mācību procesā. Nākošā nozīmīgākā motivācija ir „Man ir interesanti pavadīt savu brīvo laiku”, kas norāda uz mācību satura un metožu izvēli atbilstoši interesēm. Audzēkņi par ļoti nozīmīgu uzskata iespēju mācīties to, kas dzīvē noderīgs, bet nav pieejams formālajā skolas mācību procesā. Nozīmīga ir arī iespēja pašapliecināties un pārbaudīt savas zināšanas un prasmes, piedaloties konkursos un pasākumos. 1232 respondenti jeb 56% norāda, ka vēlas pavadīt laiku citā vidē ārpus skolas. 8% respondentu vecāki liek apmeklēt pulciņus, bet nevienam no viņiem tā nav vienīgā motivācija. Iespējams, ka ir pulciņi, kurus audzēknis izvēlas pats un ir pulciņi, uz kuriem vecāki liek iet. Izvēloties atbildi „Cits variants” ir minēti šādi pulciņu apmeklējuma iemesli:

- pulciņos neliek sliktas atzīmes,
- var izdomāt un veidot savus darbiņus,

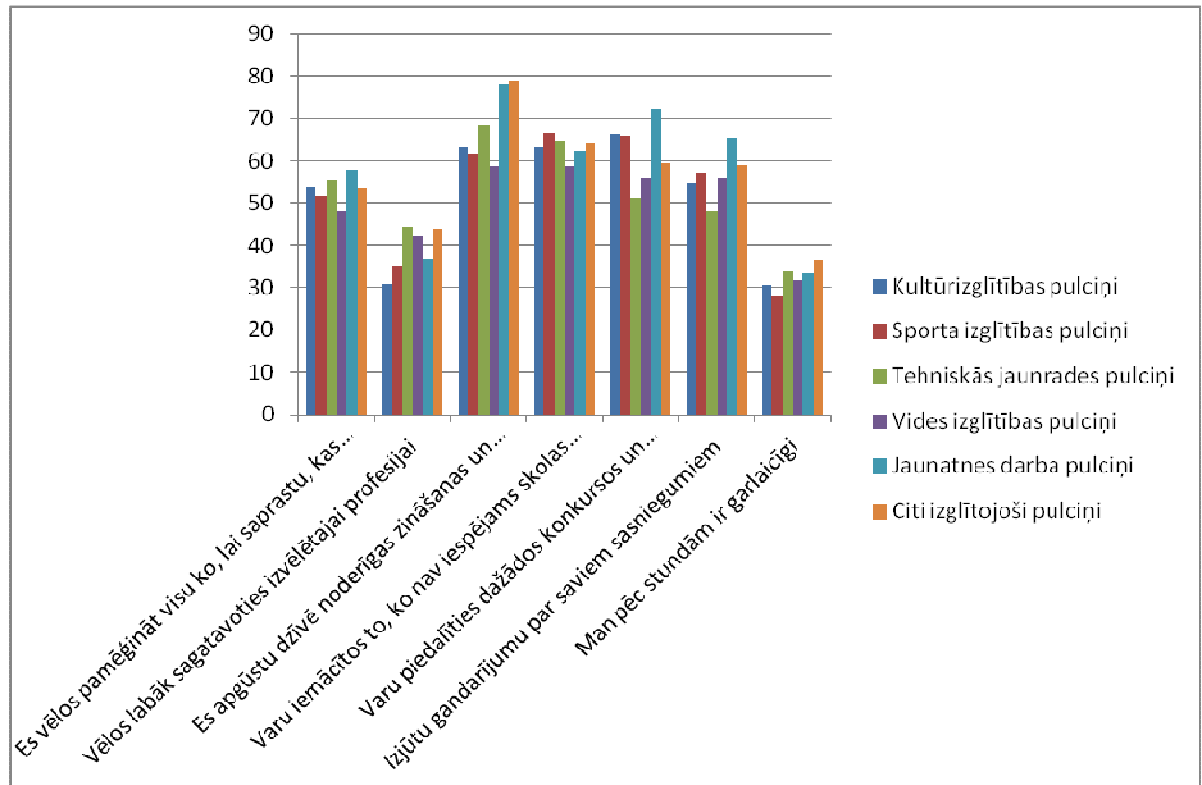
- nav stundu un mājas darbu,
- var brīvi mērķtiecīgi izpausties,
- pats vēlos,
- sagādā prieku,
- eju līdz draugam,
- patīk grūti darbi.

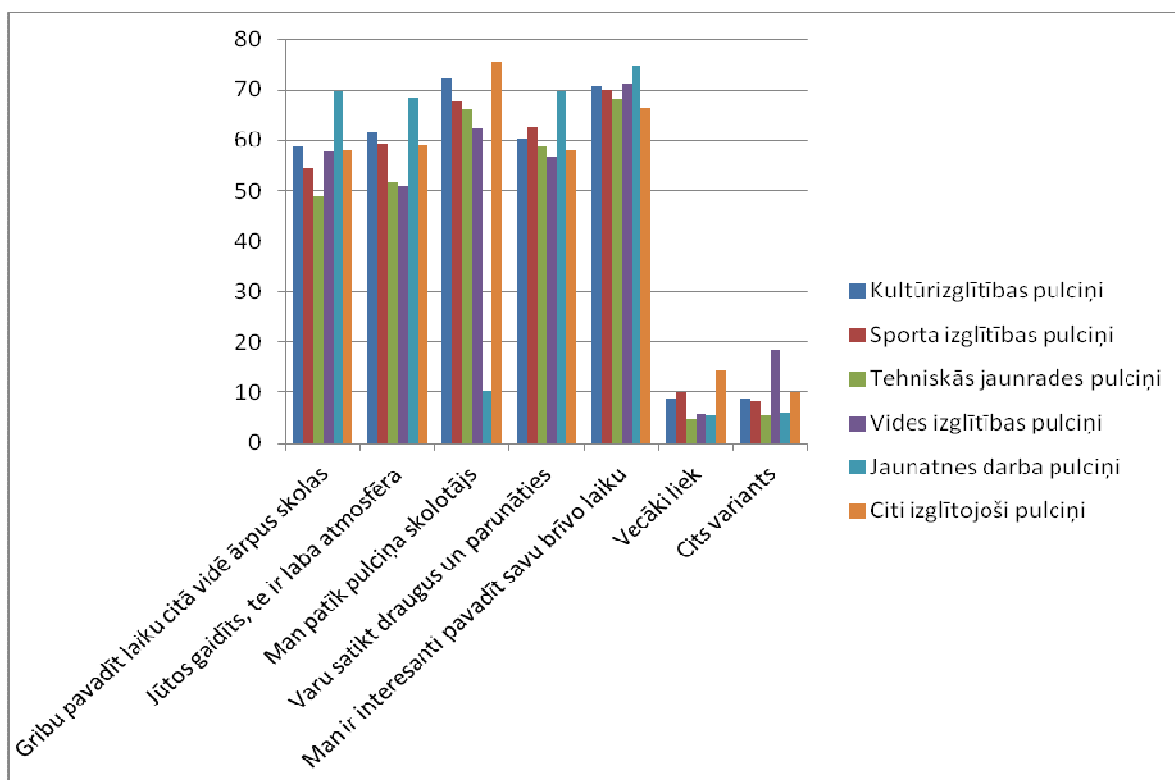
10. att. Audzēkņu motivācija apmeklēt pulciņus

Salīdzinot motivāciju proporcionāli respondentu skaitam dažādos pulciņu programmu veidos, redzamas būtiskas atšķirības (skat. 11. un 12. att.). Jaunatnes darba programmu pulciņu apmeklētājiem, salīdzinājumā ar citiem, salīdzinoši nelielu lomu motivācijā veido patika pret pulciņa skolotāju. Vislielāko motivāciju jaunatnes darba programmu apmeklētājiem rada iespēja iegūt dzīvē noderīgas zināšanas, interesanti pavadīt brīvo laiku un piedalīties konkursos, ļoti nozīmīga ir iespēja satikt draugus un parunāties, kā arī vēlme

pavadīt laiku ārpus skolas citā vidē. Tehniskās jaunrades pulciņu audzēkņiem būtiski svarīgāka par citām motivācijām ir iespēja apgūt dzīvē noderīgas zināšanas un prasmes. Tas ir vienlīdz svarīgi ar iespēju interesanti pavadīt brīvo laiku. Nozīmīga ir arī iespēja iemācīties to, kas skolā nav iespējams.

11. att. Audzēkņu motivācija I (sadalījums pēc interešu izglītības programmām, procentos)

12. att. Audzēkņu motivācija II (sadalījums pēc interešu izglītības programmām, procentos)

Pastāv cieša sakarība starp motivāciju un izvēlēto interešu izglītības programmu (skat. 1. tabulu).

83 respondentiem jeb tikai 4% pulciņa nodarbības liek justies pārslogotiem. Izmantojot *Spearman's's rho* metodi, tika noteikts, ka pastāv cieša sakarība starp pārslodzi un pulciņa apmeklējuma iemeslu „Vecāki liek” ($p=0,044$), kā arī negatīva sakarība ar sekojošiem pulciņu apmeklējumu iemesliem:

- izjūtu gandarījumu par saviem sasniegumiem ($p= -0,072$),
- jūtos gaidīts, te ir laba atmosfēra ($p= -0,066$),
- man patīk pulciņa skolotājs ($p= -0,059$),
- man ir interesanti pavadīt savu brīvo laiku ($p= -0,049$).

Tas varētu liecināt, ka vecāku uzspiesti pulciņi, kas nerada bērnam interesi, rada subjektīvu pārslodzes izjūtu, savukārt pulciņi, kas saistīti ar pozitīvu atmosfēru un interesi to nerada.

Savukārt netika atklāta cieša, statistiski nozīmīga sakarība starp pārslodzi un apmeklēto pulciņu skaitu vai interešu izglītības iestādē pavadīto stundu skaitu. Līdz ar to var apgalvot, ka pārslodze nerodas patērētā laika dēļ, bet tā ir saistīta ar motivāciju un ir subjektīva.

Sakarība starp motivāciju apmeklēt pulciņus un izvēlēto interešu izglītības programmu

Motivācija apmeklēt pulciņu	Sakarība ar izvēlēto interešu izglītības programmu
1. Es vēlos pamēģināt visu ko, lai saprastu, kas man patīk	Kultūrizglītības pulciņi (p= 0,113) Tehniskās jaunrades pulciņi (p= -0,46) Jaunatnes darba pulciņi(p=0,043)
2. Vēlos labāk sagatavoties izvēlētajai profesijai	Kultūrizglītības pulciņi (p= -0,59) Tehniskās jaunrades pulciņi (p=0,099) Vides izglītības pulciņi (p=0,047) Citi izglītojoši pulciņi (p=0,072)
3. Es apgūstu dzīvē noderīgas zināšanas un prasmes	Jaunatnes darba pulciņi (p=0,091) Citi izglītojoši pulciņi (p=0,098)
4. Varu iemācīties to, ko nav iespējams skolas mācību priekšmetos	Nav konstatētas ciešas sakarības
5. Varu piedalīties dažādos konkursos un pasākumos	Kultūrizglītības pulciņi (p= 0,113) Tehniskās jaunrades pulciņi (p= -0,096) Jaunatnes darba pulciņi (p=0,058)
6. Izjūtu gandarījumu par saviem sasniegumiem	Kultūrizglītības pulciņi (p= 0,062) Jaunatnes darba pulciņi (p=0,073)
7. Man pēc stundām ir garlaicīgi	Citi izglītojoši pulciņi (p=0,042)
8. Gribu pavadīt laiku citā vidē ārpus skolas	Kultūrizglītības pulciņi (p=0,099) Tehniskās jaunrades pulciņi (p= -0,055) Jaunatnes darba pulciņi (p=0,082)
9. Jūtos gaidīts, te ir laba atmosfēra	Kultūrizglītības pulciņi (p=0,107) Tehniskās jaunrades pulciņi (p= -0,054) Jaunatnes darba pulciņi (p=0,060)
10. Man patīk pulciņa skolotājs	Kultūrizglītības pulciņi (p=0,075)
11. Varu satikt draugus un parunāties	Jaunatnes darba pulciņi (p=0,064)
12. Man ir interesanti pavadīt savu brīvo laiku	Kultūrizglītības pulciņi (p=0,061)
13. Vecāki liek	Tehniskās jaunrades pulciņi (p= -0,053) Citi izglītojoši pulciņi (p=0,065)
14. Cits variants	Kultūrizglītības pulciņi (p= 0,053) Vides izglītības pulciņi (p=0,085)

Analizētajos datos parādījās cieša sakarība starp pulciņu nodarbību izraisītu pārslodzi un vecuma grupu 7 – 10 gadi (p=0,054). No šīs vecuma grupas respondentiem (1. – 4. klase vispārizglītojošā skolā) 38% apmeklē 1 pulciņu, 30% apmeklē 2 pulciņus, 17% apmeklē 3 pulciņus, 8% apmeklē 4 pulciņus, bet pārējie apmeklē 5 pulciņus un vairāk. 4% pavada interešu izglītības iestādē 1 stundu nedēļā, 14% - 2 stundas nedēļā, 11% - 3 stundas, 23% - 4 stundas, 7% - 5 stundas, 16% - 6 stundas, 25% - 7 un vairāk stundas nedēļā. 12% šīs vecuma

grupas respondentiem apmeklē pulciņus, tāpēc, ka vecāki liek. 5% no šīs vecuma grupas respondentiem jūtas pārslogoti pulciņa apmeklējuma dēļ. Līdz ar to secināms, ka 7 – 10 gadus veci bērni izjūt subjektīvu pārslodzi, kas varētu būt saistīta ar motivācijas un intereses trūkumu konkrētā pulciņa apmeklējumam (vecāku uzspiests).

Tika konstatēta cieša sakarība ($p=0,093$) starp pārslodzi un reģionu, kurā dzīvo bērns. Vispārslogotākie pulciņu apmeklējuma dēļ jūtas Rīgas interešu izglītības iestāžu audzēkņi (6%).

96% respondentu priekšroku dod pulciņiem interešu izglītības iestādē. Visbiežāk tiek minēti šādi iemesli:

- brīvāka atmosfēra, jūtos brīvāk, ir jautri,
- cita vide, vides maiņa,
- gribas atpūsties no skolas, no klasesbiedriem,
- pasākumi,
- jūtas novērtēts,
- brauc uzstāties daudzās Latvijas vietās,
- foršāki skolotāji, ļoti saprotoši,
- interesanti,
- vairāk domubiedru ar līdzīgām interesēm,
- nav tik daudz bērnu kā skolā,
- nav tik saspringti un stingri kā skolā, neviens nekliež,
- skolā nav tik daudz iespēju izvēlēties,
- strādā profesionāli konkrētajā jomā.

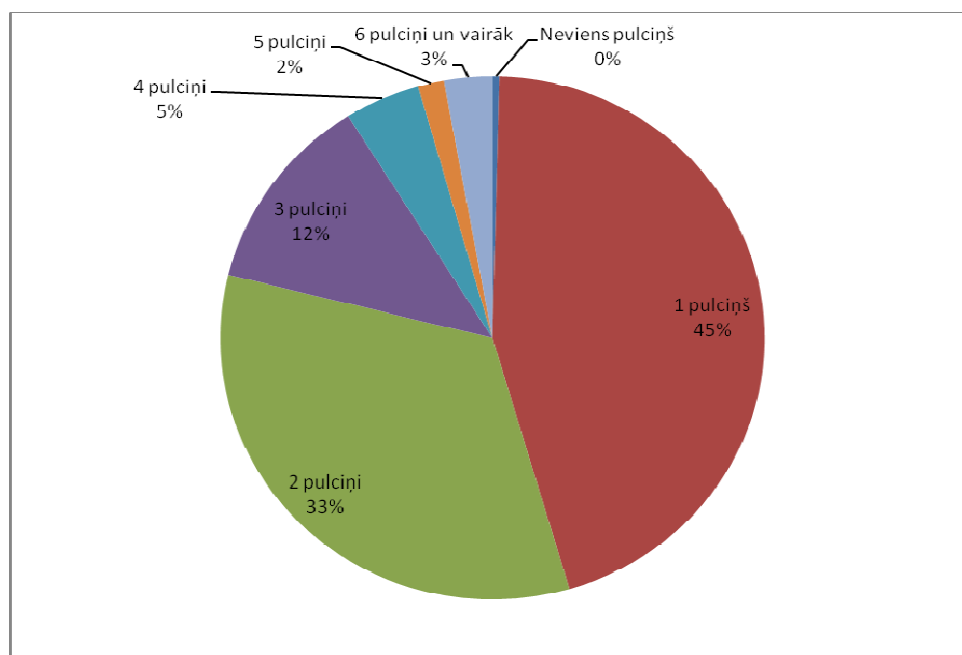
Tikai 4 % respondentu labprātāk gribētu, lai pulciņi notiktu skolā, kā galveno iemeslu minot, ka tad nekur nebūtu jāiet, būtu ērtāk. Daļai no šiem audzēkņiem ir vienalga, kur apmeklēt pulciņus, kā arī tiek minēts, ka interešu izglītības iestādē un skolā ir atšķirīgs pulciņu piedāvājums, tādēļ apmeklē tos abās iestādēs.

Ja interešu izglītības programmas tiktu īstenotas tikai skolās, tad, lai apmierinātu daudzveidīgās intereses un vajadzības, nāktos braukt uz citām skolām, līdzīgi kā tagad uz interešu izglītības iestādi. Tikai 11% respondentu apmeklētu pulciņus svešā skolā. Pastāv cieša sakarība starp respondenta pārstāvēto reģionu un apliecinājumu, ka viņš apmeklētu pulciņus svešā skolā ($p=0,107$). Visdrošākie ir Rīgas audzēkņi (16% būtu ar mieru apmeklēt pulciņus svešā skolā), tiem seko Vidzemes (13%) un Zemgales (12%) audzēkņi. 8% Latgales interešu izglītības audzēkņu būtu ar mieru apmeklēt pulciņus svešā skolā, savukārt tikai 4%

Kurzemes interešu izglītības iestāžu audzēkņi būtu ar mieru apmeklēt pulciņus svešā skolā. Tas nozīmē, ka lielākajai daļai Kurzemes bērnu un jauniešu tiktu liegta iespēja izmantot interešu izglītības piedāvājumu, ja viņiem būtu jādodas uz svešu skolu. Interesu izglītības iestādi apmeklē bērnu un jaunieši no dažādām skolām, līdz ar to visi jūtas vienlīdz piederīgi interešu izglītības iestādei, lai to brīvi apmeklētu.

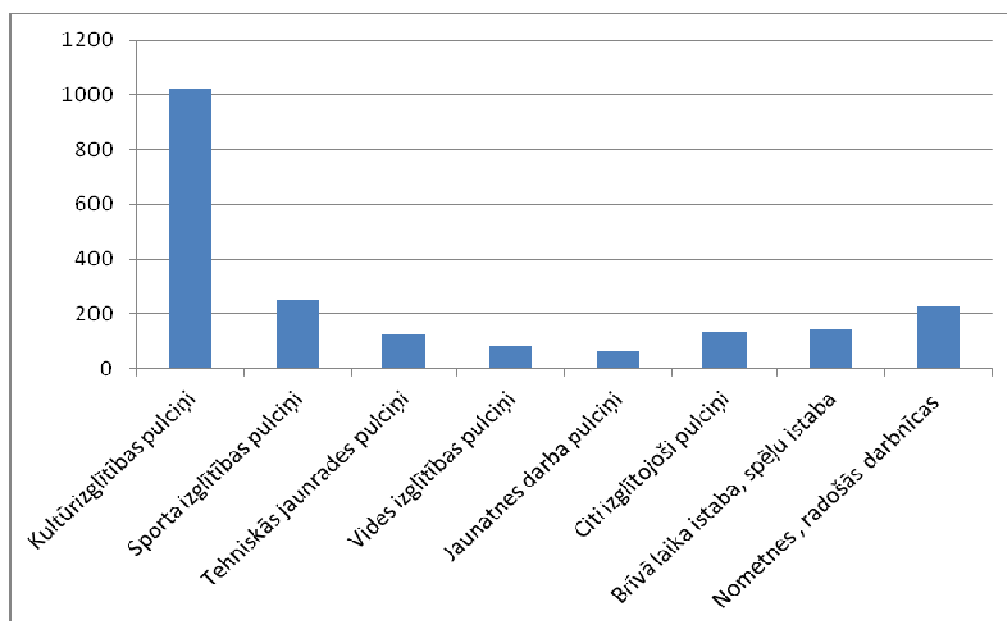
2.3.2. Interesešu izglītības iestāžu audzēkņu vecāku anketēšanas rezultāti

Divas trešdaļas vecāku norāda, ka viņu bērni apmeklē 1 – 2 pulciņus (skat. 13. att.).

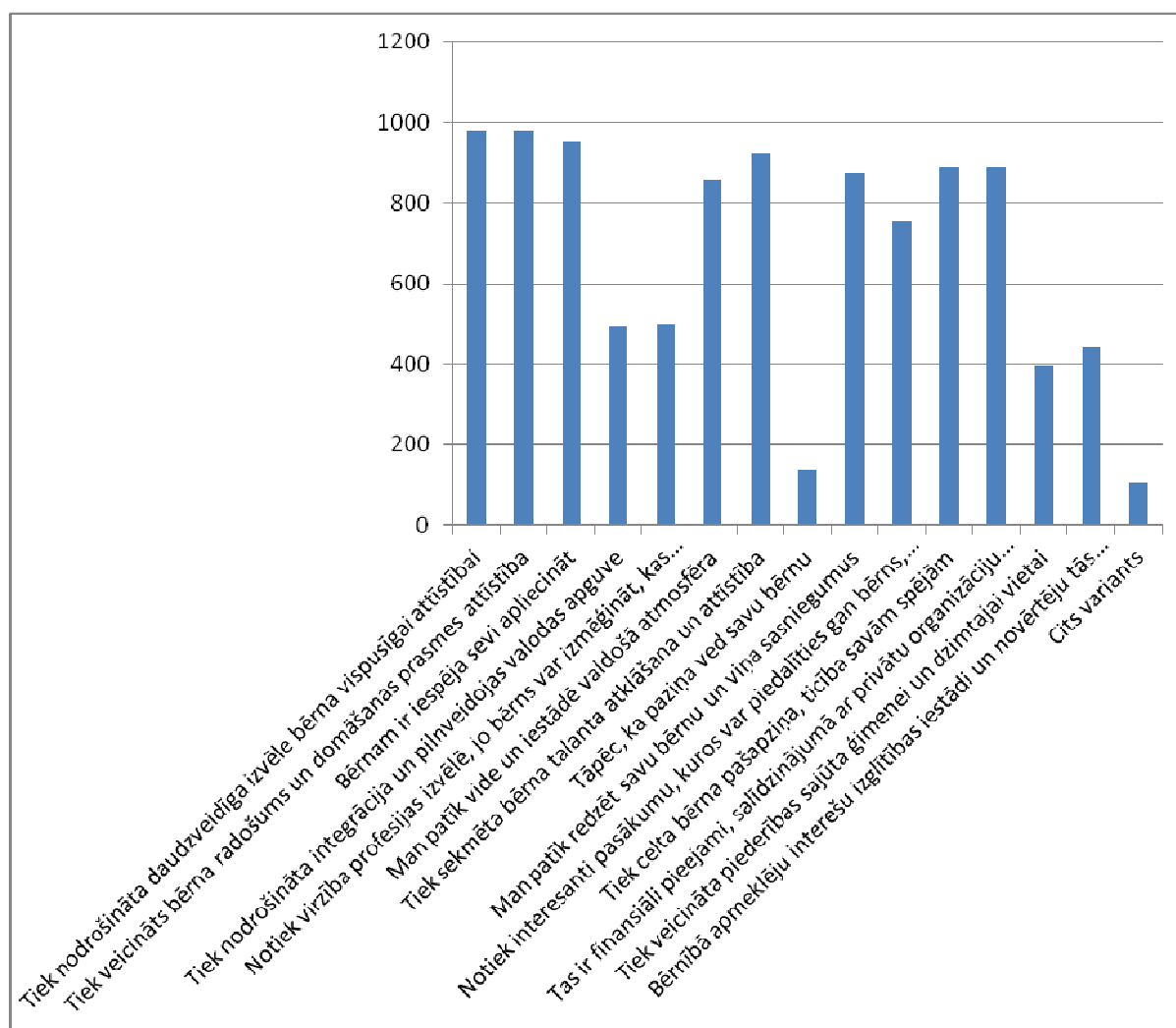
13. att. Pulciņu skaits, ko apmeklē bērni (vecāku sniegtie dati)

Vecāku sniegtā informācija par interesešu izglītības piedāvājuma izmantošanu (skat. 14. att.) sakrīt ar audzēkņu sniegto informāciju – vispopulārākās ir kultūrizglītības programmas (dejošana, zīmēšana u.tml.).

14. att. Interesešu izglītības iestāžu piedāvājuma izmantošana (vecāku sniegtā informācija)

Vispopulārākie no vecāku minētajiem iemesliem, kāpēc viņi izvēlējas bērnam interešu izglītības iestādi un/ vai atbalsta, ka bērns apmeklēs interešu izglītības iestādi ir „Tiek nodrošināta daudzveidīga izvēle bērna vispusīgai attīstībai” un „Tiek veicināts bērna radošums un domāšanas prasmes attīstība” (skat. 15. att.). Nākamais nozīmīgākais iemesls ir bērnam dotās iespējas sevi apliecināt, tam seko bērna talanta atklāšanas un sekmēšanas iespēja. Trešā daļa vecāku uzskata, ka interešu izglītības iestādē tiek veicināta piederības izjūta ģimenei un dzimtajai vietai. 62% vecāku par nozīmīgu uzskata iespēju piedalīties pasākumos kopā ar bērnu.

15. att. Iemesli, kāpēc vecāki atbalsta bērna izvēli apmeklēt interešu izglītības iestādi

95% respondentu apmierina interešu izglītības kvalitāte interešu izglītības iestādē.

2.3.3. Interesešu izglītības iestāžu absolventu un cits viedoklis

Tika aptaujāti arī bijušie interesešu izglītības iestāžu audzēkņi, kas tagad jau studē vai strādā (skat. 1. pielikumu). Viņi visi atzīst, ka interesešu izglītībai bijusi nozīmīga loma personības attīstībā un karjeras veidošanā, uzsverot, ka tieši interesešu izglītības iestādes vide, sadarbības veids ar pedagogiem un vienaudžiem, atmosfēra un piedāvājums devis iespēju atrast sevi, iegūt nepieciešamo pašapziņu un attīstīt radošumu, kas padarījis veiksmīgu turpmāko karjeru. Izvērtējot interesešu izglītības nozīmi savā attīstībā, absolventi spēj nodefinēt tās devumu. Piemēram, Agnis Bušs, uzņēmējs un žurnāla „Putni dabā” redaktors interesešu izglītības iestādes apmeklējuma devumu vērtē šādi:

- vokālā attīstības studija - izveidoja prasmi dziedāt,
- tautas deju pulciņš - nostiprināja stāju,
- datorpulciņš - iepazīstināja ar modernajām tehnoloģijām,
- teātra studija - atraisīja prasmi izteikties,
- keramikas, aušanas un zīmēšanas studijas - rosināja fantāziju.
- BJC audzēkņu padome - ļāva realizēt vēlmi pašorganizēties, attīstīt sarīkojumu vadīšanas spējas, piedalīties BJC dzīves veidošanā, kā arī atklāt jaunus apvāršņus.

Latvijas Mākslas akadēmijas 4. kursa studente Elīna Vojevoda uzskaita priekšrocības, ko dod iespēja apmeklēt pulciņus interesešu izglītības iestādē:

- uzturēšanās dažādās vidēs ļauj bērnam attīstīt komunikācijas un adoptācijas spējas,
- māca pašam plānot laiku, tā ieaudzinot disciplīnu un atbildības sajūtu,
- ne visiem bērniem rodas labs kontakts skolā ar saviem vienaudžiem, tāpēc izraušanās uz BJC ļauj veidot savu interesešu loku un nebūt saistītam ar iespējami naidīgo vidi,
- BJC nav tikai ārpusskolas nodarbību grafiks; tas ir svarīgs socializēšanās, sevis meklēšanas un pierādīšanas faktors.

E. Vojevoda uzsver, ka tieši interesešu izglītības iestādē attīstītās prasmes palīdzēja izvēlēties profesiju. Viņai nozīmīga ir bijusi arī pedagoga personība un attieksme, kas krasi atšķīrusies no skolas skolotāju attieksmes: „iespaidu atstāja attiecības ar bērniem un jauniešiem, no dažādām skolām, kas, personiskās pieredzes maiņas rezultātā, savulaik palīdzēja izdarīt izvēli par labu skolas maiņai un padarīja mani par laimīgāku pusaudzi”.

Jelgavas pilsētas pašvaldības aģentūras „Zemgales INFO” direktors Jānis Kovaļevskis akcentē pulciņu apmeklējuma nozīmi turpmākās profesijas izvēlē. Viņš uzsver, ka interešu izglītības iestāžu priekšrocība ir: „būt elastīgiem, jo šeit ir vieglāk pielāgoties sabiedrības pieprasījumam un piesaistīt darbā arī profesionāļus, kuri ikdienā strādā tajā jomā par kuru stāsta audzēkņiem”.

Kopumā secināms, ka bijušie interešu izglītības iestāžu audzēkņi novērtē interešu izglītības devumu karjeras virzībā un personības attīstībā. Viņi uzsver, ka tieši neformālā vide, atmosfēra interešu izglītības iestādē, dažādie cilvēki satiktie cilvēki un iespēja brīvi izvēlēties, ko, kad un cik ilgi apgūt ir interešu izglītības iestāžu priekšrocība salīdzinājumā ar pulciņiem un mācību procesu skolā.

Sadarbības organizācijas (skat. 3. pielikumu) uzsver interešu izglītības iestāžu priekšrocības materiālās bāzes veidolā, kā arī gadiem nostiprinātu sadarbību ar profesionālām organizācijām un citām ieinteresētām organizācijām. Pateicoties profesionāliem pedagogiem, materiālai bāzei un sadarbībai ar profesionālajām organizācijām, audzēkņi iegūst godalgotas vietas Eiropas un pasaules mērogā. Īpaši tas attiecas uz tehnisko jaunrades programmām.

LR Izglītības un zinātnes ministrijas Politikas koordinācijas departamenta Jaunatnes politikas nodaļas veidotajā mājas lapā „Jaunatnes lietas” (<http://www.jaunatneslietas.lv/page/16>) tiek pausts viedoklis par to, kāpēc jauniešiem iesaistīties interešu izglītībā: „Interešu izglītības iestādes, centri, un pulciņi ir iespēja attīstīt savas spējas, talantu un darīt to, ko nedara visi. Varbūt tieši tā var atrast savu dzīves aicinājumu, nemaz nerunājot par jauniem draugiem, kuriem ir līdzīgas intereses.”

Arī ārzemju studenti, brīvprātīgie un sadarbības partneri novērtē Latvijas interešu izglītības sistēmu un sarunās uzsver, ka mazām valstīm maksimāli jāstimulē katra skolēna attīstība, savukārt valstis ar lielu skolēnu skaitu var atļauties „dabīgo izlasi”, lai atrastu spējīgākos un talantīgākos. Latvijas izglītības sistēma un interešu izglītība tajā ir viens no labās prakses piemēriem, kā mazai valstij panākt pēc iespējas lielāku radošu, uzņēmīgu un augsti izglītotu pilsoņu skaitu, kas ilgtermiņā nodrošinātu ekonomisko attīstību un inovāciju radīšanu.

2.3.4. Latvijas novadu pašvaldību viedoklis

Aicinājumam izteikt savu viedokli par interešu izglītību un interešu izglītības iestāžu nozīmi interešu izglītības īstenošanā atsaucās 6 pašvaldību pārstāvji (2. pielikums). Pašvaldību pārstāvji uzskata, ka interešu izglītības iestādes būtu jā saglabā, jo

1. Bērnu un jauniešu centrs nodrošina interešu izglītību ne tikai skolu jaunatnei, bet arī pirmsskolas vecuma bērniem un skolu pabeigušajiem jauniešiem.
2. Interešu izglītības iestādē ir savādāka, bērniem patīkamāka vide nekā skolā.
3. Interešu izglītības iestādē ir dažādākas programmas, atšķirīgas no tām, kādas ir skolā.
4. Interešu izglītības iestādes darbojas visu gadu, arī vasaras periodā, jo vasarā īpaši bērniem pietrūkst brīvā laika pavadīšanas iespēju.

Pašvaldību pārstāvji uzsver, ka katrā konkrētā pašvaldībā vislabāk redzams, kā efektīvāk sadalīt interešu izglītības mērķdotāciju: skolām, interešu izglītības iestādēm, citām organizācijām – lai sekmētu interešu izglītības daudzveidību un pieejamību pēc iespējas plašākai auditorijai, racionālu un efektīvu valsts mērķdotācijas izmantošanu. Pašvaldībās ir izveidotas komisijas, kas sadala ne tikai valsts piešķirto mērķdotāciju, bet arī pašvaldības dotāciju (ja tāda ir piešķirta) pedagogu darba samaksai. Līdz ar to komisijai ir pilnīga informācija par interešu izglītības piedāvājumu, pieprasījumu, pieejamo materiāltehnisko bāzi.

2.3.4. Citu pētījumu rezultātu analīze

Tika apzināti pētījumi, kas veikti dažādās augstskolās, izstrādājot bakalaura un maģistra darbus, kā arī disertācijas. Daudzu interešu izglītības iestāžu pedagogi, lai paaugstinātu sava darba kvalitāti izvēlējušies studēt un veikuši pētījumus ar interešu izglītību saistītos tematos, piemēram:

- Pirmsskolas vecuma mazākumtautību bērnu integrācijas iespējas interešu izglītības iestādē (2011),
- Bērnu un jauniešu centra „Zolitūde” tēla izpēte un pilnveidošanas iespējas (2010),
- Interešu izglītības programmu pilnveide pārmaiņu ieviešanas procesā (2010),
- Pusaudžu mācīšanās motīvu veicināšana datorpulciņā (2010),
- Skolas vadības sadarbība ar skolas struktūrvienībām pārmaiņu ieviešanas procesā pētījuma bāze (vispārizglītojošā skola, interešu izglītības iestāde) (2009),
- Iekļaujošā pieeja bērnu un pusaudžu radošās pašizpaušmes veicināšanā interešu izglītībā (2009),
- Produkta dzīves cikls un tā analīze Bērnu un jauniešu centrā „Zolitūde” (2008),
- Vadības darba plānošana un organizācija interešu izglītības un vispārējās izglītības iestādē (2008),
- Interešu izglītības iestādes vadītāja darbība kvalitatīva pedagoģiskā procesa nodrošināšanā (2006),
- Pašvaldības darbības analīze un pilnveidošana interešu izglītībā (2006),
- Datorlietotāju un programmētāju apmācība interešu izglītības sistēmā (2005),
- Mūzika kā mūsdienu jauniešu estētiskās audzināšanas veicinātāja (2005),
- BJC „Jaunība” metodiskā darba struktūra, saturs un realizācijas formas (2005),
- Radošo spēju attīstība rokdarbu nodarbībās izmantojot dabas materiālus 5-6 (7) gadu vecumā (2004),
- Bērnu un jauniešu attīstības un integrācijas iespējas interešu izglītībā (2004),
- Pusaudžu personības identitātes veidošanās kultūrizglītojošās nodarbībās interešu izglītības iestādē (2003),
- Personības attīstības iespējas TJN „Annas 2” Bērnu zinātnes centrā „Tehnoannas pagrabi” (2003),

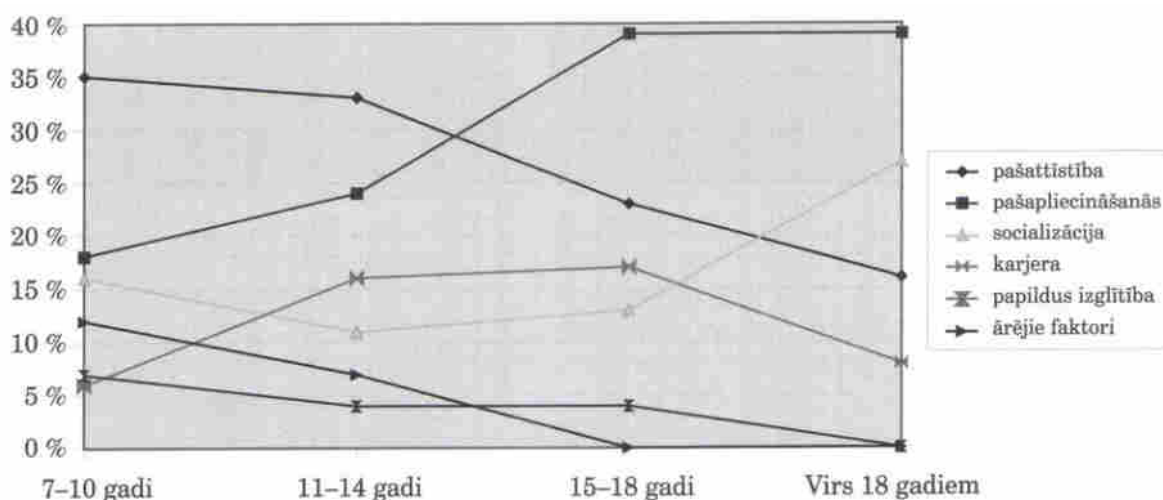
- Darbs ar ģimenēm Tehniskās jaunrades namā „Annas 2” Bērnu zinātnes centrā „Tehnoannas pagrabi” (2003),
- 14-16 gadīgu vispārīgās vidējās izglītības skolu skolēnu un interešu izglītības audzēkņu radošuma attīstības līmeņa atšķirības (2002),
- Madonas Bērnu un jauniešu centra pilnveides iespējas (2002),
- Kā motivēt pusaudžus nodarboties interešu izglītībā (2001),
- Bērnu un jauniešu centra audzināšanas saturs un struktūra (2001),
- Skolēnu māksliniecisko interešu attīstība ārpusskolas iestādēs (2000),
- Pusaudžu intereses un to bagātināšanās iespējas Rīgas pilsētas Jaunrades centros (1996),
- Audzēkņu intereses un to bagātināšanās papildizglītībā Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas Skolēnu Jaunrades namā (1995).

Ē. Masaļskis pētījumā ”Pusaudžu mācīšanās motīvu veicināšana datorpulciņā” (Masaļskis, 2010) secina, ka galvenie iemesli, kāpēc skolēni apmeklē datorpulciņu, ir interese par konkrēto jomu, iespēja papildināt zināšanas un prasmes, kā arī veids kādā tiek organizētas nodarbības un mācību vide. Pētot mācību procesu datorpulciņā, respondentiem tika lūgts sarunāt pēc svarīguma vairākus faktoros. Ranžējot pulciņa apmeklējuma iemeslus pēc svarīguma, vissvarīgākais bija zinošs un atsaucīgs skolotājs, tam sekoja iespēja apmeklēt pulciņu sev ērtākā laikā un jaudīga un moderna datortehnika. Šie rezultāti apliecina pedagoģiskās un materiāli tehniskās bāzes nozīmīgumu interešu izglītībā. Interesu izglītības iestādes daudzu gadu garumā mērķtiecīgi strādājušas pie bāzes izveides, gan izvēloties attiecīgajā jomā profesionālus pedagogus, gan nodrošinot nepieciešamos materiālus un aprīkojumu. 71% aptaujāto nav svarīgi iegūt kādu oficiālu apliecinājumu par pulciņa programmas apguvi. Šis fakts ir īpaši nozīmīgs pašreizējās situācijas kontekstā, kad sabiedrībā tiek diskutēts par neformālās izglītības atzīšanas kontekstā.

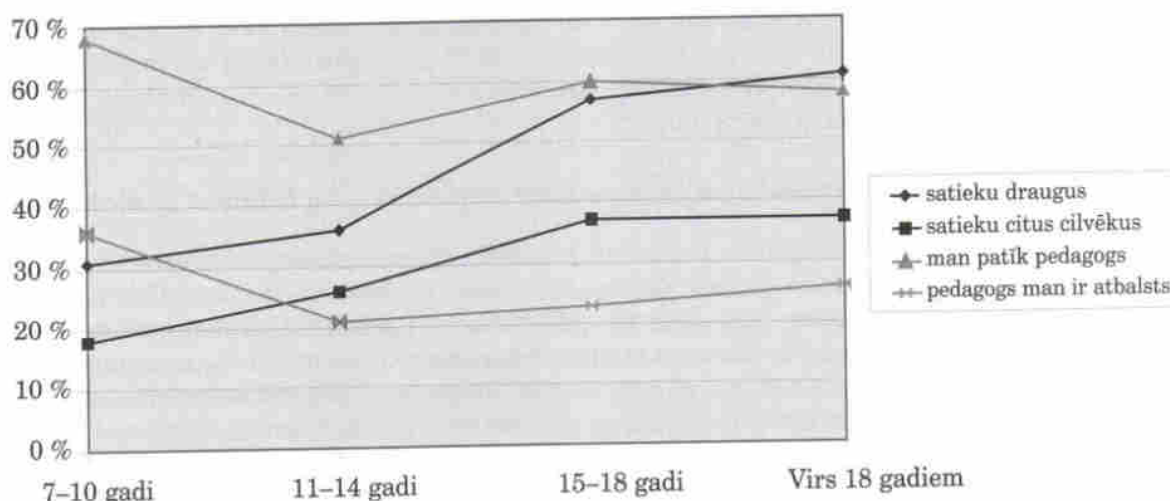
M. Leonovičs savā pētījumā „Interesu izglītības ietekme uz pusaudžu mācību sasniegumiem” (Leonovičs, 2007), secina, ka īslaicīga darbošanās interešu izglītības pulciņā pozitīvi ietekmē sekmes tematiski saistītā skolas mācību priekšmetā, bet neietekmē sekmes pārējos mācību priekšmetos. Savukārt ilglaicīga darbošanās interešu izglītības pulciņos, ietekmē sekmes vispārīglītojošā skolā. Iegūtās prasme mācīties un izveidojusies atbildība par mācīšanos ir priekšnoteikums skolēnu sekmībai. Būtiski ir vecākiem un skolotājiem akceptēt nedalītu interesi par pusaudžu panākumiem un sekot līdzi interešu attīstībai, lai šī darbošanās neizraisītu deviantu uzvedību un netraucētu mācībām. M. Leonoviča pētījumā

konstatēts līdzīgs interešu izglītības iestādes apmeklējuma iemeslu sadalījums kā šajā pētījumā (skat. 2.3.1. nodaļu) – skolēniem patīk, ir interesanti un patīk skolotājs. 30% gadījumu vecāki ir izlēmuši, kuri pulciņi bērnam jāapmeklē, 40% bērns pats izlēmis, 20% devušies līdz draugam un 10% gadījumu skolotājs ieteicis konkrēto pulciņu.

Lielākā daļa interešu izglītības iestāžu veic lokāla mēroga pētījumus, sekojot līdz audzēkņu motivācijas izmaiņām un pieprasījumam, attiecīgi izmainot esošās pulciņu programmas, veidojot jaunas programmas un uzlabojot interešu izglītības iestādes vidi. Bērnu un jauniešu centrs „Rīgas Skolēnu pils” izpētījusi motivācijas izmaiņas dažādās vecuma grupās (skat. 16. un 17. att).

16. att. Primārie motīvi dažādās vecuma grupās (Dannenfelte, 2011)

17. att. Sekundārie motīvi dažādās vecuma grupās (Dannenfelte, 2011)

Pieaugot audzēkņu vecumam, radošā pašattīstība kā galvenais motīvs tiek nosaukta arvien retāk, toties nozīmīgi palielinās pašapliecināšanās motīvs un pieaug socializācijas motīva nozīme.

Atsevišķos novados izglītības pārvaldes veic pētījumus par interešu izglītību. Piemēram, lai apzinātu Cēsu novada bērnu un jauniešu šī brīža brīvā laika pavadīšanas paradumus un veidotu pieprasījumam atbilstošu brīvā laika pavadīšanas piedāvājumu, 2012. gada martā un aprīlī tika veikta aptauja. Tajā piedalījās visas Cēsu novada skolas. Aptauju elektroniski aizpildīja 2698 skolēni, kas ir 46% no visu skolēnu skaita novadā. Līdzīgs pētījums tika veikts arī 2000./2001. mācību gadā, aptaujājot 85% vispārizglītojošo skolu skolēnu. Šo pētījumu rezultātā veiksmīgi tika īstenotas, bērnu un jauniešu vajadzībām atbilstošas interešu izglītības programmas, piesaistot lielu skaitu interesentu.

Daugavpils pilsētas vispārizglītojošo skolu direktoru vietnieku audzināšanas darbā un klašu audzinātāju metodiskās apvienības sēdē tika diskutēts par interešu izglītības iestāžu iespējamajiem reorganizācijas jautājumiem, t. i., interešu izglītības iestāžu funkciju pāriešanu uz skolām. Direktoru vietnieki izteica savus iebildumus šādām reformām, argumentējot tos šādi (22.05.2012. protokols Nr. 8):

1. Skolā nav pietiekams speciālistu skaits, kurš varētu pārņemt šīs funkcijas.
2. Skolās nav šīm nodarbībām pielāgotu telpu vai arī šīs telpas ir noslogotas.
3. Skolēnu nodarbības ārpus skolas telpām ļauj tiem komunicēt arī ar citu skolu pārstāvjiem.
4. Tagadējā sistēma ļauj izvēlēties sev tīkamāko un profesionālāko interešu izglītības piedāvājumu, kas savukārt atspoguļojas uz rezultātiem valsts mērogā, jo skolā galvenais uzsvars kāda pulciņa darbībā tiktu likts uz skolas interesēm. Atceļot šo sistēmu, plaša mēroga pasākumi tiktu apdraudēti.
5. Interešu izglītības pulciņu vadītājiem ir lielākas iespējas atlasīt talantīgos bērnus visas pilsētas līmenī un turpināt viņu attīstību.
6. Daugavpils pilsētas sistēma ir izstrādāta daudzu gadu garumā un galvenais ir tas, ka šī sistēma ir rezultatīva, jo BJC „Jaunība” audzēkņi ir tie, kuri uzstājas visos lielākajos pilsētas svētkos un izglītības iestādes vadība un pedagogi koordinē šo darbu. Mainot šo struktūru rastos sadrumstalotība un funkciju pārklāšanās.

Lai gan pētījumi, kas saistīti ar interešu izglītību ir gana daudzveidīgi, trūkst plašāku pētījumu, kas ļautu vispārināt atsevišķā iestādē iegūtos datus Latvijas mērogā.

Amerikas Savienotajās Valstīs pētījumu rezultātā atzīts, ka nepieciešams piedāvāt vairāk programmu pēc stundām, kas apmierina 21. gadsimta skolēnu vajadzības. Tas arī

uzlabotu vecāku darba kvalitāti, jo nevajadzētu raizēties, ko viņu bērni dara pēc stundām (Gannon, 2012). Tiek piedāvāti dažādi veidi, kā izveidot un īstenot šīs programmas sadarbojoties izglītības pārvaldēm, vecākiem, skolēniem un sabiedrības locekļiem. Programmu tematiskais piedāvājums ir ļoti līdzīgs Latvijas interešu izglītības programmu piedāvājumam: fotografēšana, dārzkopība, rakstniecība, velosipēdu konstruēšana, mākslas, sports, kulinārija, skolēnu biznesa kompāniju izveide un daudzas citas. Svarīgākie jautājumi ir (*21st Century Schools*, 2008):

- Kādas ir bērnu un jauniešu vajadzības?
- Kā izveidot programmas, kas ir aizraujošas, motivējošas un izglītojošas?
- Kā var nodrošināt, ka visi skolēni īsteno savu potenciālu pasaulē, kurā valda sacensība un domāšanas prasmes ir visvērtīgākais sabiedrībā?

Sers Kens Robinsons uzsver personalizētas mācīšanās nepieciešamību, lai radītu apstākļus bērna dabisko talantu uzplaukšanai (Robinson, 2010). Lai to izdarītu, nepieciešams ļaut šiem talantiem izpausties, ko veiksmīgi īsteno interešu izglītība. Vispārizglītojošo skolu tradīcijas ir piedāvāt standartizētu pieeju mācību procesam un tā dalībniekiem, kamēr interešu izglītības iestādēs ir senas tradīcijas katra bērna talantu saskatīšanai un apstākļu radīšanai to attīstībai. Ir apsveicama ideja mainīt attieksmi vispārizglītojošo skolu mācību procesā un formālā izglītības sistēma daudz varētu mācīties no interešu izglītības. Tomēr jārēķinās, ka nav iespējams ātri mainīt skolotāju mācīšanas darbību (nepieciešams ilgs laiks skolotāju izpratības un domāšanas maiņai), bet skolotāja darbības kvalitāte ir noteicošais faktors izmaiņām mācību procesā un rezultātā (*Osborne, Simon, Collins*, 2003), ieteicams būtu maksimāli izmantot interešu izglītības iestāžu pedagogu pieredzi.

Var secināt, ka Latvijā interešu izglītība ar savām tradīcijām piedāvā risinājumus problēmām, kuras daudzas pasaules valstis apzinājušās mūsdienu ekonomiskās situācijas un vērtību maiņas kontekstā. Ir jādomā, kā interešu izglītība Latvijā ilgtermiņā var palīdzēt sasniegt 21. gadsimtam izvirzītās prasības kvalitatīvai izglītībai.

3. Kvalitāte interešu izglītībā

Pašlaik sabiedrībā un plašsaziņas līdzekļos norit aktīva diskusija par kvalitatīvu izglītību, tiek runāts par reformām kvalitatīvas izglītības nodrošināšanai, bet nav definēts, kas tad ir kvalitatīva izglītība un kāds ir tās rezultāts. Līdz ar to ir grūti nonākt pie kopīga viedokļa.

1990. gadā deklarācijā „Izglītība visiem” uzsvērts, ka jāuzlabo bērnu kognitīvā attīstība, uzlabojot izglītības kvalitāti (UNESCO, 1990). 2000. gadā *Dakar Framework for Action* teikts, ka piekļuve kvalitatīvai izglītībai ir katra bērna tiesības un dots vēlamais izglītojamo (veselīgi, motivēti), procesu (kompetenti skolotāji, kas izmanto aktīvas pieejas), saturs (standartā būtisks saturs) un sistēmu (laba pārvaldība un taisnīgs resursu sadalījums) raksturojums (UNESCO, 2000).

Bērnu tiesību konvencijā uzsver (*United Nations*, 2001) bērna-centrētu pieeju mācību procesam, ar to saprotot, ka galvenais izglītības mērķis ir katra bērna personības, talantu, spēju attīstība, atzīstot, ka katram bērnam ir unikāls raksturs, intereses, spējas un mācīšanās vajadzības.

Ziņojumā „*Education for All: The Quality Imperative*” analizēta izglītības kvalitātes jēdziena izpratne dažādos pasaules nozīmes dokumentos, dažādās pedagoģiskajās pieejās un secināts, ka ir divi biežāk sastopamie principi izglītības kvalitātes definīcijās:

1. Izglītojamā kognitīvā attīstība kā galvenais skaidri formulētais mērķis visās izglītības sistēmās. Panākumi, ar kādiem tiek sasniegts šis mērķis ir viens no šos sistēmu kvalitātes indikatoriem.
2. Tiek uzsvērtā izglītības loma atbildīgu pilsoņu vērtību un attieksmju sekmēšanā un kopjot radošu un emocionālu attīstību. Šī mērķa sasniegšanu ir grūtāk izmērīt un salīdzināt starp valstīm (UNESCO, 2004).

UNICEF (2000) veicis pētījumu, lai definētu kvalitatīvu izglītību. Pētījumā secināts, ka kvalitatīva izglītība ietver:

1. Izglītojamos, kuri ir veseli, labi kopti un gatavi piedalīties un mācīties, un viņus mācībās atbalsta ģimene un kopiena.
2. Vidi, kas ir veselīga, droša, aizsargājoša un dzimumu jūtīga, un piedāvā adekvātus resursus un iekārtas.

3. Saturu, kas ir atbilstošs nozīmīgam standartam un m materiālus pamatprasmju iegūšanai, īpaši rakstpratību, rēķināšanu un dzīvesprasmes, un zināšanas tādās jomās kā dzimums, veselība, ēšana, HIV/AIDS profilakse un miers.
4. Procesus, ar kuru palīdzību apmācīts skolotājs, izmantojot bērncentrētu pieeju labi menedžētā klasē un skolā un prasmīgu novērtēšanu, sekmē mācīšanos un samazina atšķirības.
5. Rezultātus, kas ietver zināšanas, prasmes un attieksmes, un ir saistīti ar nacionāliem izglītības mērķiem un pozitīvu līdzdalību sabiedrībā.

E.Papule norāda: „Ja mēs raugāmies uz izglītību, tai skaitā kvalitatīvu izglītību, kā pakalpojumu (produktu), tad tam jāatbilst mūsu jeb klientu (katra indivīda, sabiedrības kopumā) prasībām.” (citēts Matisāne, 2009). E. Papule atklāj - skolēni uzskata, ka laba izglītība ir konkurētspējīga (varu mācīties tālāk tur, kur izvēlos un gribu) un noderīga dzīvē (prasmes un zināšanas nodrošina sekmīgu karjeru), izvirzītās prasības mācību laikā ir saprotamas un pieņemamas (personības ziņā bagāti skolotāji, apjoma ziņā apgūstams un šodienai piemērots mācību saturs, modernas tehnoloģijas, kā arī paša ieguldītais darbs). Savukārt vecāki visbiežāk kvalitatīvas izglītības kontekstā vērtē skolotāju attieksmi un profesionalitāti (Matisāne, 2009).

Pasaules izglītības darbinieku arodbiedrība *Education International* definē kvalitatīvu izglītību kontekstā un kultūras nozīmē. Kvalitāte nav ne viendimensiāla, ne arī taisnvirziena. Izglītības kvalitāti definē pēc tās ieguldījuma (ieskaitot skolēnu sagatavotību, skolotāju kvalifikāciju, darba apstākļus, klases lielumu un investīcijas izglītībā); pēc izglītības procesa (ieskaitot mācīšanu, mācīšanās procesu, vecāku līdzdalību) un paredzamo rezultātu (ieskaitot individuālās, sociālās, kultūras, ekonomiskās un vides vajadzības). Kontekstuālā pieeja kvalitātei nekad nav determinēta, jo tā ir atkarīga no radošuma un nepārtrauktas attīstības (*Education International*, 2011).

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2030. gadam (2010) izvirzīts uzstādījums „Kvalitatīva un pieejama izglītība mūža garumā”, kā mērķi izvirzot izveidot vienu no labākajām izglītības sistēmām Eiropas Savienībā. Kā viens no izaicinājumiem norādīts, ka „izglītības sistēmai un darba devējiem ir jāveicina mūžizglītības kultūra sabiedrībā, lai indivīdi neaprobežotos tikai ar formālās izglītības piedāvājumu, bet būtu motivēti nepārtraukti papildināt savas zināšanas un prasmes.” Plānā atzīts: „Neiegūstot mūžizglītībai nepieciešamās prasmes jau bērnībā, daudzi jaunie sabiedrības locekļi var nespēt pielāgoties mainīgajām darba tirgus prasībām. Viņi nebūs pietiekami patstāvīgi un neatkarīgi, kā arī nespēs vai negribēs rūpēties par citiem aizvien novecojošās sabiedrības locekļiem un vidi

kopumā.” Kā viens no iespējamiem risinājumiem norādīts: „Jāparedz pasākumi un jānosaka atbildīgie par interešu izglītības un radošuma veicināšanu sabiedrībā, neatstājot šī jautājumu risināšanu tikai vietējo pašvaldību līmenī.” Tomēr ilgtspējīgas attīstības stratēģijā nav definēts kvalitatīvas izglītības jēdziens. Izvirzītie indikatori ir vairāk kvantitatīvi (Bērnu skaits, kas mācās pirmskolas iestādēs, iedzīvotāju piedalīšanās pieaugušo izglītībā, pirms laika skolu pametušo īpatsvars u. tml.) nekā izglītības kvalitātes būtību atspoguļojoši. Publiski nav pieejamas definīcija vai indikatori, kas atspoguļotu Latvijas izpratni par kvalitatīvu izglītību, līdz ar to ir apgrūtināta sabiedrības iesaistīšanās diskusijās.

Pašlaik katrā interešu izglītības iestādē un novadā ir izvirzīti atšķirīgi kvalitātes kritēriji, kas tiek izmantoti interešu izglītībai piešķirtā finansējuma sadalei. Piemēram, Rīgā ir izstrādāti noteikumi „Interesu izglītības programmu īstenošanas kārtība un principi”, skaidri nosakot programmu īstenošanas pamatprincipus, darba organizāciju un kritērijus katrai interešu izglītības apakšprogrammai (skat. 4. pielikumu). Kritērijos aprakstītas audzēkņu iemaņas un prasmes, kā arī darbības rezultatīvais rādītājs. Pārsvarā kā rezultatīvais rādītājs dominē piedalīšanās un sasniegumi dažāda līmeņa pasākumos skatēs un konkursos (skat. 5. pielikumu).

Siguldas novadā ir līdzīga sistēma kā Rīgā, bet atšķirībā no Rīgas, kur pedagoga darba kvalitātes vērtēšanu veic iestādes administrācija, Siguldā izglītības pārvalde veic pedagogu darba kvalitātes vērtēšanu. Liepājā arī ir izstrādāti kritēriji kvalitātes vērtēšanai, kurus ņem vērā, sadalot pedagogu darba likmes interešu izglītības programmu īstenošanai. Preiļu novadā galvenais kritērijs piešķirot finansējumu interešu izglītības programmu realizācijai, ir rūpes par programmu daudzveidību un īstenošanas vietu, lai tiktu aptverta visa novada teritorija. Tādi pat kritēriji kā Rīgā pamatā tiek izmantoti arī Talsu novadā, kur visa gada garumā interešu izglītības programmu kvalitatīvai īstenošanai seko līdzī Talsu novada Bērnu un jauniešu centrs, bet sadalot valsts mērķdotāciju Novada interešu izglītības valsts mērķdotācijas sadales komisija izskata pulciņa darba pašnovērtējumu, kas iekļauj sevī pedagoga ieguldīto darbu, audzēkņu ieinteresētību gada garumā un sasniegto rezultātu audzēkņu izaugsmē. Ne katra pulciņa darbību var novērtēt ar konkursiem un skatēm. Svarīgi izvērtēt vai uzstādītais mērķis ir sasniegts.

Latvijā būtu skaidri jādefinē kvalitatīvas izglītības rezultāts, skaidrojot arī procesu, saturu un vidi šī rezultāta sasniegšanai, lai varētu pamatoti vērtēt interešu izglītības kvalitāti un tās vietu Latvijas izglītības sistēmā.

Secinājumi

Interesešu izglītība ir personas individuālo izglītības vajadzību un vēlmju īstenošana neatkarīgi no vecuma un iepriekš iegūtās izglītības, tā ir brīvprātīga un tās uzsākšanai nav nepieciešama noteiktai izglītības pakāpei atbilstoša izglītība. Interesešu izglītības iestādēm ir nozīmīga loma Latvijas izglītības sistēmā, jo tās nodrošina ne tikai interesešu izglītības, bet arī saturīga brīvā laika pavadīšanas pakalpojumus.

Pētījuma rezultāti ļauj secināt, ka:

- Interesešu izglītība ir strukturēta, bet brīvprātīga, tā dod iespējas līdzdarboties, ļauj eksperimentēt. Interesešu izglītība paver plašāku redzesloku un ļauj attīstīt personas uzskatus, viedokli un māca patstāvīgi dzīvot.
- Interesešu izglītība sniedz konkrētas zināšanas, prasmes un iemaņas kādā konkrētā nozarē, jomā (piemēram, apģērbu šūšana, darbs ar dažādiem instrumentiem tehniskajā jaunradē, galdniecība, jaunie zinātnieki), palīdzot izvēlēties turpmāko profesiju vai sniedzot dzīvei nepieciešamās iemaņas.
- Izglītības likumā nav saprotama formulējumu „interesešu izglītība” un „neformālā izglītība,, atšķirība un savstarpējā pakārtotība.
- Interesešu izglītības iestādēs pulciņus apmeklē 7 reizes vairāk bērnu un jauniešu, salīdzinot vidējo interesešu izglītības audzēkņu skaitu interesešu izglītības iestādē un skolā,. Tātad bērni, vecāki un pašvaldības uzskata, ka interesešu izglītības iestādes ir piemērotākas interesešu izglītības pakalpojuma nodrošināšanai.
- Audzēkņi apmeklē vidēji 1,8 pulciņus nedēļā (gandrīz visi aptaujātie apmeklē 1 vai 2 pulciņus un tikai daži vairāk par 2 pulciņiem nedēļā). Tikai 4% interesešu izglītības iestāžu audzēkņiem interesešu izglītības nodarbības liek justies pārslogotiem, līdz ar to var apgalvot, ka saprātīgi izvēlēts apmeklējamo interesešu izglītības nodarbību daudzums nav pamats skolēnu pārslodzei.
- Interesešu izglītības programmu saturu nosaka bērnu, jauniešu un viņu vecāku pieprasījums, izglītības iestāžu piedāvājums, valsts kultūrvēsturiskā situācija un tradīcijas.
- Vispopulārākās ir kultūrizglītības programmas (dziedāšana, dejošana, zīmēšana u. tml.), tām seko sporta izglītības programmas. Tas apliecina Latvijas interesešu izglītības tradīcijas un pieprasījumu.

- Smadzeņu attīstības pētījumos secināts, ka nodarbošanās ar instrumentu spēli, sīko motorisko prasmju attīstība, sportu, dejām, palīdz attīstīt smadzenes, koordinācijas prasmes un komandas darba prasmes.
- Lai nodrošinātu ekonomikas izaugsmi un bērnu un jauniešu pilsoniskās apziņas un valstiskās identitātes stiprināšanu, nepieciešams prioritāri atbalstīt tehnisko jaunradi, vides izglītību un novadpētniecību, rodot iespēju nodrošināt iestādes ar mūsdienīgām tehnoloģijām un pietiekošā daudzumā materiāli tehnisko bāzi, atbilstoši esošajam pieprasījumam.
- Nozīmīgākie iemesli, kāpēc bērni un jaunieši izvēlas apmeklēt pulciņus interešu izglītības iestādē ir no skolas atšķirīgā vide un skolotājs (attieciņas ar skolotāju, viņa profesionalitāte un personība), iespēja interesanti pavadīt savu brīvo laiku, iespēja mācīties ko dzīvei noderīgu, iespēja pašapliecināties, piedaloties konkursos un pasākumos, kā arī vēlme pavadīt laiku citā vidē ārpus skolas. Tas nozīmē, ka īstenojot interešu izglītību tikai vispārizglītojošās skolās, bērnu skaits, kuri iesaistās interešu izglītībā, strauji samazināsies, jo neformālo izglītību vislabāk īstenot neformālā vidē. Samazināsies arī bērnu un jauniešu iespējas apgūt sev interesējošo programmu, jo nebūs iespējams katrā skolā piedāvāt tādu daudzveidību kā interešu izglītības iestādēs.
- Interešu izglītības iestāde ir multifunkcionāla iestāde, kurā tiek piedāvāta interešu izglītība, iespēja saturīgi pavadīt brīvo laiku, nometnes skolēnu brīvlaikos, tālākizglītības kursi pedagogiem, laboratorijas, dažādi (t. sk. kultūras) pasākumi. Interešu izglītības iestādes aktīvi iesaistās vietējās pašvaldības un arī valsts kultūras dzīves organizēšanā. Lielākā daļa interešu izglītības iestāžu darbojas kā novadu interešu, audzināšanas un jaunatnes darba organizatoriski metodiskie centri. Otra daļa ir tiešais atbalsts šo funkciju veikšanai Izglītības pārvaldē, ko apliecina interešu izglītības iestāžu nolikumi un pašvaldību pārstāvju vēstules.
- Interešu izglītībai ir tūlītēja ietekme uz ekonomiku, jo vecāki, kuri jūtas droši par saviem bērniem pēc formālā skolas laika, sasniedz augstāku darba ražīgumu. Interešu izglītības iestādes ne tikai sniedz vecākiem šo drošības sajūtu, bet arī dod iespēju bērniem un jauniešiem pilnveidot sevi, tādējādi ietekmējot jauniešu nākotni un arī ekonomiku ilgtermiņā.
- Pēdējo 3 gadu laikā audzēkņu skaits interešu izglītībā pieaug, neskatoties uz to, ka skolēnu skaits skolās samazinās.

- Interesešu izglītības programmu finansēšana pēc vienota normatīva un principa („nauda seko bērnam”) dod iespēju pašvaldībām sekmīgāk veidot savu politiku bērnu un jauniešu interesešu izglītībā. Interesešu izglītības metodiskā pārraudzība tiek nodota „vienās rokās”.
- Nepieciešams skaidri definēt kvalitatīvas izglītības rezultātu, skaidrojot arī procesu, saturu un vidi šī rezultāta sasniegšanai, lai būtu iespējams vērtēt interesešu izglītības vietu Latvijas izglītības sistēmā un plānot tās attīstību kvalitatīvas izglītības īstenošanai.

PRIEKŠLIKUMI INTEREŠU IZGLĪTĪBAS ATTĪSTĪBAI

Balstoties uz pētījuma rezultātiem, secinājumiem un diskusijām pētījuma darba grupā,
tika veikta interešu izglītības SVID analīze (skat. 2. tabulu).

2. tabula

Interesu izglītības SVID analīze

<u>Stiprās puses</u> • Zinātkāri, zināt un darboties griboši bērni • Saglabāta interešuizglītības iestāžu sistēma • Pašvaldību finansiāls atbalsts • Nodrošināta interešu izglītības metodiskā vadība pašvaldībās • Plašs un daudzpusīgs interešu izglītības spektra piedāvājums un liels pieprasījums pēc interešu programmām • Interesu izglītības relatīvi elastīgā sistēma (bērni var brīvi iestāties, izstāties vai mainīt programmas u.c.) • Kvalitatīva interešu (t.sk. talanta izkopšana) izglītība, programmu pieejamība un kvalitāte • Radoši, profesionāli un kvalificēti pedagogi • Plašs pasākumu piedāvājums • Sabiedrības (t.sk. ģimenes) atbalsts interešu, kā arī saturīga un lietderīga brīvā laika pavadīšanai • Ir radīti priekšnoteikumi bērniem un jauniešiem apgūt kvalitatīvas interešu izglītības programmas	<u>Vājās puses</u> • Interesu izglītības iestāžu un programmu piedāvājuma nevienmērīgs pārklājums • Nepietiekami plaša, neregulāra publicitāte un vāja reklāmas izmantošana • Jaunu programmu atvēršanai nepietiekami resursi • Trūkst pētījumu par bērnu interesēm • Pedagogu un speciālistu kvalifikācijas celšana (kursu nepietiekamība, specializācija, meistarklases, profesionalitāte), starptautiskā līmeņa pieredzes apmaiņa • Attiecīgajā jomā kvalificētu speciālistu, jaunu speciālistu trūkums • Nepietiekams finansējums un materiāli tehniskais nodrošinājums programmu īstenošanai • Līdzdalības maksājums (nodarbības, nometnes, mācību materiāli u.c.) • Sponsoru un atbalstītāju neieinteresētība • Nepietiekams finansējums līdzdalības nodrošināšanai augsta līmeņa sacensībās, pasākumos • Iestāžu nepiemērotība bērniem ar speciālām vajadzībām • Interesu izglītībā mazāk iesaistīti zēni (zemā ieinteresētība, piemērotu programmu nepietiekamība un šo programmu dārdzība) • Neprasme piesaistīt Starptautisko projektu finansējumu
<u>Iespējas</u> • Attstīt bērnu un jauniešu spējas un talantus • Nodrošināt ievirzi karjeras izvēlē (profesionālā orientācija) • Dod praktiskam darbam un dzīvei derīgu papildus izglītību • Interesu izglītības programmām daļējs Valsts finansējums • Iespēja reklamēties, sniegt informāciju un popularizēt jomu, izveidot savus informācijas kanālus • Multikulturālās sabiedrības ietekme • Pedagogu līdzdalība ESF projektos	<u>Draudi - risks</u> • Normatīvās bāzes un metodiskās vadības trūkums interešu izglītībā valstī • Nestabila valsts politika interešu izglītības jomā • Perspektīvē nav prognozējams valsts finansējuma apjoms pedagogu algām (piešķir ar novēlošanos) un nav skaidra aprēķina formula • Plašs (t.sk.izklaides) piedāvājums un kļūst neaktuālas tradicionālās kultūrvērtības (tautas dejas, folklorā, kori) un sportiskās aktivitātes • Ekonomiskā situācija ģimenēs (zemais materiālais nodrošinājums), līdzfinansējuma pieaugums nodarbībām • Demogrāfiskā krīze (zema dzimstība, emigrācija – bērnu skaita samazināšanās) • Multikulturālās sabiedrības ietekme • Nemodernas, novecojušas tehnoloģijas, materiāli tehniskā bāze – kavējošs faktors • Dziesmu un deju svētku procesa nepārtrauktības apdraudējums

Pētījuma rezultātā izvirzīti priekšlikumi.

Priekšlikumi tūlītējai īstenošanai:

- Iesaistīt interešu izglītības jomas speciālistus darba grupās, kuras skar arī konkrēto nozari, piemēram, darba grupā pedagogu pārejai uz 40 stundu darba nedēļu, mazo skolu attīstības darba grupā,.
- Noskaidrot reālo bērnu un jauniešu skaitu, kas nav iesaistīti interešu izglītībā.
- Padarīt pieejamus statistikas datus (IIP-1), lai visi tos var izmantot plānošanā.
- Nodrošināt vienlīdzību interešu izglītības direktoru un vietnieku darba samaksai ar vispārizglītojošo skolu direktoru algu, jo darbu apjoms, atbildība ir līdzvērtīgi un darba stundu skaits arī neatšķiras.
- Nešķirot interešu izglītības skolotāja un vispārizglītojošās skolas skolotāja darba samaksu, piemēram, par mācību stundu (nodarbību) sagatavošanu.
- Ļaut pašvaldībām arī turpmāk lemt par mērķdotācijas sadali interešu izglītībā.
- Pārskatīt interešu izglītības mērķdotāciju savlaicīgi pirms programmu īstenošanas uzsākšanas.

Priekšlikumi ilgtermiņa risinājumu īstenošanai interešu izglītības attīstībai, lai nodrošinātu kvalitatīvu izglītību:

- Definēt, ko Latvijā nozīmē kvalitatīva izglītība, kāds ir kvalitatīvas izglītības rezultāts.
- Diskutēt par interešu izglītības un interešu izglītības iestāžu vietu kvalitatīvas izglītības nodrošināšanā Latvijā.
- Diskutēt par jēdzieniem interešu, neformālā izglītība un mūžizglītība un censties panākt vienotu izpratni par tiem.
- Veikt turpmākus pētījumus par interešu izglītības nozīmi bērnu un jauniešu attīstībā, karjeras izvēlē un izaugsmē, radošuma sekmēšanā, kā arī noskaidrot iemeslus, kāpēc daļa bērnu un jauniešu neizmanto interešu izglītības piedāvājumu.
- Pārskatīt finansējuma piešķiršanas aprēķina kārtību interešu izglītības programmu īstenošanai.
- Noteikt valsts prioritārās profesijas ilgtermiņā.
- Diskutēt par iespēju interešu izglītības iestādēm esošās izglītības programmas veidot un īstenot gan kā interešu izglītības, gan kā profesionālās ievirzes programmas, izsniedzot atbilstošu apliecinājumu par programmas beidzēju profesionālo kvalifikāciju.

IZMANTOTO INFORMĀCIJAS AVOTU SARAKSTS

1. **21st Century Schools** (2008). *What is 21st Century Education?* [skatīts 25.06.2012.]. Pieejams: http://www.21stcenturyschools.com/What_is_21st_Century_Education.htm
2. **Baldiņš, A., Raževa, A.** (2001). *Skolas un ģimenes sadarbība*. Rīga: Pētergailis, 81 lpp.
3. **Bayran, L. A.** (2006). *The Relationship of Extra-curricular Activities and Adolescent Delinquency* The George Washington University Department of Psychology [S.a.], [atsauce 08.03.2007.]. Pieejams: <http://www.gwu.edu/~psyc112/lbayran/>
4. **Clarijs, R.** (2008). *Unlimited Talents and Non-formal Education. A Contribution to the Discussion about the Future Role and Position of After-School Education in Europe*. Prague, 54 p.
5. **Colclough, C., et.al.** (2004). *Education for All: The Quality Imperative. EFA Global Monitoring Report 2005*. UNESCO, 428 p. [skatīts 25.06.2012.]. Pieejams: <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001373/137333e.pdf>
6. **Dannenfelte, A.** (2011). *Bērnu un jauniešu motivācija dalībai Rīgas Skolēnu pils pulciņos un kolektīvos. Iekļauts: Auksmuksta, A., Dannenfelte, A., Kalniņa, D., Marsone, S., Pelša, E., Ruttasa, A.* Kas jauns interešu izglītībā: rokasgrāmata skolotājiem un vecākiem. Rīga: Zvaigzne ABC, 45.-53. lpp.
7. **Education International** (2011). *Pasaules Izglītības darbinieku arodbiedrības sestā kongresa rezolūcija „Kvalitatīva izglītība nākotnei”*, Keiptauna, 13 lpp., [skatīts 25.06.2012.]. Pieejama: http://www.lizda.lv/content/files/EI_rezolucija_2011_lv.pdf.
8. **Gannon, J.** (2012). Study: Employers benefit by offering flexibility to workers with kids home alone. *Pittsburgh Post-Gazette*, March 16, 2012, [skatīts 25.06.2012.]. Pieejams: <http://www.post-gazette.com/stories/sectionfront/life/study-employers-benefit-by-offering-flexibility-to-workers-with-kids-home-alone-462445/>
9. **Hirschi, T.** (1969). *Causes of delinquency*. Berkeley, CA: University of California Press, 309 p.
10. **Hyde, K. L., Lerch, J., Norton, A., Forgeard, M., Winner, E., Evans, A. C., Schlaug, G.** (2009a). Musical training shapes structural brain development. *The Journal of Neuroscience*, 29:3019-3025. [skatīts 25.06.2012.]. Pieejams: http://www.musicianbrain.com/papers/Hyde_Instrumental-Training_BrainDevelopment_2009.pdf

11. **Hyde, K. L., Lerch, J., Norton, A., Forgeard, M., Winner, E., Evans, A. C., Schlaug, G.** (2009b). The Effects of Musical Training on Structural Brain Development. Annual NY Academic Science Symosy, 1169:182-186, [skatīts 25.06.2012.]. Pieejams: http://www.musicianbrain.com/papers/Hyde_MusicTraining_BrainPlasticity_nyas_04852.pdf
12. *Interesešu izglītība pa interesešu izglītības programmām, apakšprogrammām 2011./2012.m.g. sākumā.* (2012). Izglītības un zinātnes ministrijas Politikas koordinācijas departamenta Politikas plānošanas nodaļas sagatavoti nepublicēti dati.
13. *Interesešu izglītība.* LR Izglītības un zinātnes ministrijas Politikas koordinācijas departamenta Jaunatnes politikas nodaļa, [atsauce 27.04.2010.]. Pieejams: <http://www.jaunatneslietas.lv/page/16>
14. *Interesešu izglītības programmu finansēšanas kārtība.* Ministru kabineta 28.08.2001. noteikumi Nr. 382. <http://www.likumi.lv/doc.php?id=53496>
15. *Izglītojamo skaits, kuri darbojas interesešu izglītības programmās vispārizglītojošajās dienas apmācības programmās 2011./2012.m.g.* (2012). Izglītības un zinātnes ministrijas Politikas koordinācijas departamenta Politikas plānošanas nodaļas sagatavoti nepublicēti dati.
16. **Khatena, J.** (1992). *Giftes: Challenge and Response for Education.* F. E. Peacock Publishers, Inc. ITASCA, Illinois, 564. p.
17. **Kuhlmann, S., Kirschbaum, C., Wolf, O. T.** (2005, March). Effects of oral cortisol treatment in healthy young women on memory retrieval of negative and neutral words. *Neurobiology of Learning and Memory*, 83, p. 158.-162.
18. *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2030. gadam* (2010). Latvijas Republikas Saeima, 100 lpp. [skatīts 25.06.012.]. Pieejams: http://www.latvija2030.lv/upload/latvija2030_lv.pdf
19. **Leonovičs, M.** (2007). *Interesešu izglītības ietekme uz pusaudžu mācību sasniegumiem.* *Bakalaura darbs.* Latvijas Lauksaimniecības universitātes Tehniskās fakultātes Izglītības un mājsaimniecības institūts (nepublicēts materiāls), 67 lpp.
20. **Lepere, D.** (2011). *Inovātīvās darba formas un metodes interesešu izglītības programmu īstenošanā Talsu novada Bērnu un jauniešu centrā.* Talsi: Talsu Bērnu un jauniešu centrs (nepublicēts materiāls), 111 lpp.

21. **Lerner, R. M.** (Ed.). (2006). Theoretical models of human development. Volume 1 of *Handbook of Child Psychology* (6th ed.), Editors-in-chief: W. Damon & R. M. Lerner. Hoboken, NJ: Wiley.
22. *Likums „Par valsts budžetu 2011. gadam”*. (Pieņemts 20.10.2010.) 7. pielikums „Mērķdotācijas pašvaldībām – interešu izglītības programmu un sporta skolu pedagogu daļējai darba samaksai un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām”. <http://www.likumi.lv/doc.php?id=223570&from=off>
23. *Likums „Par valsts budžetu 2012. gadam”*. (Pieņemts 15.12.2011.) 7. pielikums „Mērķdotācijas pašvaldībām – interešu izglītības programmu un sporta skolu pedagogu daļējai darba samaksai un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām”. <http://www.likumi.lv/doc.php?id=242017>
24. **Little, P.** (2006). *Moving Beyond the Barriers: The Out-of-School Time Learning and Development Project*. Cambridge: Harvard Family Research Project, [atsauce 03.02.2006.]. Pieejams: <http://www.gse.harvard.edu/hfrp/projects/afterschool/about.html>
25. **Masaļskis, Ē.** (2010). *Pusaudžu mācīšanās motīvu veicināšana datoru pulcīnā. Bakalaura darbs*. Latvijas Universitātes pedagogijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes Pedagoģijas nodaļa (nepublicēts materiāls), 47 lpp.
26. **Matisāne, I.** (2009). *Kā atrast kvalitāti Latvijas izglītības sistēmā?* [skatīts 26.06.2012.]. Pieejams: <http://www.lvportals.lv/?menu=doc&id=192304>
27. **Muuss, R. E., Porton, H. D.** (1998). *Adolescent Behavior and Society*. Fifth Edition, McGraw-Hill College, 345 p.
28. *Noteikumi par prasībām pedagogiem nepieciešamajai izglītībai un profesionālajai kvalifikācijai*. Ministru kabineta 03.10.2000. noteikumi Nr. 347 <http://www.likumi.lv/doc.php?id=11488>
29. **Osborne, J. F., Simon, S., Collins, S.** (2003). Attitudes towards Science: A Review of the Literature and its Implications. *International Journal of Science Education*, 25(9), p. 1049.– 1079.
30. *Pedagogu profesionālās kvalifikācijas pilnveides kārtība*. Ministru kabineta 07.06.2001. noteikumi Nr. 431 <http://www.likumi.lv/doc.php?id=231455>
31. *Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2000. 248 lpp.
32. **Robežnieks, V.** (1937). Brīvlaika izmantošanas problēma. *Izglītības Ministrijas Mēnešraksts*, 522.-524. lpp.

33. **Robinson, K.** (2010). *Bring on the learning revolution!:* Sir Ken Robinson on TED.com [skatīts 25.06.2012.]. Pieejams: http://blog.ted.com/2010/05/24/bring_on_the_re/
34. **Skatkins, M.** (1985). *Skola un bērnu vispusīga attīstība*. Rīga: Zvaigzne, 142 lpp.
35. *Skola un ārpusskolas izglītība*. (1921). *Kultūras Balss Apskats*. Nr.11./12. (1921)
36. **Sousa, D. A.** (2006). *How the brain learns*. California: Corwin Press, A Sage Publications Company, 309 p.
37. **Staris, A.** (2000). *Skolas un izglītība Rīgā no sendienām līdz 1944.gadam*. Rīga : Lielvārds, 205 lpp.
38. **Šibajevs, V.** (2002). *Neformālā izglītība interešu centros*. Rīga: RaKa, 351 lpp.
39. **UNESCO** (1990). *World Declaration on Education for All and framework for Action to Meet Basic Learning Needs*. Jomtien, Thailand, 37 p., [skatīts 25.06.2012.] Pieejams: http://www.unesco.org/education/pdf/JOMTIE_E.PDF
40. **UNESCO** (2000). *The Dakar Framework for Action: Education for All – Meeting our Collective Commitments*. World Education Forum, Dakar, Senegal. 26-28 April. Paris, UNESCO.
41. **UNICEF** (2000). *Defining Quality in Education*. New York: United Nations Children's Fund, 44 p.
42. **United Nations** (2001). *Appendix, para. 9. (CRC/GC/2001/1) Committee on the Rights of the Childs, General Comment 1: The Aims of Education*.
43. **Vilciņa, A.** (1991). *Klases audzinātājs, vecāki, bērns*. Rīga: Zvaigzne, 94 lpp.
44. **Vilciņa, M.** (2006). *Pašvaldības darbības analīze un pilnveidošana interešu izglītībā. Maģistra darbs*. Rīga: Latvijas Universitātes Ekonomikas un vadības fakultātes Publiskās pārvaldes katedra (nepublicēts materiāls), 111 lpp.
45. *White Paper on Lifelong Learning in Latvia*. (2012). Izstrādāts ASEM Education and Research Hub for Lifelong Learning ietvaros (vēl nepublicēts materiāls), 222 lpp.
46. **Wulf, G., Shea, C. H., Matschiner, S.** (1998). Frequent feedback enhances complex motor skill learning. *Journal of Motor Behavior*, 30, p. 180.-192.
47. **Zelmenis, V.** (2000). *Pedagoģijas pamati*. Rīga: RaKa, 291 lpp.
48. *Дополнительное образование детей: вопросы и ответы*. (2008). Составители Буданова Г.П., Буйлова Л.Н. М.: Центр "Школьная книга", 280 с.

Interesu izglītības iestāžu bijušo audzēkņu viedoklis

Agnis Bušs,

uzņēmējs un žurnāla „Putni dabā” redaktors

Neformālās izglītības nozīme personības attīstībā ir milzīga. To es spriežu pēc sevis un to apstiprina arī daudzi atzīti pašizaugsmes „guru”, piemēram, Roberts Kijosaki un Rendijs Geidžs. Manu līdzšinējo dzīves gājumu varētu sadalīt trīs daļās, kurās katrai ir sava nozīme gan „oficiālajā” akadēmiskajā izglītībā, gan neformālajā, radošajā un pašizaugsmes izglītībā. Pirmā daļa ir skolas laiks līdz 12. klasei ar neformālo izglītību BJC „Altona”, otrā daļa – bakalaura un maģistra studijas Latvijas Universitātē ar neformālo izglītību studentu korporācijā „Patria” un trešā daļa, kuras sākums iezīmējas ar doktorantūras studijām Tartu un neformālā izglītība ar praktiskajām iemaņām pašizaugsmē biznesa būvēšanā. Katrai no šīm daļām ir sava nozīme personības izaugsmē, tai attīstoties un būvējot pamatu nākamajam posmam. Par pirmo posmu ir īpašs stāsts, jo tas deva pamatu visam pārējam. No pašas skolas dzīves daudz nav ko stāstīt, jo formālā izglītība tomēr paliek formālā izglītība, kur tiek apmācīts pēc galvenā principa – labi mācies, iestājies labā augstskolā, lai atrastu labu darbu. Un tā visu mūžu nostrādā, lai saņemtu kaut kādu pensiju (ja vispār saņemtu...). Tāpēc lielāks akcents ir liekams uz Bērnu un jauniešu centra „Altona” nozīmi personības izaugsmē.

Darbību BJC „Altona” uzsāku 1992. gadā, kad septiņu gadu vecumā sāku apmeklēt dziedāšanas un tautas deju pulciņus. Laika gaitā esmu apmeklējis dažādus pulciņus, attīstot dažādas prasmes – vokālā attīstības studija izveidoja manu prasmī dziedāt, tautas deju pulciņš nostiprināja manu stāju, datorpulciņš iepazīstināja ar modernajām tehnoloģijām, teātra studija atraisīja prasmī izteikties, savukārt keramikas, aušanas un zīmēšanas studijas rosināja fantāziju. Vislielāko praktisko nozīmi turpmākajā dzīvē deva BJC audzēkņu padome direktores Dzintras Zemtures vadībā, kas ļāva realizēt vēlmi pašorganizēties, attīstīt sarīkojumu vadīšanas spējas, piedalīties BJC dzīves veidošanā, kā arī atklāt jaunus apvāršņus, pārstāvēt BJC „Altona” Rīgas Skolēnu domes dibināšanā. Kopā BJC „Altona” pavadīju 12 gadus, no kuriem vismaz trīs arī audzēkņu padomē.

Pateicoties BJC „Altona” iegūtajām prasmēm, esmu sapratis, ka tikai Tu pats vari veidot tādu dzīvi kādu vēlies, bet pārējie var tikai norādīt pareizo virzienu. BJC „Altona” ne tikai parādīja pareizo virzienu, bet arī nodrošināja iespēju tajā „patverties” pirms ceļa

izvēlētājā virziena. Skolas laikā „Altona” bija kā otrās mājas, jo bieži tajā pavadīju vairāk laika nekā skolā.

Lai labāk saprastu, kādus pamatus manā izaugsmē ir ielicis BJC „Altona”, būtu jāizstāsta arī tālākā izaugsmes attīstība. Taču, lai taupītu laiku un papīru, īsumā par to, kas es tagad esmu. Es esmu cilvēks, kas ar savu pieaugoši plašo domāšanu un vērienu var padarīt Latviju par fenomenu visā pasaulē ar kreativitāti, neatlaidību un veiksmes atmodināšanu citos cilvēkos. Es sevi uzskatu par veiksmīgu, taču, protams, vēl tāls ceļš ejams, lai sasniegtu augsti izvirzītos mērķus. Šādi cilvēki nesīs Latvijas vārdu pasaulē un cels Latvijas labklājību. Zinu, ka ir vadoši cilvēki, kuri ir ieinteresēti šādu cilvēku attīstību bremzēt, taču ir izvēle starp dažiem indivīdiem ar varu rokās vai tautas izaugsmi un labklājību.

Elīna Vojevoda

Latvijas Mākslas akadēmijas 4.kursa studente

Savu ceļu līdz Latvijas Mākslas akadēmijas 4.kursam cauri Rīgas Dizaina un mākslas vidusskolai es iesāku tieši Talsu Bērnu un Jauniešu centrā, ar ko saistās vienas no labākajām atmiņām un iespaidiem no bērnības.

Pilnīgi neatbalstu ideju par ārpusskolas izglītības iestāžu likvidāciju. Ar gadu atstatumu varu paskatīties un kritiski novērtēt šādu iestāžu nozīmību personības veidošanās laikā.

Uzturēšanās dažādās vidēs ļauj bērnam attīstīt komunikācijas un adoptācijas spējas, jo apkārt paplašinās dažādu cilvēku loks un notikumu virknējums.

Dalītā vide (skola un BJC) māca pašam plānot laiku, tā ieaudzinot disciplīnu un atbildības sajūtu.

Dalītās vides pluss- nav noslēpums, ka ne visiem bērniem rodas labs kontakts skolā ar saviem vienaudžiem un ne vienmēr problēma ir pašos bērnos, tāpēc izraušanās uz BJC ļauj veidot savu interešu loku un nebūt saistītam ar iespējami naidīgo vidi. BJC likvidēšana un pulciņu pārcelšana uz skolām var atņemt bērnam iespēju piedalīties jebkādās ārpusstundu nodarbībās, jo vienīgā vēlme būs ātrāk tik ārā no skolas.

Nav noslēpums, ka lai nodrošinātu kvalitatīvu dažādu ārpusskolu nodarbību norisi, piemēram, keramiku, nepieciešams atbilstošs telpu aprīkojums, darbnīcas, ko skola pēc savas būtības nevar uzreiz nodrošināt, kas prasa papildus resursus. Tāpēc nav prātīgi atteikties no BJC.

BJC ir izcila vieta, kur vienkopus pieejamas dažās ārpusskolas nodarbības vienlaicīgi visiem interesentiem. Ja bērns būs piesiets savai skolai, viņš būs spiests apmeklēt tikai tās nodarbības, ko skola piedāvā, kas var būt ļoti ierobežotas dažādības ziņā.

Daloties personīgā pieredzē, varu teikt, ka paralēli skolas gadiem no 5.- 12. klasei man vienmēr ir bijis Talsu BJC. Pateicoties kuram, varēju sevī attīstīt spējas, kas vēlāk nospēlēja nozīmīgu lomu profesijas izvēlē. Ļoti novērtēju gan apgūtās prasmes, gan skolotāju cilvēcisko faktoru, kas krasi atšķīrās no skolā pieejamā. Tāpat iespaidu atstāja attiecības ar bērniem un jauniešiem, no dažādām skolām, kas, personiskās pieredzes maiņas rezultātā, savulaik palīdzēja izdarīt izvēli par labu skolas maiņai un padarīja mani par laimīgāku pusaudzi.

Neaizmirsīsim, ka BJC nav tikai ārpusskolas nodarbību grafiks. Tas ir svarīgs socializēšanās, sevis meklēšanas un pierādīšanas faktors.

Jānis Kovaļevskis

Jelgavas pilsētas pašvaldības aģentūras «Zemgales INFO» direktors

BJC «Junda» apmeklēju 3 gadus (1998 – 2000.g.). Faktiski šis centrs bija vienīgais, kurš pilsētā piedāvāja (un joprojām piedāvā) tik daudzveidīgas interešu izglītības programmas. Tā bija iespēja blakus tradicionālajām dziedāšanas, dejošanas un sporta nodarbībām jau vidusskolas laikā pilnveidot savas zināšanas un gūt profesionālo ievirzi.

Pie pasniedzēja Gunāra Kurloviča padziļināti apguvu politiku, starptautiskās attiecības un menedžmentu sabiedriskajā sektorā. **Iegūtās zināšanas bija labs pamats** bakalaura un maģistra studijās. Darbojoties «Jundā» apgūvām ne tikai teoriju, bet darbojāmies arī praktiski. Katram audzēknim individuāli vai grupā bija jāizveido vai jāiesaistās kādā sabiedriskajā organizācijā un jāraksta projekti publiskajiem fondiem. Kopā ar kolēģiem izveidojām sabiedrisko organizāciju un piesaistījām līdzekļus ar divu projektu starpniecību. Tostarp piedalījāmies valsts finansētajā programmā par iedzīvotāju informēšanu pirms referenduma par iestāšanos ES.

Gadu gaitā «Jundas» piedāvājums ir mainījies atbilstoši pieprasījumam. **Viena no interešu izglītības iestādes priekšrocībām ir būt elastīgiem, jo šeit ir vieglāk pielāgoties sabiedrības pieprasījumam un piesaistīt darbā arī profesionālus, kuri ikdienā strādā tajā jomā par kuru stāsta audzēkņiem.** Arī pats «Jundā» jau pēc tam, kad biju uzsācis profesionālās darba gaitas divus gadus vadīju menedžmenta nodarbības.

Zane Vilde

Rīgas Stradiņa universitātes, Starptautisko attiecību studente

Man BJC pulciņi ir devuši papildus zināšanas, kuras neiedod skolā, turklāt nodarbībām notiekot uz pusi mazākā skolēnu skaitā nekā skolā, līdz ar to pieeja ir individuālāka un skolotājs var vairāk palīdzēt ar neskaidrajām lietām. Vēl man dalība BJC ir devusi iespējas piedalīties dažādos konkursos, aizbraukt apmaiņas programmā (piem., zīmēšanas pulciņā, kad biju, tad braucām uz Igauniju uz pāris dienām) un jaunus draugus. BJC - tā ir nepiespiesta vide, kur var mācīties brīvprātīgi, tāpēc tur, vismaz man, bija daudz patīkamāka atmosfēra un daudz kas no iemācītā ir palicis atmiņā.

Vēl pozitīvi ir nometnes, jo tad vasarā ir ko darīt un atkal var iemācīties kaut ko jaunu. BJC ir labāks par skolu, jo cilvēki tur nāk ar patiesu interesi kaut ko iemācīties papildus skolai, piemēram, dejot, zīmēt, turklāt šīs papildus zināšanas dod labākus panākumus skolā.

Tagad mācos RSU Starptautiskās attiecības un esmu priecīga, ka varēju apmeklēt BJC, jo ieguvu papildus zināšanas angļu valodā, zīmēšanā un dejošanā, kas man tagad ļoti noder. Un par to, ka BJC varētu būt lieks, es tā nedomāju, jo skolēniem vajag dot iespēju bezmaksas izglītoties papildus, kas nav skolā, jo arī vides maiņa ir ļoti būtiska personības attīstībā, lai, piemēram, iemācītos komunicēt ar nepazīstamiem cilvēkiem, pavadītu brīvo laiku iestādē, kas varbūt ir tuvāk mājai, jo ne visi dzīvo tuvu skolai.

Kristīne Kononovica

Es noteikti uzskatu, ka vajadzētu vairāk tādu jauniešu centru pirmkārt pēc skolas tev ir kur aiziet atpūsties kaut ko jaunu iemācīties. Esmu iemācījies dejojot, no māla izgatavot dažādas figūriņas. Ja to visu būtu darījusi skola tas noteikti nebūtu bijis tik jautri un nebūtu to atcerējies uz visu savu dzīvi. Man aug maziņš bērniņš un noteikti gribu lai mans bērns arī apmeklē tādu iestādi jo bērni tomēr izglītojas tur katram bērnam ir atsevišķa pieeja un uzmanība no pedagoga puses.

Oskars Jurjāns

SIA "ADIV" ražošanas vadītājs, LU Optometrijas students

Manā dzīvē dalība bērnu un jauniešu centra pulciņos, nometnēs un semināros, pirmām kārtām, ir devusi draugus. Vēl arī papildus zināšanas dažādās jomās, ko skolā nemāca, bet dzīvē noder, piemēram, līderības semināri, projektu rakstīšana, pasākuma vadīšana.

Pateicoties bērnu un jauniešu centram es esmu bijis vairākās Eiropas valstīs gan uz nometnēm, gan deju festivāliem - Somijā, Zviedrijā, Igaunijā, Lietuvā, Vācijā, Slovākijā un Čehijā.

Bērnu un jauniešu centru pulciņiem ir brīvāka atmosfēra nekā skolās. Un arī brīvā laika pavadīšanas iespēju ir vairāk. Vismaz es bērībā gribēju ātrāk tikt prom no skolas, bet bērnu un jauniešu centrā bieži vien paliku līdz tā slēgšanai.

Esmu optometrijas students un strādāju SIA "ADIV" par ražošanas vadītāju. Tā kā optometrijas studijās un skolā man neviens nemācīja, kā būt par labu vadītāju, tad es savā darbā izmantoju bērnu un jauniešu centra semināros un nometnēs gūtās zināšanas un ja jau gadu es šajā amatā esmu nostrādājis, tad šķiet, ka semināros pavadītais laiks nav bijis veltīgs.

Vispār šķiet ļoti jocīgi atbildēt uz visiem šiem jautājumiem. Katrs sākums jau kaut kā var ietekmēt dzīvi un grūti pateikt vai uz labo pusi, vai sliktu - to jau parāda tikai laiks. Bet par to, ka bērnu un jauniešu centriem ir jābūt, par to es esmu pārliecināts. Man šķiet, ka bērni skolā pavadīto laiku uztver kā darbu, bet bērnu un jauniešu centros - kā atpūtu, lai gan, arī tur pavadītajam laikam ir izglītojošs saturs.

Laima Kazeka

Banku Augstskolas studente, Eiropas studentu foruma dalībiece

Patiesībā es uzaugu bērnu un jauniešu centrā, tā bija vide, kurā varēju izmēģināt visdažādākās lietas, sākot ar pašas veidotiem nīciņiem un beidzot ar talantu attīstīšanu. Man augot, BJC deva man ieskatu, ka pastāv arī kas tāds ko var darīt tīri tikai tādēļ, ka tas patīk. Godīgi sakot, pateicoties BJC es kļuva patstāvīgāka, un sapratu, ka varu sasniegt savus izvirzītos mērķus, es darīju to ko man patīk kopā ar citiem vienaudžiem, skolās to nemāca.

Šodien esmu izaugusi, studēju Banku Augstskolā un darbojos Eiropas studentu forumā, pateicoties tam esmu apceļojusi teju visu Eiropu un iepazinusi Eiropas sniegtās iespējas jauniešiem, arī šobrīd rīkojam projektus lai popularizētu jauniešus aktīvi darboties, iesaistīties

BJC un Eiropas dzīvē, atrast savu dzīves aicinājumu, kā arī iegūt daudz jauna, sākot no kompetencēm beidzot ar vienkārši labi pavadītu laiku.

Anda Kivliša

Pateicoties bērnu un jauniešu centram "Kurzeme" es apguvu floristikas pamatus, kas man noder arī ikdienā, taisot dāvanas tuviniekiem, vai savam priekam . Esmu braukusi uz divām Floristikas nometnēm un tās ir bijušas ļoti labas un pozitīvu atmiņu pilnas. šajā iestādē esmu apmeklējusi arī Mākslas studiju "Fantāzija", kā arī dziedājusi vokālajā studijā "Kurzemīte" kā arī ģitārspēles ansamblī "Vējš".

Pateicoties Bērnu jauniešu centram, esmu ieguvusi arī daudz labu draugu.. Un arī skolotāji ir atsaucīgi un jauki.

Māra Antone

Pamatskolas gados apmeklēju dažādus Bērnu un Jauniešu centra piedāvātos pulciņus, visus noteikti neatcerēšos, bet lielāko daļu spēšu uzskaitīt:

- Zīmēšanas pulciņš,
- Tautas deju pulciņš,
- Metālapstrādes pulciņš,
- Ģitārspēle,
- Keramikā,
- Balets,
- Ādas apstrādes pulciņš,
- Koklētāju ansamblis,
- LSGCO, toreiz tas bija BJC pulciņš,
- u.c. kurus varētu neatcerēties.

Starpība starp skolas un BJC pulciņiem ir ļoti liela, piemēram, viens no iemesliem, kāpēc BJC ir labāks ir tas, ka tiek dota iespēja komunicēt ar bērniem un jauniešiem, kuri nemācās tavā skolā, runā citā valodā, kas papildus ļauj attīstīt svešvalodas prasmes.

Iemesls, kāpēc es neapmeklēju skolas pulciņus bija ļoti vienkāršs: kurš gan grib savu brīvo laiku pavadīt skolā?

Šobrīd viens no maniem vaļaspriekiem, pateicoties metālapstrādes pulciņam, ir rotu darināšana, otrs ir dziedāšana.

Pateicoties mācai darīt daudz, dažādas lietas, apmēram 10 gadus esmu strādājusi bērnu un jauniešu nometnēs kā brīvprātīgais pedagogs, tikai pateicoties pulciņiem man ir atklāti tik daudz, dažādi talanti, kurus veiksmīgi esmu pielietojusi dzīvē un saskarsmē ar cilvēkiem, kā arī nav nekādu problēmu orientēties mežā, atpazīt indīgus augus, kā arī, ja būtu nepieciešams, spētu saprast kas jādara nestandarta situācijās.

Esmu pārliecināta, ka lielākā daļa mana gada jauniešu Jums atbildētu tieši tāpat.

Ketija Apsīte

BJC „Kurzeme” tautas deju kolektīvs „Mēnestiņš” lika pamatus manai tagadējai ikdienai- iešana divreiz nedēļā uz tautas deju mēģinājumiem. Šī iespēja nebija iespējama nevienā no skolām, kurā biju mācījusies. Kā papildus plusu var minēt to, ka šajās ārpusskolas nodarbībās varēja iepazīties ar daudziem dažādiem jauniešiem ar līdzīgām interesēm arī ārpus skolas.

Līdztekus iegūtajam hobijam par tautas dejām, BJC esmu apmeklējusi arī zīmēšanas, flamenko, dziedāšanas nodarbības. Bērnu un jauniešu centrā man bija brīva izvēle saskaņot savu brīvo laiku ar sev interesējošajām nodarbībām.

Katrīne Kovaļčuka

pirmsskolas izglītības iestādes skolotāja

Bērnu un jauniešu centra pulciņos un nometnēs, var iepazīt cilvēkus ar līdzīgām interesēm un uzzināt par noteikto nozari vairāk nekā skolā. Skolās nav keramikas, floristikas, teātra un šūšanas pulciņa, kurā uzzini daudz sīkāku informāciju, kuras skolā nemaz nemāca.

Tagad strādāju bērnudārza, tur darbiem rodas daudzas interesantas idejas, kuras es nevarētu izpildīt, ja nebūtu zināšanu šūšanā, floristikā.

Evita Lukša

**Daugavpils pilsētas domes Jaunatnes departaments vecākā jaunatnes lietu speciāliste,
deju studijas vadītāja un horeogrāfe**

Skolas gados (no 1994.g. līdz 2000. gadam) apmeklēju Krāslavas Bērnu un jauniešu centra sporta deju un mūsdienu deju pulciņu, kas arī lika aizdomāties par savu tālāku karjeras izvēli un dzīves vērtībām.

Pēdējos 10 gadus strādāju ciešā saskarsmē ar bērniem un jauniešiem – gan savā deju studijā, gan pamatdarbā, un jāatzīst, ka neformālā izglītība BJC, ko apguvu savos skolas gados, man deva pārliecību, audzināja raksturu, iemācīja sasniegt savus mērķus un gūt vēlamu rezultātu. Tāpat BJC pasniedzēji iemācīja strādāt kolektīvā un cienīt skolotāja darbu, kas stipri ietekmēja manu tālāku dzīvi un karjeras izvēli.

Neformāla izglītība, atšķirībā no skolas mācībām, neierobežo cilvēku, māca veidot aktīvu sociālo nostādni un dod iespēju brīvi justies, atklāt savus talantus un apgūt jaunas prasmes, kā arī dod ideālu iespēju saskarsmei ar dažādu interešu bērniem un jauniešiem, neatkarīgi no vecuma, sociālā statusa, valodas zināšanām, kultūras un apmeklētās skolas.

Dmitrijs Silovs

**Latvijas paraolimpiskās komandas dalībnieks, Latvijas Sporta akadēmijas students,
topošais vieglatlētikas treneris**

Es, Dmitrijs Silovs, esmu cilvēks ar speciālām vajadzībām. 12 gadus apmeklēju Krāslavas BJC klubu bērniem ar speciālām vajadzībām. Izmēģināju sevi gan vizuālajā, gan lietiskajā mākslā. Daudz pulciņu skolotāja deva mums, lai mēs integrētos sabiedrībā. Kopā ar pulciņu piedalījāmies dažādās nometnēs, sporta spēlēs. Uz visu mūžu paliks atmiņā mūsu komandas uzvara valsts BOCCIA turnīrā.

No tā brīža es aktīvi sāku nodarboties ar sportu. Pulciņa skolotāja veda mūs uz dažāda veida sacensībām: peldēšanā, vieglatlētikā. Visur es guvu godalgotas vietas. Tas mani iedrošināja doties sporta pasaulē, cēla manu pašapziņu. Skolā man tādas iespējas nebija. Uzsāku pats trenēties. Pulciņa skolotājas uzrunāts, devos apmeklēt Sporta skolu.

Mūsu klubs „Saulesvece” aktīvi sadarbojas ar Latvijas Bērnu un jauniešu invalīdu sporta federāciju. Mani pamanīja un iekļāva Latvijas paraolimpiskās komandas sastāvā. No 2005. gada es piedalos Eiropas un Pasaules čempionātos vieglatlētikā (tālākšānā un

šķēpmešanā). Esmu lielajā sportā. Trešo gadu neklātienē studēju par vieglatlētikas treneri Latvijas Sporta Akadēmijā. Šobrīd arī piedalos Eiropas projektā, strādājot par fitnesa kluba treneri Krāslavā. Palīdzu ik gadus savas dzimtās pilsētas klubam „Saulesvece” organizēt BOCCIA sacensības Latgales reģionā, kur es esmu galvenais tiesnesis.

Pateicoties BJC kluba vadītājai Žannai Garbrēderei, esmu attīstījis savas prasmes un virzījies tuvāk savai nākotnes profesijai, ikdienas sasniegumiem gan darbā ar pieaugušiem cilvēkiem, bērniem un saviem vienaudžiem, jo esmu tikai 23 gadus vecs, bet lepojos ar sev doto iespēju bērnībā un paša veikto šodien.

Jelena Solovjova,

Rīgas Tehniskās universitātes Materiālu tehnoloģijas un dizaina 1. kursa maģistratūras studente

"Namiņš" ir vieta, kur ne tikai man, bet ikvienam Preiļu ķiparam ieskrieties, atsperties, lai pēcāk lidotu mākoņos. Krāsu, skaņu, smieklu un notikumu pilns, "Namiņš" nīrb, jo te dzīvo bērnība.

Manas pirmās nodarbības "Namiņā" bija zīmēšanas pulciņš pie skolotājas Dinas. Nedroši un bailīgi es, maza meitene būdama, te mēģināju savaldīt pindzeli, skicēt, zīmēt. Te drīkstēja visu. Priecāties un smieties, apzīmēt sevi un savu sola biedru. Ķellēt, fantazēt un sapņot. Vērst savus sapņus īstenībā un krāsās. Atceros, kā steidzos, skrēju pēc skolas uz pulciņu, lai paspētu, lai pagūtu izdarīt vairāk, vairāk, vairāk!

Preiļu bērnu un jauniešu centrs ir ļoti gaišs, skaists un sirsnīgs ievads manai dzīvei. Saules pilns un ar krītiņiem uzzīmēts skrejceļš manai studiju izvēlei, darbam, karjerai. Te caur prieku ir iepazīts rūpīgs darbs, mērķtiecība un izdošanās. Rasta nemainīga iedvesma un spēcīga ticība saviem spēkiem. Es zīmēju! Un ceru to darīt visu savu dzīvi. Sirsnīgs Tev par to paldies, "Namiņ"!

Tehniskās jaunrades nama „Annas 2” bijušie audzēkņi izsakās filmā „Interesu izglītība Latvijā un Annas ielā”. Filma pieejama internetā (3 daļas):

<http://www.youtube.com/watch?v=RPRJBOO5W1Q>

<http://www.youtube.com/watch?v=SjAH-wjW4c4>

<http://www.youtube.com/watch?v=D61u8V-Nb3s>

Oskars Lepers

Latvijas Neatkarīgās televīzijas žurnālists, moderators

Dzīvojot Talsos, mēs nevaram runāt par miljoniem dažādiem piedāvājumiem, kā bērniem kvalitatīvi pavadīt savu brīvo laiku. Svarīgi ir uzsvērt kvalitatīvi. Tieši skolas vecumā mēs (tai skaitā arī es) veidojam savas intereses, mēs meklējam to, kas tieši mūsu sirdij tuvāks.

Jau kopš pirmsskolas vecuma esmu darbojies Talsu novada Bērnu un jauniešu centrā: gan zīmēšanas, gan keramikas nodarbībās, gan teātra mākslas studijā, apzinīgākā vecumā savu jau iegūto radošo garu pilnveidoju skautu organizācijā. Kad sapratu, ko tieši es vēlos un kādas ir manu līdzcilvēku (skolēnu) intereses, aktīvi iesaistījos Talsu rajona Bērnu un jauniešu centra jauniešu klubu un skolēnu pašpārvalžu apvienībā „TRSPUJKA”, liekot pamatus Latvijas skolēnu padomei un aktīvi darbojoties Latvijas Studentu apvienībā. Tas viss ir bijis kā pulksteņa mehānisms, kurā ikviens zobrats ir bijis svarīgs manas dzīves posms un radījis nenoliedzamas cēloņsakarības. Šīs visas iegūtās iemaņas manī ir radījušas interesi gan par sevis izpaušanu radoši, gan sevis apliecināšanu publiski. Tādēļ nokļūšana televīzijā un profesionālās karjeras veidošana šajā jomā ir nenoliedzama manas apgūtās interešu izglītības artava. Interešu izglītības, kuras mājvieta ir konkrēta interešu izglītības iestāde.

Bērnu un jauniešu centrs Talsos ir tā vieta, ko mēs visi esam saukuši par „namiņu”, tas bija „namiņš”, uz kuru es ar saviem draugiem un vienaudžiem devāmies pēc skolas pilnveidot sevi, jo neviens skolēns mani necentīsies apstrīdēt – kad noskan skolas zvans, galvā ir tikai viena doma, ātrāk piecelties no skolas sola un ātrāk aizvērt aiz sevis skolas durvis. Ne velti viens no lielākajiem sodiem skolā ir pēcstundas, kad Tev piespiedu kārtā ir jāpavada savs laiks skolā, vietā, kurā galvenais uzdevums ir iekalt matemātikas formulas un iemācīties likt komatus. Kas ir nenoliedzami svarīgi. Bet tā gribas satikt jauniešus no kaimiņu skolām, pedagogus, kas nezina, ka tu šodien esi sastrīdējies ar latviešu valodas skolotāju un izmantot iespēju, ka tu vari izvēlēties mīcīt mālus, siet skautu mezglus vai taisīt rekvizītus pop-ielai.

Man dzīve nav iedomājama bez iegūtās interešu izglītības vietā, ko es saucu par „namiņu”, tā ir izglītība, ko es dēvēju par dzīves skolu. Šajā skolā esmu iemācījies būt pats un būšana pašam ir aizvedusi manu dzīvi tur, kur es esmu vēlējies nonākt.

Ilze Šūmane

Dr. paed., Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes lektore

- 1) Skolas nevar piedāvāt tik plašu un specifisku spektru (bērni grib ne tikai dziedāt un dejot, bet konstruēt, modelēt, frēzēt u.c. tehniskas lietas, sportot atbilstošās telpās u.c.).
- 2) Apmeklējot ārpusskolas iestādes, mainās vide, kas arī būtiski, lai izvairītos no monotonas dienas 10h garuma vienās un tajās pašās telpās, ar vieniem un tiem pašiem cilvēkiem apkārt.
- 3) Tā ir iespēja kontaktēties ar citiem vienaudžiem, dibināt kontaktus un veidot sociālās prasmes.
- 4) Aug skolēna patstāvība, pašam nokļūt, plānot savu laiku utt.

Dzintars Vilciņš

uzņēmējs, brīvprātīgais darbinieks bērnu un jauniešu centrā

Pusaudžu gados kopā ar kompāniju tiku piesaistīts interešu izglītībai MOTO PULCIŅĀ. Tas palīdzēja man pašam saprast, ko dzīvē gribu, kas padodas un to kas ir īsti vīrišķīgs piegājiens dzīves jēgai. Tā ir uzņēmība, neatlaidība, atbildība. Ne vienu vien „trako” pusaudzi un jaunieti tajā laikā motopulciņš „uzlika uz ceļa”.

Tagad Dzintars Vilciņš esmu izveidojis pie jauniešu centra iniciatīvu grupu „Motodarbnīca”, kura jau pavasarī sevi pieteica aizbraucot no Siguldas uz Rīgu ar saviem mopēdiem un kopā atklājot sezonu. Pašlaik risinām darbnīcu problēmu (remonts). Līdz darbnīcu atjaunošanai remontu notiek manās personiskajās darbnīcās, kas atrodas netālu no interešu izglītības centra.

Ja man būtu jāpastāsta par sevi, par savām interesēm, vaļaspriekiem un citiem niekiem, tad noteikti ļoti lielu daļu tajā visā aizņemtu dejas, dejošana un viss ar to saistītais.

Savas dejojājas gaitas sāku četru gadu vecumā (1989), kad vecāki mani atveda uz manu pirmo deju kolektīvu „Pērlīte”, BJC” Daugmale”. Un kopš tā brīža arī saslimu ar deju. Kā saka- ar ko saslimst, ar to arī jāārstē. Deja man ir asinīs, ne prātā. To, kas asinīs- neizdzēsīs, bet no prāta bieži vien pazūd.

Kad pēc smagas un nogurdinošas dienas gāju izdejoties uz deju kolektīvu „Pērlīte”, viss nogurums pazuda, visas grūtības aizmirsās. „Pērlītē” cilvēki, kas bija man apkārt juta to pašu, ko es; tas ir Tatjana Saprņova, kas par mums stāvēs un kritīs; tie bija brīži, kad kārtējo reizi apzinājamies cik fantastiski mēs esam; tās bija visas labās emocijas; visi smagie un slapjie mēģinājumi; gandarījums pēc nodejotā koncerta; tas bija plašs smaids manā sejā. „Pērlītē” ir vieta, kur es brīvprātīgi kopā ar citiem, līdzīgi domājošiem cilvēkiem, pavadīju nozīmīgu daļu sava brīvā laika, atpūtos, noguru un visādi citādi darbojos. Tātad var teikt, ka kolektīvs man kļuva par otro ģimeni. Tas ir tāpat, kā ar brāli vai māsu – varam strīdēties, bet jaunu prātu ilgi neturēt, kopā atpūsties un nedarbus darīt, palīdzēt grūtā brīdī u.t.t.

Kad es beidzu 12. klasi, kolektīvam bija jubilejas koncerts, un skolotāja palaida mūsu grupu lielajā dzīvē. Meklējot sevi dzīvē, es aizgāju mācīties uz Rīgas Uzņēmējdarbības koledžu. Es domāju, ka lielajā dzīvē ir jāmacās un nav laika sev, bet tad sapratu, ka nevaru dzīvot bez dejošanas. Es aizgāju uz deju kolektīvu „Zadorinka”, jo gribējās pamēģināt sevi jaunajā novirzienā. Beidzot koledžu sapratu, ka mana dzīve ir dejošana un gribu strādāt ar bērniem, pasniegt viņiem dejošanu. Pieņemot tādu svarīgu lēmumu savā dzīvē iestājos RPIVĀ.

Kamēr studēju, pagāja 5 gadi, un deju kolektīvam „Pērlīte” atkal bija jubilejas koncerts. Tatjana Saprņova uzaicināja absolventus piedalīties koncertā. Mēs bijām ļoti priecīgi par uzaicinājumu un iespēju padejot mums ļoti tuvā un mīļajā kolektīvā, un, protams, satikties.

Kad Tatjana Saprņova uzzināja, ka es nolēmu veltīt savu dzīvi bērniem un pasniegt dejošanu, viņa bija ļoti priecīga un piedāvāja palīdzēt viņai, strādāt kolektīvā ar bērniem.

Viņa aprunājās ar BJC „Daugmale” vadību, piedāvāja jaunu skolotāju un pēc dažām dienām es jau uz spārniem lidoju pie priekšniecības ar iesniegumu. Viņi bija ļoti priecīgi redzēt, ka deju kolektīva absolvente strādās pie viņiem.

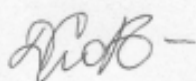
Strādājot BJC „Daugmale” mans sapnis ir piepildījies. Es varu veltīt sevi dejošanai, mācīt bērnus dejojot. Kolektīvs ir brīnišķīgs, vienmēr piedāvās palīdzību un palīdzēs. Darba apstākļi ļoti labi (liela zāle, ģērbtuves, koncertmeistars u.t.t.) un pats galvenais, ka BJC „Daugmale” vienmēr apmeklē daudz bērnu. Viņiem ļoti patīk pavadīt savu laiku centrā, jo ir daudz iespējas apmeklēt dažādus pulciņus vienā vietā, sevi pilnveidot un kontaktēties ar vienaudžiem. Ja ir problēmas, vienmēr var griezties pie attiecīgā darbinieka.

Dejai ir liela nozīmes, man tā ir mākslinieciska būtne, kurai tiek dotas spējas kontrolēt mūsu ķermeni, kā no iekšienes, tā arī no ārienes. Deja manī iedvēš to vienīgo pozitīvo māksliniecisko saules stariņu, kurš ik dienu attīstās un aug. Deja ir soļos un sejās – mākslā un attiecsmē – dzīvē.

Es esmu ļoti pateicīga savai pirmajai skolotājai, deju kolektīvam „Pērlīte”, BJC „Daugmale” pulciņu skolotājiem, darbiniekiem, par to, ka viņi mani izaudzināja, iemācīja mīlēt, cienīt.

18.05.2012.

Diāna Gorska,

tagad BJC „Daugmale” bērnu horeogrāfiskā ansambļa „Pērlīte” skolotāja

Par interešu izglītību

12 gadu vecumā sāku apmeklēt datoru nodarbības Bērnu un jauniešu centrā „Daugmale”. Apguvu pamata programmu, bez kuras tagad nav iedomājama cilvēka ikdiena un guvu ieskatu arī tādās, kuras lieto profesionāli dizaineri un projektētāji. Pašreiz sen gūtās zināšanas lietoju savā darbā veidojot plakātus, dažādus maketus, bukletus un dāvanu karšu dizainu.

BJC izkoptā pasniegšanas (mācīšanas) maniere krasī atšķiras no skolas pieejas mācīšanai. BJC audzēknis pēc pamatzināšanu apguves, piemēra datorprogrammās, tālāk praktizē un attīsta sev vajadzīgo virzienu – mājas lapas veidošana, grafiskais redaktors, animācija u.c. Atšķirībā no skolas, te nav atzīmju likšanas, kas atbrīvo no iekšējā saspringuma un motivē padziļināti apgūt programmu.

Manis minētais skar ne tikai datorzinības, tas visnotaļ attiecas arī uz sporta nodarbībām. Sporta nodarbības BJC vada profesionāli, kas dod labu vispārējo fizisko sagatavotību un izpratni par ķermeni, tā veselību, skaidrību par nodarbību jēgu tā, lai gūtās prasmes, iemaņas un zināšanas varētu lietot visas dzīves garumā. Pateicoties tieši tādām nodarbībām mācoties universitātē es vadīju aerobiku studentēm. Aktīvas kustības arī šodien ieņem nozīmīgu vietu manā dzīvē – regulāri uzstājos koncertos kopā ar deju kolektīvu.

Jāpiemin arī centrā radītās komunikācijas iespējas starp audzēkņiem, kuriem ir daudz un dažādas intereses. Esot kopā mēs bagātinām viens otru, mācāmies, kļūstam pašpārliecinātāki. It īpaši tas attiecas uz deju nozari, kur jāprot būt lielas auditorijas priekšā. BJC skolotāji man ir kļuvuši par labiem padomdevējiem un ir tādi vēl šodien.

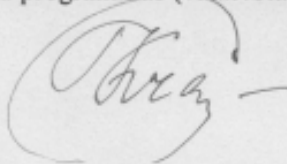
Valsts radusies ekonomiskā situācija daudzām ģimenēm liedz iespēju sūtīt bērnus uz papildus nodarbībām, ja tās ir par maksu. BJC „Daugmale” ir daudz un dažādu programmu un pagaidām pat bez maksas, kā arī īpašs atbalsts centīgiem, zināt gribošiem bērniem un jauniešiem.

Uzskatu, ka šādi BJC jā saglabā, jo tā ir vieta-vide, kur uzplaukst mazā cilvēciņa spējas, talanti un uzdrīkstēšanās BŪT, tiek dota iespēja VEIKSMĪGAI DZĪVEI.

19.05.2012.

Irina Kravcova

Esmu bijusī BJC „Daugmale”deju studijas ‘Fantāzija (vad.L.Būmane), aerobikas (vad.M.Karaševska), datorzinību programmas (vad.J.Staverska) audzēkne.

Atsauksme par interešu izglītību

Ar šo atsauksmi vēlos pamatot savu pašas pieredzē balstīto viedokli par interešu izglītības ārkārtīgi svarīgo lomu un nozīmi mūsdienu izglītības sistēmā. Viens no prioritārajiem interešu izglītības mērķiem ir nodrošināt saturīgas brīvā laika pavadīšanas iespējas, kas vistiešākajā mērā veicina cilvēka, kurš ir tās dalībnieks, radošas personības attīstību un izveidi. Ja runājam par formālo izglītību kā hronoloģiski strukturētu sistēmu, kura paredz pamatzglītības, vidējās un augstākās izglītības ieguvu, visbiežāk mēs runājam tieši par formālu zināšanu ieguvu, kuras to formalitātes dēļ, vairumā gadījumu nesniedz iespēju šīs zināšanas izmantot sevis kā sociālas būtnes prasmju attīstīšanā un pilnveidošanā.

Vairāk kā piecu gadu garumā, līdzdarbojoties visdažādākajās interešu izglītības aktivitātēs – sākot ar pulciņu, vēlāk arī nometņu apmeklēšanu, un visbeidzot ar nometņu vadītājas apliecības iegūšanu, strādāšanu šajā jau minētajā izglītības sfērā, pieņemu, ka esmu kompetenta spriest par priekšrocībām un to no dzīves neatņemamo un nu jau neatdalāmo pieredzi, ko sniedz šāda veida izglītība, kuru nevar iegūt nevienā skolā. Tas, ko manī kā personībā, kopš 10 gadu vecuma garīgā un emocionālā bāzē ieguldījuši šo jomu pārstāvošie pedagogi, ir vairāk kā tā to jebkad darījusi visa formālās izglītības sistēma kopumā. Lai arī varbūt skarbi, tomēr jāatzīst, ka skolu akadēmiskais personāls lielākoties nav ieinteresēts, lai ikviens, kurš saņemis atestātu par vidējo izglītību, vēlāk būtu spējīgs savu dzīvi un iespējas veidot pats. Pateicoties komunikācijas, menedžmenta un saskarsmes prasmēm, radošo talantu un veselīga pasaules uztveres modeļa izveidei, ko sniegusi darbošanās neformālās izglītības vidē, no pedagogiem saņemtais atbalsts un iedrošinājums, varu apgalvot, ka tas ir kalpojis par manas dzīves panākumu atslēgu, arī pirmo pakāpienu nākotnes profesijas izvēlei. Ja visa izglītība balstās uz mācību un audzināšanas darbu tad, manuprāt, darbošanās ar mākslas un kultūras ievirzi, arī tehniskās jaunrades un sporta jomām saistītos bezmaksas pulciņos ārpus formālās

izglītības apguves, caur dažādu skatu prizmām, izvēloties savām interesēm un spējām atbilstošāko ievirzi, cilvēkam ļauj pašattīstīties un caur neveiksmēm, ar paša spēkiem un pašizaugsmi, iegūt pirmo lielo pieredzi, lai nākotnē veiksmīgi iekļautos sabiedrībā. Gan ar daudzpusību, atvērtību, gan apziņu, ka iegūtie draugi un atbalsts turpinās savu labvēlīgo ietekmi arī nākotnē. Emocijas ir tās, kas veido cilvēku un tā pašapziņu, un jo vairāk to ir, jo mazāks pamats uztraukumam par to, ka sabiedrībā varētu palielināties intravertu bērnu un jauniešu īpatsvars, kuru vecākiem, iespējams, būtu vēlēšanās, bet nav pietiekamu līdzekļu, lai nodarbinātu savu bērnu tādā veidā, kādā viņš vēlas pašizpausties.

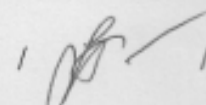
Lai cilvēks jebkad par kaut ko kļūtu, tam ir jāatļauj saprast, kas ir tas, ko tas vēlas darīt. Ja interešu izglītība ir iespēja to bezmaksas vai par minimāliem līdzekļiem saprast, izmēģinot spēku dažādās jomās, kāpēc mums apzagt sevi un visus radošos bērnus un jauniešus, ar aizliegumu iegūt daudzpusīgu skatu uz dzīvi? Interešu izglītība veido brīvas, par sevi un saviem uzskatiem pārliecinātas, kolektīvā iekļauties spējīgas personības. Man, ka topošajai kultūras jomas pārstāvei, aktuāls ir jautājums par to, vai formālā izglītība veido radošas, spriestspējīgas personības, kas ir visas kultūras un arī inovatīva darba tirgus pamatā?

Atbalsts, kontakti, kuri iegūti pašam darbojoties, pieredze, kas veido ikvienu no mums, darbi, kuri paveikti un sasniegumi, kuri izcīnīti, arī iepazītā citādā pasaule ārpus mājās un skolas sola, starpkultūru pieredze, kuru iespējams iegūt aktīvas darbošanās un pašiniciatīvas gadījumā, ir tas, kas paliek vēl ilgi pēc tam, kad pabeigtas visas skolas, un savu ceļu turpina brīdī, kad bērni un jaunieši pilntiesīgi pāriet pieaugušo kārtā.

21.05.2012.

Latvijas Kultūras akadēmijas 1. kursa studente

Lāsma Vilciņa

Šūšanas pulciņš "Adata" deva man iespēju ne tikai iemācīties šūt, bet arī izpaust savas idejas, labāk saprast savu stilu, gan apģērba, gan dzīves. Šis pulciņš deva man iespēju saprast, ar ko īsti es gribu saistīt savu dzīvi, ieveda tajā disciplīnu un prasmes veikt visu līdz galam.

Konkursi, iemācīja mani nebaidīties no publikas un konkurentiem, bet droši iet pie saviem mērķiem. Šis pulciņš uzdāvināja man jaunus, brīnišķīgus draugus, ar kuriem es labprāt pavadu laiku arī tagad.

Protams, visi diploma, kurus es saņēmu mācības laikā, palīdzēja man iestāties Universitātē un pēc, arī, atrast labu prakses vietu, kur es plānoju arī palikt pēc skolas beigšanas.

Es domāju, kā šis pulciņš varētu palīdzēt atrast sevi vēl vairākiem un vairākiem bērniem, palīdzēt viņiem iemācīties šūt, atrast savu stilu, atklāt sevī talantus, iemācīties atšķirties no pārējiem un lepoties par to.

Ar cieņu, Jekaterīna Boļšova

Boļšova, Jekaterīna
Boļšova

Bjē "Daugmale" jau turējis trīs ar pieci gadus, pie treneres
Ilonas Purmalas. Pati viņa mācīšana mani īpaši interesēja skatoties darādes
video, tad nolēmu aiziet un pabeidzināt. Kad pirmo reizi aizgāju
es iņģitu arantu kāpt, gribējs, vēl un vēl. Tad rānu ar to nodarboties
jau nopūtāks, pīdāktis sacībās ar treneri Ilonu Purmali
palīdzībā. Ilona mani amācīja daudzus elementus, kurus es īsri
imantoju un papildīnu savas zināšanas. Tagad pēc tīs gadiem
vēlos īsaudzināt mīnu jaunus viņu kāpijus, dot tām pīredzi un
palīdzēt tām progredēt. Es uzsāktu, ka mālā rīpēj dot tāds
pīredzi tīsī viņu kāpišanas sporta, un re tīkai, jo mālā īs
katrs sporta veids pa bīgīnam, bet sporta pīlciņos katrs sporta
veids var attīstīt 70% labāk, jo trenīni notīk notīktā sporta veīktā.
Bērni arī pēc nodarībā bīgīam vēlas tīkt prom no mālām, jo
tur īs parādīta jau vīa diēna, tāpēc bērni labrāt dodas un
sporta pīlciņām, un īparīstas ar jaunīm draugīm, un gīst
70% bīlānu pīredzi ~~arī~~ nevā mālā. Tāpēc uzsāktu, ka nevīrs
labs vēlētu bīvīdēt pīlciņās, jo arī īntere par sportu bērīm pīrsenta.

Bīvā laīks pedagogs Intīns Dombrīns
paraksts:

Datums: 18.05.2012

Pašvaldību pārstāvju viedoklis

Ingrīda Vendele,

Aknīstes novada pašvaldības priekšsēdētāja

Interesešu izglītības iestādes būtu jā saglabā, jo

5. Bērnu un jauniešu centrs nodrošina interesešu izglītību ne tikai skolu jaunatnei, bet arī pirmsskolas vecuma bērniem.
6. Interesešu izglītības iestādē ir savādāka, bērniem patīkamāka vide nekā skolā.
7. Interesešu izglītības iestādē ir dažādākas programmas, atšķirīgas no tām, kādas ir skolā.
8. BJC būtu jā darbojas visu gadu, arī vasaras periodā, jo vasarā īpaši bērniem pietrūkst brīvā laika pavadīšanas iespēju.

LATVIJAS REPUBLIKA

Preiļu novada dome

Reģ.Nr. 90000065720

Raiņa bulvāris 19, Preiļi, LV-5301, tālr. - 65322766, fakss - 65307323,
e-pasts - dome@preili.lv

konts Nr.LV08UNLA0026000130630, A/s SEB banka, kods UNLALV2X,
konts Nr. LV81HABA0551019925560, A/s SWEDBANK, kods HABALV22

2012. gada 25. maijā

Nr.4-11/ 598

**Republikas interešu izglītības
iestāžu direktoru konsultatīvajai
padomei**

Par interešu izglītības valsts mērķdotācijas sadali

Preiļu novadā ir izveidota un attīstīta stabila interešu izglītības sistēma, kura spēj nodrošināt un dod iespējas iesaistīt tās aktivitātēs plašu mērķauditoriju - novada bērnus un jauniešus, kā arī ir izveidota tradīcijās nostiprināta un stabila valsts nozīmes pasākumu interešu izglītībā un audzināšanas darbā organizēšanas sistēma.

Vēlamies akcentēt, ka līdz šim paveiktais un plānotais novadā ir cieši saistāms ar interešu izglītības programmu īstenošanu un interešu izglītības pedagogu darba samaksas finansēšanas kārtību. Interesu izglītība tiek īstenota profesionālu pedagogu vadībā, ņemot vērā bērnu un jauniešu mērķauditoriju, viņu vajadzības, izglītošanu un audzināšanu. Svarīgs faktors ir vide, kurā bērni un jaunieši darbojas. Liela nozīme ir arī bērnu un jauniešu centram, kura darbība aptver visu novada teritoriju.

Aicinām un vēlamies arī turpmāk pārdomāti un mērķtiecīgi īstenot interešu izglītību savā novadā, pašvaldības komisijai izvērtējot interešu izglītības programmas un godprātīgi sadalot valsts piešķirto mērķdotāciju interešu izglītības pedagogu darba samaksai saskaņā ar Ministru kabineta 2011.gada 28.augusta noteikumiem Nr.382 „Interesu izglītības programmu finansēšanas kārtība”.

Novada domes priekšsēdētājs

A.Adamovičs

Sagatavoja:
A.Caune
65381394

LATVIJAS REPUBLIKA

VALKAS NOVADA DOME

Reģ.Nr.90009114839, Norēķinu konts LV62UNLA0050014277068 A/S „SEB BANKA” Smiltene filiāle Valkas KAC kods UNLA002X
Semināra iela 9, Valka, Valkas novads, LV-4701; tālr. 64722238, fakss-64707483, E-pasts: novads@valka.lv

Valkā

2012. gada 24. maijā Nr. 3-18/ 635

Izglītības un zinātnes ministram Robertam Kīlim

**Latvijas Pašvaldību savienības priekšsēdim
Andrim Jaunsleimim**

**Republikas interešu izglītības iestāžu
direktoru konsultatīvajai padomei**

Par interešu izglītības programmu finansēšanas kārtību Valkas novadā

Valkas novadā šogad tiek īstenotas 28 interešu izglītības programmas (turpmāk – programmas) ar 34 grupām no valsts budžeta mērķdotācijas interešu izglītībai (turpmāk – mērķdotācija), kura tiek piešķirta atbilstoši izglītojamo skaitam vispārējās pamata un vispārējās vidējās izglītības iestādēs. Interešu izglītības pulciņi darbojas vispārīzglītojošajās skolās, Valkas bērnu – jaunatnes skolā un Valkas novada bērnu un jauniešu centrā „Mice”.

Vadoties pēc 2001.gada 28.augusta MK noteikumiem Nr.382, katru gadu tiek izveidota komisija, kura izvērtē programmas. Valkas novada domes deputāti balso par mērķdotācijas sadali.

Valkas novadā komisijā tiek iekļauti ar programmu īstenošanu nesaistīti cilvēki no katras pašvaldības. Šī sistēma ļauj nodrošināt interešu izglītības pieejamību gan lauku, gan pilsētas bērniem un jauniešiem un neaizstāv ne skolu, ne Valkas novada interešu izglītības iestāžu intereses. Programmas saņem vai nesaņem finansējumu pēc tādiem kritērijiem kā pieprasījums, kvalitāte, dalība novada un valsts mēroga pasākumos utt. Komisijas uzdevums ir arī sekot līdzi tam, lai pedagogs – programmas īstenoātājs finansējumu nesaņemtu kā piemaksu pie sava darba vispārīzglītojošajā skolā. Ja mērķdotācija interešu izglītībai nonāktu tikai vispārīzglītojošajās skolās, būtu grūti nodrošināt principu – finansēt tās programmas, kuras interesē pašus bērnus un jauniešus.

Aizvien lielāku nozīmi karjeras veidošanā ieņem cilvēka spēja sadarboties, dibināt jaunus kontaktus, nebaidīties mainīt darba vidi utt. Nepiešķirot mērķdotāciju interešu izglītības centros realizētajām programmām, bērniem un jauniešiem tiek liegta iespēja jau no agras bērnības patstāvīgi veidot šīs spējas. Visus skolas gadus jaunieši pavadītu kopā ar vieniem un tiem pašiem cilvēkiem vienas un tās pašas skolas telpās. Šāda pieeja neveicinātu jauniešos pašorganizācijas, atbildības un uzņēmības veidošanos.

Bērnu un jauniešu centru (turpmāk – centri) viens no svarīgākajiem uzdevumiem ir veicināt jauniešos sabiedrisko aktivitāti visdažādākajās dzīves jomās, lai nākotnē tie kļūtu par aktīviem valsts dzīves veidotājiem, iesaistītos kultūras,

sporta, politiskajos u.c. procesos. Organizējot sarīkojumus, centri paver plašas iespējas bērniem un jauniešiem iepazīties un sadarboties ar vienaudžiem un pieaugušajiem no citām iestādēm un citām pašvaldībām, piedalīties organizatoriskajos procesos, vadīt pasākumus, parādīt savus talantus, mēroties spēkiem utt. Svarīgi ir arī tas, ka iesaistot bērnus un jauniešus sarīkojumos, to veidošanā un vadīšanā, netiek ņemtas vērā audzēkņu sekmes skolā vai uzvedība stundās. Tiek dota iespēja darboties ikvienam, neatkarīgi no viņa panākumiem vispārizglītojošajā skolā. Novirzot mērķdotāciju tikai uz vispārējās izglītības iestādēm, lielai daļai pulciņu dalībnieku šādas iespējas nebūtu.

Līdz ar to Valkas novada pašvaldībai ir pamats uzskatīt, ka interešu izglītības finansējuma kārtība nav jāmaina. Iesakām saglabāt jau sevi pierādījušo sistēmu, kuras būtība ir, ka katra pašvaldība, ņemot vērā savu konkrēto situāciju, lemj par finansējuma piešķiršanu programmu realizēšanai.

Valkas novada domes priekšsēdētājs

K. Albergs

VALKAS NOVADS IZGLĪTĪBAS PĀRVALDE

Reģ. Nr. 90009247243
Beverīnas ielā 3, Valkā, Valkas novads, LV-4701
Tālrunis: 64707500, e-pasts: izglitiba@valka.lv

25.05.2012. Nr.1-8/29

Valkā

**Republikas interešu izglītības iestāžu
direktoru konsultatīvajai padomei**

Par interešu izglītības programmu finansēšanas kārtību Valkas novadā

Valkas novadā mērķdotācijas interešu izglītības programmu pedagogu darba samaksai sadali apstiprina novada dome. Par atbalstāmajām programmām lemj deputātu apstiprināta komisija. Finansējuma saņemšanai būtiski nosacījumi ir – pieprasījums, kvalitāte, dalība skolas, pagasta/pilsētas, novada, reģionālajos un valsts līmeņa koncertos, pasākumos, skatēs, konkursos utml. Pulciņi ar valsts finansējumu darbojas visās novada skolās un novada Bērnu un jauniešu centrā "Mice", kā arī Valkas novada bērnu – jaunatnes sporta skolā. Tas nepaliek tikai uz vietas novada centrā. Līdzšinējā pieredze ir tāda, ka ieinteresētība bērnu ārpusstundu nodarbinātībā ir atkarīga no konkrētiem izglītības iestāžu un kolektīvu vadītājiem. Ir aktīvāki skolu kolektīvi un mazāk aktīvi. Naudas sadale novadā dod iespēju darboties tiem, kuri to grib, un izslēdz iespēju tērēt interešu izglītībai iedalīto finansējumu tam neparedzētiem mērķiem. Protams, iedalītā budžeta līdzekļu ietvaros.

Ar mūsu novada interešu izglītības pulciņu vadītājiem strādā novada Bērnu un jauniešu centrs "Mice". Šīs iestādes speciālisti organizē novada posma skates, konkursus un citus pasākumus, kas nepieciešami, lai mūsu skolēni varētu startēt republikas pasākumos. Centrā uz vietas darbojas dažādi pulciņi, kurus apmeklē abu Valkas pilsētas skolu audzēkņi. Bērni un jaunieši izmanto šo iespēju mainīt vidi, pedagogus. Bieži tas māca viņiem prasmi iejusties jaunā kolektīvā, palīdz pārbaudīt savas iemaņas un piemērotību tālākā karjeras izvēlē. Katram cilvēkam ir noteikta loma konkrētā kolektīvā. Darbošanās ārpusskolas kolektīvos dod iespēju pašapliecināties, gūt panākumus sev interesējošā jomā, mainīt skolā izveidojušos stereotipus par bērna vai jaunieša spējām mācīties un sasniegt rezultātus.

Uzskatām, ka jāsaglabā līdzšinējā prakse – valsts finansējums interešu izglītības programmu pedagogiem tiek iedalīts novadam, par tā sadali lemj novada dome.

Valkas novada Izglītības pārvaldes vadītāja

Dz.Auzāne

RĪGAS DOMES IZGLĪTĪBAS, KULTŪRAS UN SPORTA DEPARTAMENTS
SPORTA UN JAUNATNES PĀRVALDE

Krišjāņu Valdemāra ielā 5, Rīgā, LV - 1010, tālrunis 67026816, fakss 67026847
e-pasts iksd.sportjaun@riga.lv

Rīgā

04-08-2012

Nr. 5-15/SIKS-12-2073-109

Uz

Nr. _____

Interesu izglītības iestāžu direktoru
konsultatīvās padomes priekšsēdētājam
Doloresai Leperei

Talsu bērnu un jauniešu centrs,
Brīvības iela 17 a, Talsi, LV - 3201

Par finanšu līdzekļu sadali interešu
izglītības programmu īstenošanai

Atsaucoties Jūsu aicinājumam, nosūtām Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta (turpmāk - Departaments) Sporta un jaunatnes pārvaldes viedokli par finanšu līdzekļu sadali interešu izglītības programmu īstenošanai.

Saskaņā ar Ministru kabineta 28.08.2001.noteikumu Nr.382 „Interesu izglītības programmu finansēšanas kārtība” 10.punktu Rīgas pašvaldībā ar Domes lēmumu ir izveidota komisija, kas sadala finanšu līdzekļus interešu izglītības programmu (turpmāk - programma) pedagogu darba samaksai. Minētā komisija sadala ne tikai valsts piešķirto mērķdotāciju, bet arī pašvaldības dotāciju pedagogu darba samaksai. Līdz ar to komisijai ir pilnīga informācija par interešu izglītības piedāvājumu, pieprasījumu un tradīcijām pašvaldībā un tā var lemt par optimālo līdzekļu sadali.

Lai īstenotu vienotu pieeju programmu izvērtēšanai Departaments 2009.gadā izstrādāja noteikumus Nr.8 „Interesu izglītības programmu īstenošanas kārtība un principi”. Risinot jautājumu par interešu izglītības resursu sadali starp izglītības iestādēm, informējam, ka Rīgā 2012.gada pirmajā pusgadā 53% no kopfinansējuma interešu izglītībai tika piešķirti trīspadsmit Rīgas interešu izglītības iestādēm, 46% - simtu divdesmit vienai Rīgas vispārējās izglītības iestādei un 1% - piecām Rīgas sporta izglītības iestādēm. Šāds sadalījums ir balstīts uz interešu izglītības iestāžu daudzpusīgo programmu piedāvājumu un attīstīto materiāli tehnisko bāzi, it īpaši tehniskās jaunrades un vides izglītības programmām.

Lai plānotu interešu izglītības attīstību, rosinām arī turpmāk saglabāt iespēju pašvaldībām sadalīt valsts budžeta mērķdotācijas līdzekļus programmu īstenošanai, ņemot vērā pašvaldību tradīcijas, esošo institucionālo struktūru, kvalitatīvos rādītājus un interešu izglītības pieejamību.

Pārvaldes priekšniece – direktora vietniece

A handwritten signature in blue ink, consisting of stylized, overlapping loops and a long horizontal stroke extending to the right.

D. Viksna

Jākobsons 67181429

LATVIJAS REPUBLIKA KRĀSLAVAS NOVADS
KRĀSLAVAS NOVADA DOME

Reģ. Nr. 90001267487

Rīgas iela 51, Krāslava, Krāslavas nov., LV-5601. Tālrunis +371 65624383, fakss +371 65681772

e-pasts: dome@kraslava.lv

23.05.2012. Nr.1.2-3/611

Republikas interešu izglītības
iestāžu direktoru
konsultatīvajai padomei

Izstrādātā un jau gadu laikā nostiprinātā kārtība- uz vietas pašvaldībā izveidotā komisija „Interesu izglītības programmu izvērtēšanas un mērķdotācijas līdzekļu sadalījumam” lemj, kādas programmas atbalstīt, lai sekmētu interešu izglītības daudzveidību un pieejamību, racionālu un efektīvu valsts mērķdotācijas izmantošanu. Tas ļauj nodrošināt tradīciju saglabāšanu interešu izglītībā Krāslavas novadā un veiksmīgi iekļauties valsts līmeņa interešu izglītības prioritāšu īstenošanā.

Novirzot visus interešu izglītībai paredzētos mērķdotācijas līdzekļus tikai vispārizglītojošām skolām, pielietojot modeli – nauda seko skolēnam, tiks liegta attīstība bērniem mazā lauku skolā. Pašvaldības interesēs ir nodrošināt interešu izglītības pieejamību pēc iespējas plašākai mērķauditorijai.

Izveidotā komisija pašvaldībā uz vietas redz reālo situāciju, pārzina novada profesionālus interešu izglītībā. Jāņem vērā arī izglītības iestāde -Bērnu un jauniešu centrs, kur no skolas atšķirīgā vidē tiek radītas iespējas bērniem no visām novada skolām integrēties, audzināt toleranci, celt savu pašapziņu, ticību savām spējām.

Novada bērniem ar speciālām vajadzībām ir klubs „Saulesvece”, kas darbojas Bērnu un jauniešu centrā. Par šo darbu kluba vadītāja apbalvota ar LR Izglītības un zinātnes ministrijas Atzinības rakstu, Labklājības ministrijas Atzinības rakstu. Ar pašvaldības atbalstu ir izveidota automoto pulciņa materiāli tehniskā bāze, kur jau 5 gadus pusaudzī un jaunieši apgūst zināšanas, prasmes, iemaņas autotehnikas jomā. Pulciņa audzēkņi piedalās sacensībās slēgtā trasē. Pulciņam ir sponsori, palīdz vecāki. Bet, realizējot piedāvāto modeli- nauda seko skolēnam, nebūs iespējas finansiāli nodrošināt algas pulciņu skolotājiem.

Tikai kvalificēta un labi atalgota pedagoga vadībā lietderīgi un kvalitatīvi pavadītais laiks dažādās interešu izglītības programmās ļauj atklāt, attīstīt bērnu talantus, sekmīgi virzot tos tālāk profesiju izvēlē.

Krāslavas novada domes priekšsēdētājs

Gunārs Upenieks

Izglītības un kultūras nodaļas vadītāja

Lidija Platonova

Citu aptaujāto personu un organizāciju viedoklis

Michal Mrazik

EVS volunteer at Junda Youth Center year 2010/11

What I can say is not so many things, I cannot compare - here in Czech is nothing like this, nothing like Junda. We have millions of small organizations - every organization have just one or maximum two activities. So it is hard to compare.

But what I can say from my experience is that if it will be in school then almost no children will go there - it is different. I mean if it is in school then kids have feeling to be still all time in school which makes things more formal and for kids more boring. If it is outside it can be informal in many ways and much more interesting. Like for example usually in school they have some exact plan - today we do this next day that. But outside kids can say what they wish to do and teachers try to find most attractive things for everyone. This make kids more satisfied, and they are joining activities.

Kevin Chaplin,

Amy Biehl Foundation izpilddirektors, Dienvidāfrika

Interesu izglītībai ir būtiska sociālās integrācijas loma. Bērniem un jauniešiem ir iespējas pilnveidot savas prasmes sevi interesējošās jomās pie profesionāliem skolotājiem. Latvijas interešu izglītības un īpaši tehniskās jaunrades programmu lielākā vērtība ir tieši daudzpusīgo programmu piedāvājums un iespēja dažāda vecuma bērniem un jauniešiem apgūt praktiskā darba iemaņas reālās atbilstoši aprīkotās darbnīcās. Audzēkņi var paralēli formālajai izglītībai apgūt dažādas praktiskās iemaņas un prasmes, kas palīdz izvērtēt nākamās profesijas izvēli. Bērni un jaunieši gan iegūst jaunas zināšanas prasmes jomās, kas viņus interesē, gan pārbauda un atklāj savus talantus profesionālās ievirzes jomās, kas ir ļoti būtiski domājot par tālākizglītību profesionālās izglītības mācību iestādēs vai augstākās mācību iestādēs.

Dienvidāfrikā šobrīd ir milzīgas bezdarba un sociālās problēmas. Neformālā izglītība netiek finansiāli atbalstīta ne valsts, ne pašvaldības līmenī. Tā ir atstāta nevalstiskā sektora pārziņā. Līdz ar to, tā nav pieejama tik plašam bērnu un jauniešu skaistam kā Latvijā. Tomēr tā sniedz ieguldījumu audzēkņu personības attīstībā.

Esot pieredzes apmaiņas vizītē Rīgā, Tehniskās jaunrades nama “Annas 2”, augstu novērtēju unikālo iespēju darboties tik daudzpusīgās interešu izglītības programmās reālās darbnīcās pie profesionāliem skolotājiem.

Leena Louhivuori,

City of Helsinki Youth Department, Somija

Latvija savā ziņā ir unikāla ar saglabāto interešu izglītības modeli, kas pieejams plašā teritorijā plašam audzēkņu skaitam no 6-25 gadu vecumam. Tieši uz bērnu interesēm virzīts neformālās izglītības process, kas tiek īstenots paralēli formālajai izglītībai, ir būtisks plašākā izglītības kontekstā.

Skolā apgūtās zināšanas un prasmes audzēkņi praktiski pielieto un pilnveido interešu izglītības programmās, kas veicina pilnvērtīgāku personības izaugsmi. Būtiska ir interešu izglītības daudzpusība, lai pēc iespējas plašākam audzēkņu skaitam ir iespējas darboties pulciņos atbilstoši savām interesēm. Pie tam, šīm programmām iekļaujot kultūrvēsturiskos aspektus, nacionālo identitāti un sociālo integrāciju, mākslas, tehnisko jaunradi, kultūras tradīcijas, zinātnei, praktiski pētniecisko darbību, radošo pašizpausmi u.c. Interesu izglītības nozīme ir ne tikai sniegt iespēju audzēkņiem attīstīt savas intereses, bet arī izvērtēt nākamās profesijas un savas profesionālās karjeras izveidi. Interesu izglītības programmas lielā mērā sagatavo audzēkņus tālākai profesionālai izglītībai un izaugsmei.

Tādēļ ir būtiski attīstīt dažādas ar mūsdienu tehnoloģijām un tehnisko jaunradi saistītas programmas, kā arī saglabāt un pilnveidot interešu izglītības programmas, kurās audzēkņi var apgūt praktiskā darba iemaņas – kokapstrādi, darbu ar dažādiem metāliem, amatniecību.

LATVIJAS MOTOSPORTA FEDERĀCIJA
LATVIAN MOTORCYCLISTS FEDERATION

Izglītības un zinātnes ministram
A.God. Roberta Kīļa kungam
un
RJTC direktorei
Ramonai Šmitiņai

2012-05-22
Nr. 9-1/ 078

Par interešu izglītības atbalstu interešu izglītības iestādēs

Latvijas Motosporta federācija lūdz atbalstīt interešu izglītības saglabāšanu, jo šīs iestādes nodrošina bērnu un jauniešu piedalīšanos sacensībās, brīvā laika pavadīšanas iespējas, kā arī materiālo tehnisko bāzi. Interesu izglītība dod iespēju bērniem un jauniešiem papildus sagatavoties izvēlētajai profesijai.

Iepriekš pateicoties par sapratni,

Ar cieņu,

LaMSF prezidents

Egils Agarskis

Augšēla 1, Rīga, LV-1009, Latvija
Tālrunis: 67845831, 67845844, fakss: 67845843
E-pasts: arvis@lamsf.lv
www.lamsf.lv
LV24HABA0551010809944

Reģ. Nr. 4009802295)
A/S „Swedbanka”
Kods HABALV22
Konta

2012.gada 24.maijs

Nr.03/05

Rīgas Jauno tehniķu centra direktorei
R.Šmitiņai

Lakross ir strauji augošs sporta veids Eiropā un pasaulē, kas cīnās par tiesībām atgriezties olimpisko sporta veidu pulkā. Latvijas Lakrosa federācija ir dibināta 2003.gadā un no 2012.gada ir Latvijas Komandu sporta spēļu asociācijas biedrs.

Lakross un interkross Latvijā nav sporta skolu programmās, tādēļ jau no pašiem pirmsākumiem bērni un jaunieši šajā sporta veidā tiek apmācīti interešu izglītības sistēmā. Sagraujot vai iznīcinot interešu izglītības sistēmu Latvijā, cietīs arī Latvijas lakrosa, interkrosa sportistu saime. Interešu izglītības iestādēs, ar Latvijas Lakrosa federācijas palīdzību, ir izveidota materiāli tehniskā bāze šo sporta veidu attīstībai. Ir sagatuvoti un turpinās treneru apmācība.

Latvijas Lakrosa federācijas valde lūdz nesagraut un nesamazināt finansiālo nodrošinājumu interešu izglītībai Latvijā.

Neiznīcināsim to, kas mūsu valstī ir vajadzīgs un sistēmiski izveidots!

Latvijas Lakrosa federācijas prezidents

J. Stērnieks

Interesešu izglītības pieredze Smiltenes novadā

No 2000. gada 1. septembra darbu uzsāka Smiltenes bērnu un jauniešu interesešu izglītības centrs. Tika veikta Valkas rajonam paredzētās mērķdotācijas interesešu izglītībai finansējuma sadale, atbilstoši bērnu skaitam konkrētajā administratīvajā teritorijā. Interesešu izglītības koordinēšanai konkursa kārtībā tika pieņemta direktore un metodiķe.

Kopš BJIIC dibināšanas, interesešu izglītības programmu īstenošanas process notiek pašvaldībai piederošās telpās - vispārizglītojošo skolu klasēs, sporta zālēs, kā arī Kultūras un sporta centrā. Administrācija (direktore un metodiķe) darbam izmanto 3 telpas 62 m² platībā Sporta skolas ēkā. Viena no šīm telpām piemērota nodarbību procesam, kā arī pedagoģisko sēžu un dažādu semināru rīkošanai.

Smiltenes novada domē ir izveidota Interesešu izglītības jautājumu un programmu izvērtēšanas un mērķdotācijas sadales komisija, kura izvērtē piedāvājumu un iespējas iesniegto programmu īstenošanai. Katru gadu tiek izvirzītas prioritātes un ir noteikts, ka vismaz 30 % finansējuma vēlams realizēt lauku skolās.

Veiktās aptaujas liecina, ka BJIIC audzēkņi neizjūt piederību interesešu izglītības iestādei, jo nodarbības un treniņi praktiski notiek citur. Diemžēl, pie šāda darbības modeļa bērni reti kad iet tālāk par savas skolas "novilktajām" robežām. Izņēmums ir Kultūras un sporta centrs, jo dejošanai nepieciešama Lielās zāles skatuve, kuru skolās nevar nodrošināt. Arī tad bērni teic, ka viņi dejo Kultūras centrā ...

Līdzīgi ir arī ar pulciņu skolotājiem, kuri pārsvarā BJIIC strādā blakusdarbā, bet fiziski atrodas savā lauku skolā. Stundu skaits neliels. Katru mācību gadu septembrī, apstiprināto interesešu izglītības programmu īstenošanai, ar skolotājiem tiek slēgts Darba līgums uz programmas realizēšanas laiku. Ņemot vērā vienmēr mainīgo situāciju ar mērķdotāciju, mācību gada beigās darba attiecības tiek izbeigtas. Un septembrī viss atkal sākas no jauna ...

Problēma ir arī tā, ka reāli ikdienā nav iespējams satikties un apmainīties ar informāciju, risināt konkrētus, tūlītējus jautājumus, jo daļa skolotāju reāli strādā pagastu skolās. Esam izveidojuši pielāgotu BJIIC e-žurnālu, lai veiktu darba uzskaiti. Tad informāciju katru mēnesi apkopojam un nododam novada centralizētajā grāmatvedībā. Šī procesa īstenošanai ir divas iespējas: vai nu direktores kontrole, braucot uz katru skolu vai uzticēšanās skolotāja godaprātam. Vēl, protams, pastāv saziņa ar konkrētās skolas direktoru. Tad rezultātā sanāk, ka "viena tante teica" un cits caur citu... Ir pieredze, ir varianti. Meklējam labāko un efektīvāko!

Vēsturiski tā ir izveidojies, ka Smiltenes novadā pārsvarā ir pārstāvēti kultūrizglītības pulciņi (tautas dejas, koru un vokālo ansambļu dziedāšana, vizuālā māksla), jo tas neprasa papildus aprīkotas telpas. Pagastu skolās bērniem tiek piedāvāta arī mazpulka aktivitāšu programma. Jāatzīst, ka visai vienvēidīgs piedāvājums. Aptaujātie audzēkņi labprāt izvēlētos arī tehnisko modelēšanu, grafiti mākslu, metālapstrādi, florbolu u.c. Taču nezinu, kura no Smiltenes novada skolām būtu gatava ieguldīt līdzekļus un pielāgot telpas tehniskām aktivitātēm. Un kā gan tur nokļūtu citi novada skolu audzēkņi?

Ar novada Izglītības pārvaldes vadītāju esam diskutējuši par nepieciešamību piedāvāt jauniešiem citas iespējas izpausties un esam vienisprāt, ka šādi risinājumi jāmeklē, bet piemērotākā vieta to īstenošanai, nešaubīgi būtu Interesu centrs.

Kā pozitīvs piemērs tam, ka iespējams lauku pagasta bērniem piedāvāt papildus izglītību, kas īstenojama pilsētā, ir Palsmanes pagasts, kas krietni sen - vēl pirms novadu reformas, saviem bērniem nodrošināja iespēju 2 reizes nedēļā apmeklēt Mūzikas un Mākslas skolu. Šajā konkrētajā gadījumā tika pārkāpts tik ierastās skolas sliekšnis un atrasti citi pedagogi, kas spēj bagātināt ar savu pieredzi. Ieguvēji bija gan bērni, gan pagasts kopumā, jo šie bērni ar savu talantu veidoja Palsmanes kultūrvidi.

Rīkojot lielākus un mazākus koncertus, esam eksperimentējuši ar telpu izvēli un pielāgošanu konkrētam pasākumam. Esam pasākumus rīkojuši pilsētā un arī lauku pagastu skolās un klubos. Ir izdevies labi un dažkārt pat ļoti labi! Novada skolu jaunatnes Dziesmu svētki un vasaras sezonas atklāšanas deju koncerti tradicionāli tiek organizēti pilsētas estrādē Jāņukalnā. Lai dalībnieki nokļūtu uz mēģinājumiem un koncertiem, vienmēr rūpīgi jāplāno transporta nomas iespējas - gan laiks, gan finanses. Līdz šim, sadarbojoties ar novada Izglītības pārvaldi un visiem skolu direktoriem, viss iecerētais ir izdevies.

Savukārt, es vēlos lai Smiltēnē taptu Bērnu un jauniešu interešu izglītības centrs un tajā rosītos gan lieli, gan mazi, gan gudri un zinoši, gan mācīties griboši! Lai mums būtu kopīga Māja, kurā pulcēties darbam, priekam, ikdienai un svētkiem. Iespējas un darba formas mēdz būt un ir dažādas - cita labāka, cita savādāka. Lai nu kā - ja interešu izglītība tiek meklēta, tad mums tā arī jāpiedāvā. Smiltenes novadā tā ir un ar to mēs arī lepojamies!

Patiesā cieņā, BJIIC direktore Inga Sīmane

Smiltēnē,
11.06.2012.

Latvijas

Pasaules Aviācijas Sporta Federācija

Aeroklubs

BIEDRĪBA

Reģ. Nr.4 0008028899, adrese: Lienes iela 1-17, Rīga, LV-1009,
telefons +371 67830975, mob.tel. +371 9431909, faks +371 67507910, e-pasts: Karlis.Plocins@latvia.gov.lv

24.05.2012. Nr. 12-01
Rīgā

LR IZM ministram
Robertam Kīlim
Vaļņu iela 2, Rīga, LV-1050

Kopija:
RJTC direktorei
Ramonai Šmitiņai

**Par atbalstu interešu izglītības iestādēm,
tehniskās jaunrades centriem**

Biedrība „Latvijas Aeroklubs” (Latvijas astoņu aviācijas sporta veidu federāciju savienība) izsaka atbalstu pašreizējai interešu izglītības struktūrai tehniskās jaunrades jomā, jo tā ir pierādījusi savu ilgspēju un rezultativitāti ilgtermiņā. Jo īpaši tas attiecas uz lidmodeļu sportu, kas, pateicoties lidmodelistu pulciņu darbībai un to materiāli tehniskajai bāzei, sekmīgi pārvēršis visas pārejas laikmeta grūtības un ir Latvijas aviācijas sporta veidu līderis starptautiskajā arēnā. Latvijas jaunieši regulāri izcīna godalgotas vietas FAI sporta kalendāra sacensībās.

Ar cieņu,

Kārlis Plociņš
LAK prezidents,
FAI viceprezidents

Plociņš, 67830975

RĪGAS DOME
**IZGLĪTĪBAS, JAUNATNES UN SPORTA
DEPARTAMENTS**

Hanzas ielā 7, Rīgā, LV- 1045, reģ. Nr. LV90000013606
tālrunis 67026816, fakss 67026847, e-pasts ijsd.sekretariats@riga.lv

NOTEIKUMI

Rīgā

2009.gada 9. jūnijā

Nr. 8 - nts

Interesešu izglītības programmu īstenošanas kārtība un principi

Izdoti saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma
72.panta pirmās daļas 2.punktu un
73.panta pirmās daļas 6.punktu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka interesešu izglītības programmu īstenošanas principus Rīgas domes Izglītības, jaunatnes un sporta departamenta (turpmāk – Departaments) padotībā esošajās izglītības iestādēs (turpmāk – Iestāde) un kārtību, kādā Iestādes var pretendēt uz finansējumu pedagogu darba samaksai un sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām (turpmāk – Finansējums).

2. Finansējuma avoti:

- 2.1. valsts budžeta mērķdotācijas pašvaldībai;
- 2.2. pašvaldības budžeta programmas „Sporta un interesešu izglītības iestādes”, „Sākumskolas, pamatskolas un vidusskolas”;
- 2.3. citu juridisko un fizisko personu finanšu līdzekļi.

3. Pieteikšanās uz Finansējumu nākamajam mācību gadam tiek izsludināta reizi gadā – maijā.

4. Pieteikuma anketa Iestādēm tiek izsūtīta elektroniski un publicēta Departamenta portālā: www.e-skola.lv.

II. Interesešu izglītības programmu veidi

5. Iestādes atbilstoši interesešu izglītības programmu klasifikācijai veido:

5.1. interesešu izglītības programmu, ko apstiprina Iestādes direktors un saskaņo Departamenta Bērnu un jaunatnes pārvalde;

5.2. interesešu izglītības apakšprogrammu, ko apstiprina Iestādes direktors un saskaņo Departamenta Bērnu un jaunatnes pārvalde;

5.3. interesešu izglītības mācību programmu, ko apstiprina Iestādes direktors.

6. Interesešu izglītības programmu veido, lai reglamentētu Iestādes izglītojošo darbību interesešu izglītības jomā, nosakot vispārējos mērķus, uzdevumus, plānotos rezultātus, nepieciešamos resursus u.c. attiecīgajās jomās:

6.1. kultūrizglītībā (deja, mūzika, folklorā, vizuālā un lietišķā māksla, teātra māksla u.c.);

6.2. vides izglītībā (vides izglītība, novadpētniecība u.c.);

6.3. tehniskajā jaunradē (modelisms, foto, kino, video, radioelektronika u.c.);

6.4. sporta izglītībā (individuālie un komandu sporta veidi (orientēšanās, badmintons, prāta spēles, futbols u.c.);

6.5. darbam ar jaunatni (skauti, pašpārvaldes, līderu apmācība u.c.);

6.6. citas izglītības jomas (valodu apguve, estētikas skolas, žurnālistika u.c.).

7. Interesešu izglītības apakšprogrammu veido gadījumos, ja vairāki pedagogi strādā pēc vienotas interesešu izglītības mācību programmas vienā jomā, kopīgi īstenojot pēctecīgu apmācības procesu.

8. Interesešu izglītības mācību programmu (turpmāk – Mācību programma) izstrādā attiecīgās jomas pulciņa pedagogs, norādot mērķi un uzdevumus, detalizētu īstenošanas plānu, programmas saturu, pielietotās metodes un sagaidāmo rezultātu. Pedagogs izstrādā savu vai īsteno cita pedagoga izstrādātu Mācību programmu.

III. Interesešu izglītības mācību programmu īstenošanas pamatprincipi

9. Mācību programmas īsteno vienā vai vairākās izglītības pakāpēs (nobeigts izglītības posms, kas ietver organizētu un secīgi īstenotu izglītības ieguvu):

9.1. 1.izglītības pakāpe – pamatsagatavotības pakāpe – iesācēju pulciņi (1. – 2. apmācības gads);

9.2. 2.izglītības pakāpe – mācību un treniņu pakāpe (2. – 4. apmācības gads);

9.3. 3. – 4.izglītības pakāpe – zināšanu pilnveides pakāpe (3. – 7. apmācības gads);

9.4. 4. – 5.izglītības pakāpe – meistarības pakāpe (4. – 10. apmācības gads).

10. Mācību programmas īstenošanas laiks var būt:
 - 10.1. nepilnu mācību gadu;
 - 10.2. pilnu mācību gadu;
 - 10.3. vairākus mācību gadus.
11. Mācību programmu var īstenot viens vai vairāki pedagoģiskie darbinieki (1.pielikums).
12. Mācību programmas īstenošanas pamatvienība ir pulciņš.
13. Atsevišķi pulciņi, kas strādā pēc vienotas Mācību programmas, var apvienoties kolektīvos, studijās (noteikts mācību pasākums, kurā apgūst meistarības pamatus), klubos (kopa, kurā apvienojušies kopīgi interešu pulciņi, lai kopā pavadītu brīvo laiku, organizētu dažādus pasākumus, nodarbotos ar sportu u.c.) u.c.
14. Pulciņa darba organizācijas formas:
 - 14.1. pulciņa nodarbība, kas sastāv no teorētiskās un praktiskās daļas;
 - 14.2. pārgājiens, ekskursija;
 - 14.3. konkurss, sacensības, skate;
 - 14.4. koncerts, izstāde;
 - 14.5. nometne.
15. Nodarbībā var pielietot frontālo, grupu, individuālo darbu, vai 3. – 5. izglītības pakāpē – „brīvā apmeklējuma” principu, nosakot audzēkņiem darba uzdevumu un izpildes termiņu.
16. Minimālo audzēkņu skaitu vienā pulciņā un maksimālo stundu skaitu vienam pulciņam nedēļā nosaka saskaņā ar interešu izglītības programmu īstenošanas kritērijiem (turpmāk – Kritēriji) (2.pielikums).
17. Audzēkņu meistarības pilnveidei, organizējot grupu vai individuālo darbu, var izmantot ne vairāk kā 50 % no pulciņam paredzētā stundu skaita nedēļā.
18. Nosacījumi bērnu un jauniešu uzņemšanai un komplektēšanai pulciņos:
 - 18.1. pulciņā uzņem bērnus un jauniešus vecumā no 2 līdz 25 gadiem, pamatojoties uz viņu vai viņu vecāku (aizbildņu) iesniegumu par dalību Mācību programmā;
 - 18.2. Iestādes direktors ne retāk kā divas reizes gadā apstiprina pulciņu audzēkņu sarakstus, saskaņā ar 18.1.punktā minētajiem iesniegumiem;
 - 18.3. pulciņu darbā kopā ar audzēkņiem drīkst piedalīties arī vecāki ar Iestādes administrācijas atļauju, ja tiek nodrošināta mācību darba kvalitāte un ir brīvas darba vietas;
 - 18.4. katram audzēknim ir tiesības vienlaicīgi nodarboties dažādu jomu pulciņos, iestāties un brīvi izstāties no pulciņa, kā arī pāriet uz citu pulciņu;
 - 18.5. komplektējot pulciņu un nosakot nodarbību slodzi, jāievēro audzēkņu veselības stāvoklis, kā arī vecuma un citas atšķirības;

18.6. nodarbībās ar paaugstinātu fizisko slodzi var piedalīties audzēkņi, kuriem ir primārās veselības aprūpes vai cita ārsta izsniegta izziņa par veselības stāvokli, normatīvo aktu noteiktajā kārtībā;

18.7. pulciņu komplektēšana 1.izglītības pakāpei pieļaujama no 1. – 30.septembrim, uzsākot darbu ar nepilnu pulciņu no 15.septembra;

18.8. pulciņa nodarbībās, kurās jāievēro īpaši drošības noteikumi, audzēkņu skaitu iespējams samazināt par 25 %;

18.9. ja nodarbību telpas platība objektīvu iemeslu dēļ neatbilst normatīvo aktu prasībām, darbu var organizēt grupās;

18.10. Mācību programmās, kuras paredzētas bērniem ar speciālām vajadzībām, kā arī programmās, kas tiek īstenotas ieslodzījuma vietās, audzēkņu skaits pulciņā tiek noteikts, pielietojot kritērijiem koeficientu 0.25 – 0.5.

19. Nosacījumi pulciņa nodarbību organizācijai:

19.1. interešu izglītības Mācību programmās mācību gads tiek plānots no 1.septembra līdz 31.augustam;

19.2. rudens, Ziemassvētku, pavasara un vasaras brīvdienās ieteicamās darba formas un veidi:

19.2.1. nometnes, koncertbraucieni, pārgājieni, ceļojumi, sacensības un citas aktivitātes;

19.2.2. nodarbības dienas pirmajā pusē;

19.2.3. nodarbības mainīgam audzēkņu kontingentam utt.

19.3. nodarbības ilgums 40 – 45 minūtes, pirmsskolas vecuma bērniem – 30 minūtes. Ievērojot Mācību programmu un audzēkņu uzmanības noturību pieļaujamas 2 – 3 nodarbības pēc kārtas. Starp nodarbībām var arī nebūt starpbrīdis;

19.4. Mācību programmas stundu skaitā ir iekļauta dalība pasākumos (konkursos, sacensībās, skatēs, izstādēs, utt.), kuras jānostrādā kalendārā mēneša ietvaros. Nodarbību grafikā jānorāda iknedēļas nodarbības, kā arī iespējamā dalība pasākumos;

19.5. nodarbību uzskaiti veic interešu izglītības nodarbību uzskaites žurnālā.

20. Ja audzēkņu skaits samazinājies vairāk par 35 % mācību gada laikā, tad Iestādes vadītājs informē Departamenta Bērnu un jaunatnes pārvaldi par lēmumu pārtraukt Mācību programmu vai par jaunas Mācību programmas uzsākšanu.

21. Noslēdzot mācību gadu, pedagogi sagatavo atskaiti, kurā izvērtē mācību programmas īstenošanu, un iesniedz Iestādes direktoram.

22. Iestādes direktors pēc saviem ieskatiem var norīkot pedagogus pedagogiskajam darbam nometnē un citu izglītojošo darbību veikšanai, lai nodrošinātu pedagogam tarificēto stundu izstrādi rudens, Ziemassvētku, pavasara un vasaras brīvdienās.

IV. Mācību programmas pieteikuma iesniegšana, vērtēšana un finansējuma piešķiršana

23. Lai pretendētu uz šo noteikumu 2.1. un 2.2. punktā minēto Finansējumu, Iestāde iesniedz pieteikumu interešu izglītības mācību programmas īstenošanai (turpmāk – Pieteikums) (3.pielikums). Iestādei ir tiesības pievienot arī citus dokumentus, kas sniedz būtisku informāciju par mācību programmas īstenošanu.

24. Pieteikums, kas nav sagatavots saskaņā ar šo noteikumu 23.punkta prasībām un nav iesniegts noteiktajā termiņā, netiek virzīts tālākai izvērtēšanai.

25. Pieteikums iesniedzams 1 eksemplārā valsts valodā uz A4 formāta papīra lapām, Departamenta Bērnu un jaunatnes pārvaldē Interešu izglītības nodaļas (turpmāk – Nodaļa) attiecīgajam speciālistam Rīgā, Pulkveža Brieža ielā 18.

26. Nodaļa sadarbībā ar Rīgas Interešu izglītības metodisko centru izskata iesniegtos Pieteikumus un izvērtē, ņemot vērā:

26.1. pieteiktās mācību programmas atbilstību Departamenta noteiktajām prioritātēm un valstī izvirzītajiem uzdevumiem interešu izglītībā;

26.2. pulciņam plānoto stundu skaita atbilstību Kritērijiem;

26.3. Iestādes iesniegto interešu izglītības mācību programmu atskaiti.

27. Nodaļa, ņemot vērā finanšu līdzekļu apmēru, sagatavo interešu izglītības stundu sadalījuma projektu iesniegšanai Valsts un pašvaldības budžeta mērķdotācijas interešu izglītības programmu īstenošanai sadales komisijai (turpmāk – Komisija).

28. Ja pieprasītais finanšu līdzekļu apjoms pārsniedz attiecīgajam gadam iedalīto finanšu līdzekļu apmēru, tad kritērijiem var piemērot koeficientu, ņemot vērā Departamenta noteiktās interešu izglītības prioritātes attiecīgajam mācību gadam.

29. Komisija izskata projektu un pieņem lēmumu par stundu sadalījumu atbalstītajām mācību programmām.

30. Pamatojoties uz Komisijas lēmumu, Departaments ne retāk kā divas reizes gadā (uz 1.septembri un 1.janvāri) izdod rīkojumu par stundu sadalījumu interešu izglītības programmu īstenošanai no valsts un pašvaldības budžeta līdzekļiem.

31. Nepieciešamības gadījumā (programmā paredzētas individuālās nodarbības, piešķirtais stundu skaits ir nepietiekams Programmas īstenošanai u.c.) trūkstošo finansējumu pedagogu darba samaksai un sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām Iestāde var nodrošināt saskaņā ar Rīgas domes 26.08.2008. saistošajiem noteikumiem Nr. 4127 „Par Rīgas domes Izglītības, jaunatnes un sporta departamenta padotībā esošo interešu izglītības iestāžu sniegtajiem maksas pakalpojumiem”.

V. Interesu izglītības programmu pārraudzība un koordinācija

32. Departamenta Bērnu un jaunatnes pārvalde pārrauga Iestāžu interešu izglītības programmu īstenošanu.

33. Rīgas interešu izglītības metodiskais centrs koordinē interešu izglītības attiecīgās jomas īstenošanu, sniedzot metodisku un konsultatīvu palīdzību pedagogiem.

34. Departaments var pieņemt lēmumu par Finansējuma pārtraukšanu, ja Mācību programma netiek īstenota:

34.1. ilgāk kā 2 mēnešus;

34.2. atbilstoši plānotajam.

35. Lai pretendētu uz Finansējumu no valsts un pašvaldības budžeta līdzekļiem jaunu mācību programmu uzsākšanai mācību gada laikā, Iestāde iesniedz Pieteikumu šo noteikumu IV. Nodaļas noteiktajā kārtībā.

36. Iestāžu direktori ir atbildīgi par Iestādes interešu izglītības programmas īstenošanu šiem mērķiem piešķirto finanšu līdzekļu ietvaros.

VI. Noslēguma jautājumi

37. Šo noteikumu 23.punktā minēto pieteikumu 2009.gadam Iestāde iesniedz līdz 19.jūnijam.

38. Šo noteikumu 30.punktā minēto rīkojumu 2009.gadā Departaments izdod līdz 30.jūlijam.

Direktors

G.Helmanis

Vilciņa 67332785

5. pielikums

1.3. Interesu izglītības apakšprogramma-**Tautas deja**

Kritēriji izglītības pakāpju noteikšanai

1. izglītības pakāpe	Audzēkņu iemaņas, prasmes: apgūst tautas dejas horeogrāfiskās leksikas pamatiemaņas. Darbības rezultatīvais rādītājs: uzstāšanās pulciņā vai mācību iestādes mērogā. Mācību programma plānota vienam mācību gadam.
2. izglītības pakāpe	Audzēkņu iemaņas, prasmes: apgūtas tautas dejas horeogrāfiskā leksika, klasiskās dejas pamatiemaņas un tautas tērpu valkāšanas kultūras iemaņas. Darbības rezultatīvais rādītājs: līdzdalība izglītības iestādes pasākumos. Godalgotas vietas iegūšana rajona/priekšpilsētas, pilsētas skatēs. Mācību programma plānota 1-2 gadu mācību gadiem.
3. izglītības pakāpe	Audzēkņu iemaņas, prasmes: pilnveidotas iemaņas tautas dejas horeogrāfiskajā leksikā, klasiskās dejas pamatos, ka arī tautas tērpu valkāšanas kultūras iemaņas. Apgūts Dziesmu un deju svētku repertuārs, ka arī pilnveidots deju mākslinieciskais un tehniskais izpildījums. Darbības rezultatīvais rādītājs: pulciņa atklātās stundas un dalība dažāda mēroga koncertos, svētkos, festivālos. Godalgotu vietu iegūšana rajona/priekšpilsētas, pilsētas skatēs (vēlams iegūt pilsētas skates II pakāpi). Sagatavotas vismaz 2 tematiski vienotas 30 min garas koncertprogrammas. Mācību programma plānota 1-3 gadu mācību gadiem.
4. izglītības pakāpe	Audzēkņu iemaņas, prasmes: meistarības attīstīšana un nostiprināšana tautas un skatuviskās dejas horeogrāfiskajā leksikā, klasiskās dejas pamatos un citos deju žanros (raksturdejās, pilatēs, aerobikas žanros u.c.), ka arī pilnība apgūtās tautas tērpu valkāšanas kultūras iemaņas. Darbības rezultatīvais rādītājs: pulciņa atklātās stundas un regulāra koncertdarbība (līdzdalība valsts, starptautiska līmeņa pasākumos.). Godalgotu vietu iegūšana rajona/priekšpilsētas, pilsētas skatēs (vēlams iegūt pilsētas skates I pakāpi vai laureāta nosaukumu). Sagatavotas vismaz 2 tematiski vienotas 30 min garas koncertprogrammas. Mācību programma plānota 1-5 gadiem.

Kritēriji stundu skaita noteikšanai interešu izglītības pulciņam

Audzēkņu vecuma grupas	Pirmsskolas vecuma audzēkņi		1.- 2.klase		3.- 4.klase		5.- 9.klase		10.-12.klase	
	Minimālais audzēkņu skaits vienā pulciņā	Maksimālais stundu skaits nedēļā vienam pulciņam	Minimālais audzēkņu skaits vienā pulciņā	Maksimālais stundu skaits nedēļā vienam pulciņam	Minimālais audzēkņu skaits vienā pulciņā	Maksimālais stundu skaits nedēļā vienam pulciņam	Minimālais audzēkņu skaits vienā pulciņā	Maksimālais stundu skaits nedēļā vienam pulciņam	Minimālais audzēkņu skaits vienā pulciņā	Maksimālais stundu skaits nedēļā vienam pulciņam
Izglītības pakāpes										
1. izglītības pakāpe	16	2-4	16	2-4	16	2-4	16	2-4	16	2-4
2. izglītības pakāpe	16	2-4	16	2-4	16	2-4	16	4	16	4
3. izglītības pakāpe	16	2-4	16	4	16	4-6	16	6-8	16	8
4. izglītības pakāpe	16	4	16	6	16	6-8	16	10	16	12
Kritēriji koncertmeistara stundu skaita	0,5-0,75 no pulciņam piešķirtā stundu skaita									

2.1. Interesu izglītības apakšprogramma-Koris

Kritēriji izglītības pakāpju noteikšanai

1. izglītības pakāpe	Audzēkņu iemaņas, prasmes: Apgūst vienbalsīgu repertuāru, vokālā darba pamatiemaņas un prasmes, notiek darbs ar ārpustoņa dziedošiem bērniem. Korī darbs vērsts uz unisona pilnveidošanu, tiek attīstītas audzēkņu individuālās un kolektīvās muzicēšanas prasmes. Darbības rezultatīvais rādītājs: Koris piedalās izglītības iestādes pasākumos, koncertos. Pamatgrupa piedalās skatēs.
2. izglītības pakāpe	Audzēkņu iemaņas, prasmes: Apgūst divbalsīgu repertuāru. Tiek likti pamati harmoniskās dzirdes attīstībai, un vokālai meistarībai. Darbības rezultatīvais rādītājs: Koris piedalās izglītības iestādes pasākumos, koncertos un skatēs.
3.izglītības pakāpe	Audzēkņu iemaņas, prasmes: Apgūst trīsbalsīgu repertuāru. Zēnu kori – divbalsību. Uzmanība pievērsta vokālās meistarības pilnveidei – stājai, elpai, vokālajam tonim. Attīstot harmonisko dzirdi, pievērsta uzmanība intonācijai, frāzējumam un dziesmas mākslinieciskajam izpildījumam. Darbības rezultatīvais rādītājs: Koris piedalās izglītības iestādes pasākumos, koncertos un skatēs un iegūta II pakāpe. Piedalās valsts līmeņa pasākumos.
4. izglītības pakāpe	Audzēkņu iemaņas, prasmes: Apgūst četrbalsīgu un daudzbalsīgu repertuāru. Korī pilnveido vokālo meistarību, daudzbalsīgas dziedāšanas prasmes, strādā pie daudzpusīga repertuāra, lai sasniegtu augstu māksliniecisko līmeni. Darbības rezultatīvais rādītājs: Koris piedalās izglītības iestādes pasākumos, koncertos un pilsētas/ novada un valsts skatēs un iegūta I pakāpe. Piedalās valsts un starptautiska līmeņa pasākumos.

Kritēriji stundu skaita noteikšanai interešu izglītības pulciņam

Audzēkņu grupas	Sagatavošanas grupa		Studijas vai jaunveidotie kolektīvi (līdzdalība iestādes mēroga pasākumos)		Pamatgrupa (apgūtas izglītības pakāpes pamatiemaņas, realizēta valsts noteiktā programma vai sagatavotas vismaz 2 tematiski vienotas 30 min garas koncertprogrammas)		Meistarības grupa (izcili apgūtas izglītības pakāpes prasības, realizēta valsts noteiktā programma un vismaz divas 30 minūšu garas tematiski vienotas koncertprogrammas, aktīva koncertdarbība)	
	Minimālais audzēkņu skaits vienā pulciņā	Maksimālais stundu skaits nedēļā vienam pulciņam	Minimālais audzēkņu skaits vienā pulciņā	Maksimālais stundu skaits nedēļā vienam pulciņam	Minimālais audzēkņu skaits vienā pulciņā	Maksimālais stundu skaits nedēļā vienam pulciņam	Minimālais audzēkņu skaits vienā pulciņā	Maksimālais stundu skaits nedēļā vienam pulciņam
Izglītības pakāpes								
1. izglītības pakāpe	16	2	16	2-4	16	2-4	-	-
2. izglītības pakāpe	16	2	16	2-4	16	4	-	-
3.izglītības pakāpe	16	2	16	2-4	16	6	16	6-8
4. izglītības pakāpe	16	2	16	2-4	16	6-8	16	8-10

Koncertmeistars	0,5	no	pulcinam	piešķirtā	stundu	skaita
-----------------	-----	----	----------	-----------	--------	--------

4.1. Interesešu izglītības apakšprogramma-Skolēnu teātris

Kritēriji izglītības pakāpju noteikšanai

1. izglītības pakāpe - Teātra pulciņš (Ievads teātra spēles pamatos)	Audzēkņu iemaņas, prasmes: trenē audzēkņu sensorās un motoriskās iemaņas, iepazīstas ar aktiermeistarības, skatuves runas, skatuves kustības pamatiem. Darbības rezultatīvais rādītājs: atklātās stundas. Mācību programma plānota 1 – 3 mācību gadiem.
2. izglītības pakāpe – Teātra pulciņš	Audzēkņu iemaņas, prasmes: apgūst pamatiemaņas aktiermeistarībā, var apgūt skatuves runas, kustības, grima mākslas pamatus. Darbības rezultatīvais rādītājs: līdzdalība izglītības iestādes pasākumos, iestudēti neliela apjoma uzvedumi (mazo formu izrādes). Mācību programma plānota 1-3 gadiem.
3. izglītības pakāpe – Teātra studija	Audzēkņu iemaņas, prasmes: pilnveido pamatiemaņas un prasmes aktiermeistarībā, skatuves runā, kustībā, grimā, audzēkņi iepazīstas ar teātra mākslas valodu (teātri kā mākslu sintēzi). Darbības rezultatīvais rādītājs: dalība teātru skatēs, svētkos, festivālos u.c. pasākumos. Mācību programma plānota 1-3 gadiem.
4. izglītības pakāpe – Bērnu un jauniešu teātris	Audzēkņu iemaņas, prasmes: audzēkņi izprot teātra mākslas pamatprincipus, izprot teātri kā darbības mākslu, ir guvuši ieskatu teātra vēsturē, tā attīstības tendencēs. Darbības rezultatīvais rādītājs: mākslinieciski vienota izrāde, dalība teātru skatēs, svētkos, festivālos u.c. pasākumos. Mācību programma plānota 1-5 gadiem.
5. izglītības pakāpe – Bērnu un jauniešu teātris	Audzēkņu iemaņas, prasmes: aktiermeistarības attīstīšana un nostiprināšana. Darbības rezultatīvais rādītājs: regulāra izrāžu publiska demonstrēšana (vismaz 2x mēnesī), līdzdalība valsts vai starptautiska līmeņa pasākumos Mācību programma plānota 1-5 gadiem.

Kritēriji stundu skaita noteikšanai interesešu izglītības pulciņam

Izglītības pakāpes	Minimālais audzēkņu skaits vienā pulciņā	Maksimālais stundu skaits nedēļā vienam pulciņam	Stundu sadalījums pa apgūstamajām jomām	
			Aktiera meistarība	Skatuves runa, dziedāšana, skatuves kustība, deja, grims, teātra vēsture un teorija u.c. ar teātra mākslu saistītās jomas
1. izglītības pakāpe -Teātra pulciņš (Ievads teātra spēles pamatos)	15	2	1	1
2. izglītības pakāpe – Teātra pulciņš	15	4	2-3	2-1
3. izglītības pakāpe – Teātra studija	12	6	2-5	4-1
4. izglītības pakāpe – Bērnu un jauniešu teātris	10	8	4-6	4-2
5. izglītības pakāpe – Bērnu un jauniešu teātris	8	8	4-6	4-2

5. Kritēriji interešu izglītības programmai -Vizuālā un lietišķā māksla

Kritēriji izglītības pakāpju noteikšanai

1. izglītības pakāpe	Audzēkņu iemaņas, prasmes: Audzēkņi iepazīst vizuālās un lietišķās mākslas vērtības. Apgūst zināšanas par vizuālās un lietišķās mākslas pamatelementiem un likumsakarībām. Audzēkņi mācās izteikt savus pārdzīvojumus, sajūtas, domas, idejas ar mākslas valodas palīdzību. Darbības rezultatīvais rādītājs: audzēkņu darbi piedalās izglītības iestādes tradīciju pasākumos. Pulciņš veido savu izstādi un piedalās rajona darbu skatē.
2. izglītības pakāpe	Audzēkņu iemaņas, prasmes: Audzēkņi attīsta prasmes un iemaņas vizuālajā un lietišķajā mākslā, turpina radoši darboties. Strādā pie profesionālu iemaņu nostiprināšanas. Darbības rezultatīvais rādītājs: veidotas izstādes savā izglītības iestādē, darbi iesniegti dalībai rajona (priekšpilsētas) rīkotajos vizuālās mākslas konkursos un izstādēs.
3. izglītības pakāpe	Audzēkņu iemaņas, prasmes: Audzēkņi pilnveido iemaņas attiecīgajā mākslas jomā, veido savus autordarbus. Tiek novērtētas audzēkņu radošās spējas. Darbības rezultatīvais rādītājs: vismaz 2 pulciņa darbu izstādes savā izglītības iestādē. Pulciņa audzēkņu darbi piedalās rajona (priekšpilsētas) rīkotajās izstādēs un konkursos, piedalās pilsētas, novada pasākumos.
4. izglītības pakāpe	Audzēkņu iemaņas, prasmes: Audzēkņi sasnieguši meistarības pakāpi attiecīgajā jomā, turpina to pilnveidot. Talantīgos audzēkņus virza padziļinātai profesionālai pilnveidei. Darbības rezultatīvais rādītājs: audzēkņu darbu izstādes savā izglītības iestādē un citur, audzēkņu personālizstādes, dalība rajona, novada konkursos un izstādēs ar augstiem rezultātiem, dalība republikas līmeņa un starptautiskajos pasākumos ar labiem rezultātiem.

Kritēriji stundu skaita noteikšanai interešu izglītības pulciņam

Interesu izglītības apakšprogrammas Izglītības pakāpes	Vizuālā māksla		Lietišķā māksla	
	Minimālais audzēkņu skaits vienā pulciņā	Maksimālais stundu skaits nedēļā vienam pulciņam	Minimālais audzēkņu skaits vienā pulciņā	Maksimālais stundu skaits nedēļā vienam pulciņam
1. izglītības pakāpe	15	2-4	15	2-4
2. izglītības pakāpe	15	4	12	4-6
3. izglītības pakāpe	12	6	12	6
4. izglītības pakāpe	10	8	12	8

6.1.2. Automodelisms, aviomodelisms, kuģu modelisms, dzelzceļu modelisms, raķešu kosmiskais modelisms

Kritēriji izglītības pakāpju noteikšanai

1. izglītības pakāpe	Audzēkņu iemaņas, prasmes: Audzēkņi apgūst drošības tehniku. Iepazīst instrumentus, materiālus un darbagaldus, elektrotehniku. Apgūst vienkāršus uzdevumus, darba kultūru. Apgūst konstruēšanas pamatus. Darbības rezultatīvais rādītājs: dalība skatēs, konkursos, sacensībās. Mācību programma plānota 1-3 gadiem.
2. izglītības pakāpe	Audzēkņu iemaņas, prasmes: pulciņā nodarbojas audzēkņi ar priekšzināšanām. Audzēkņi pilnveido prasmi strādāt ar darbam nepieciešamiem instrumentiem un materiāliem, konstruēt modeļus un izvēlēties tehnoloģijas modeļu izgatavošanai. Darbības rezultatīvais rādītājs: dalība skatēs, konkursos, sacensībās. Mācību programma plānota 1-3 gadiem.
3. izglītības pakāpe	Audzēkņu iemaņas, prasmes: pulciņā nodarbojas audzēkņi ar priekšzināšanām. Audzēkņi ir apguvuši prasmi patstāvīgi strādāt ar darbam nepieciešamiem instrumentiem, materiāliem un elektrotehniku. Audzēkņi pilnveido prasmes konstruēt modeļus, un spēju patstāvīgi iegūt tehnisko informāciju Darbības rezultatīvais rādītājs: dalība konkursos, skatēs, sacensībās. Mācību programma plānota 1-3 gadiem.
4. izglītības pakāpe	Audzēkņu iemaņas, prasmes: Audzēkņus šai pakāpei izvēlas pulciņa skolotājs. Grupā tiek uzņemti īpaši apdāvināti audzēkņi; audzēkņi, kuri ir ieguvuši godalgotas vietas Latvijas un starptautiskajā mēroga augsta ranga sacensībās, izstādēs, konkursos, skatēs u.c. (Eiropas, pasaules čempionāti, konkursi u.c.), kā arī audzēkņi, kuri savu tālāko izglītību ir nolēmuši saistīt ar interešu izglītības pedagoģiju. Darbības rezultatīvais rādītājs: Godalgotu vietu iegūšana valsts un starptautiskajā mēroga augsta ranga sacensībās, izstādēs, konkursos, skatēs u.c. (Eiropas, pasaules čempionāti, konkursi u.c.) Mācību programma plānota vienam mācību gadam.

Kritēriji stundu skaita noteikšanai interešu izglītības pulciņam

Izglītības pakāpes	Minimālais audzēkņu skaits vienā pulciņā	Maksimālais stundu skaits nedēļā vienam pulciņam
1. izglītības pakāpe	15	2-4
2. izglītības pakāpe	12	4-6
3. izglītības pakāpe	10	6
4. izglītības pakāpe	8	8

7.1. Interesu izglītības apakšprogramma- vides izglītība

Kritēriji izglītības pakāpju noteikšanai

1. izglītības pakāpe	Audzēkņu iemaņas, prasmes: Nodarbības telpās un dabas vidē tiek radīta interese un gūtas zināšanas par vides daudzveidību, norisēm un likumsakarībām. Skolēni mācās klasificēt, salīdzināt, vispārināt. Tiek apgūta materiālu vākšana dabas vidē (augu, augšņu paraugu, iežu, putnu spalvu utt.). Tiek veikti novērojumi, vienkārši eksperimenti laboratorijās. Darbības rezultatīvais rādītājs: audzēkņu sasniegumi un aktivitātes tiek prezentēti pulciņā vai izglītības iestādē.
2. izglītības pakāpe	Audzēkņu iemaņas, prasmes: Tiek papildinātas zināšanas par vidi (vai konkrētu jomu). Tiek apgūta prasme veikt pētniecības un projektu darbus, noformēt tos. Tiek sekmēta skolēnu kritiskās domāšanas attīstīšana. Tiek apgūtas prasmes un iemaņas izpētes vai projektu darbu veikšanā dabā, laboratorijā. Darbības rezultatīvais rādītājs: Pētnieciskie darbi tiek prezentēti pilsētas un valsts mēroga pasākumos.
3. izglītības pakāpe	Audzēkņu iemaņas, prasmes: Tiek papildinātas zināšanas par vidi (vai konkrētu jomu). Tiek sekmēta vides (vai konkrētas jomas) kopsakarību izpratne. Skolēni apzinās vides problēmas dažādos līmeņos (vietējā, reģionālā, globālā). Praktiski un atbildīgi rīkojas situācijas uzlabošanā. Tiek veikti pētniecības vai projektu darbi dabas vidē un laboratorijā. Darbības rezultatīvais rādītājs: Pētnieciskie darbi tiek prezentēti pilsētas, valsts un starptautiskā mērogā. Audzēkņi piedalās dažādās aktivitātēs tai skaitā nevalstisko organizāciju pasākumos (talkās, kampaņās, projektos, konkursos u.c.), iesaista tajās citus.

Kritēriji stundu skaita noteikšanai interešu izglītības pulciņam

Izglītības pakāpes	Minimālais audzēkņu skaits vienā pulciņā	Maksimālais stundu skaits nedēļā vienam pulciņam
1. izglītības pakāpe	15	2-4
2. izglītības pakāpe	12	4-5
3. izglītības pakāpe	10	6

6. pielikums

Starptautiskās konferences “Bērna brīvais laiks un tā organizēšana” gala ziņojums

1. **Konferences mērķis –**
apzināt bērnu un jauniešu brīvā laika organizēšanas principus dažādās Eiropas valstīs
2. **Konferences subjekts –**
bērnu un jauniešu brīvais laiks
3. **Konferences dalībnieki** bērnu un jauniešu brīvā laika organizatori, vadītāji, pedagogi: 22 pārstāvji no 8 valstīm (Dānijas, Francijas, Igaunijas, Krievijas, Lietuvas, Somijas, Zviedrijas, Vācijas), 13 pārstāvji no Latvijas un 93 no Rīgas.
4. **Laiks –**
Konference notika 2003.gada 13.-16.oktobrī Rīgā, Latvijā

5. Konferences darba programma:

- 1) Dalībvalstu referāti, debates.
 - 2) Darbs grupās, darba grupu ziņojumi (pielikumā).
- Darba grupās dalībniekiem tika dota iespēja iepazīties ar 3 dažādiem Bērnu un jauniešu centriem Rīgā: ar Rīgas Skolēnu pili, Tehniskās jaunrades namu, Bērnu un jauniešu centru “Smaile”, pētot katrā noteiktu darba uzdevumu:

- 1) Organizētā brīvā laika nozīme radošās personības attīstībā;
- 2) Bērnu un jauniešu interešu realizācijas iespējas;
- 3) Pedagoģa nozīme bērna un jaunieša saturīgā brīvā laika pavadīšanā.

6. Konferences gaitā tika noskaidrots jēdziens:

Bērnu un jauniešu brīvais laiks ir vērtība, kura ir lietderīgi un mērķtiecīgi jāorganizē/jāizmanto pie nosacījuma, ka valstis “ievēros un atbalstīs bērna tiesības pilnvērtīgi piedalīties kultūras un mākslas dzīvē un sekmēs atbilstošu un vienlīdzīgu iespēju radīšanu darbībai kultūras un mākslas laukā, brīvā laika izmantošanai un atpūtai”.

Bērnu un jauniešu brīvais laiks – tā diennakts daļa, kurā neietilpst laiks, kas patērēts mācībām, mājas un sevis sakopšanai, kā arī fizioloģisko vajadzību (miegs, ēšana) apmierināšanai.

Brīvais laiks, t. i. laiks, kad bērns var brīvi nodarboties ar to, ko viņš vēlas, rotaļas un spēles, aktīvā atpūta.

Bērnu un jauniešu brīvais laiks plānots zem saukļa “prom no ielas un pulcēšanās vietām”. Brīvais laiks tā ir izvēle. Lielisks socializēšanās process.

Konferences dalībnieki nonāca pie secinājuma, ka brīvo laiku var iedalīt divās lielās kategorijās:

- neorganizētais brīvais laiks, kuru bērns brīvi izmanto pēc saviem ieskatiem, kurā ietilpst ne tikai izklaides iespējas (kafejnīcu, klubu, diskotēku apmeklējums), bet arī izzinoša un izglītojoša brīvā laika pavadīšana (teātru, kino, izstāžu, muzeju apmeklējums, grāmatu lasīšana uc.);

un

- organizētais brīvais laiks, kurš tiek mērķtiecīgi organizēts, cenšoties piesaistīt un iesaistīt bērnus dažādās nodarbībās (kultūrā, mākslā, sportā, dabas zinībās, tehniskā jaunradē.)

“Pedagoga nozīme bērna un jaunieša saturīga brīvā laika pavadīšanā”

darba grupas vadītāja Dzintra Zemture

Latvijā interešu izglītības un brīvā laika pedagogs ir augsta līmeņa profesionālis, jo IZM prasības interešu izglītības (II) pedagoga izglītībā ir tādas pašas kā vispārizglītojošās skolas un ģimnāzijas skolotājam.

Rīgas Dome ir novērtējusi II pedagogus:

- atbalsta tos tālākizglītošanā,
- piedalās bērnu un pedagogu aktivitātēs,
- veicina pedagogu darbu morāli un materiāli,
- atrod līdzekļus papildus pedagogu štata vienību piešķiršanai (sociālie pedagogi, metodiki, jaunas interešu programmas).

Izvērtējot konferencē dzirdētos referātus (Latvija, Lietuva, Igaunija, Vācija, Somija, Dānija, Zviedrija, Krievija) un darbojoties darba grupā Brīvā laika centrā “Smaile”, Rīgas skolēnu pilī un Tehniskās jaunrades namā “Annas – 2” secinājām, ka:

1. Interesu izglītības pedagogi ir:

- 1.1. radošas personības, brīvs, demokrātisks, jo darbs interešu izglītības iestādēs praktiski ir pedagoga dzīves stils un formāls darba izpildītājs šajā iestādē nejutīsies labi;
- 1.2. profesionāli mākslinieki, mūziķi, aktieri, kuri paši savu kreativitāti parāda piedaloties izstādēs, konkursos, koncertos un citās aktivitātēs;
- 1.3. vienmēr atrod risinājumu jebkuras aktivitātes īstenošanai;
- 1.4. nesavtīgi, radošo potenciālu izmanto tikai bērnu interešu realizēšanai, piemēram, veidojot dažādus projektus;
- 1.5. savstarpēji izpalīdzīgi, prot elastīgi turpināt citu kolēģu iesāktās idejas.
- 1.6. māca cienīt un saglabāt tautas, iestādes, pulciņa tradīcijas, kā arī veido jaunas, atbilstošas laikam.
- 1.7. Pedagoga personības ietekmē veidojas jauna personība, kurai ir potenciāls un vēlēšanās turpināt darbu interešu izglītībā kā pedagogam.

2. Pedagogs – draugs, uzticības persona:

- 2.1. interešu izglītības iestādē pedagoga radītā gaisotne ir neformāla, tuvināta mājas atmosfērai, reizēm pat aizstājot to.
- 2.2. Bērns, jauniets pedagogā saskata vecāko māsu vai brāli vai pat uzticīgu draugu, ar kuru var izrunāties par visu;
- 2.3. Audzēkņi jūt patiesu interesi par sevi, novērtē iespēju sevi realizēt, piemēram “vājš” skolēns skolā, sociālu apstākļu dēļ nemīlēts klases kolektīvā bērnu un jauniešu centrā jūt labestību un atbalstu;
- 2.4. Darba gaitā II pedagogs māca sadzīviskas iemaņas, bagātina bērna emocionālo pasauli;
- 2.5. II pedagogs nestāv malā un negaida rezultātu, viņš vienmēr darbojas līdzi;
- 2.6. Bijušie audzēkņi nāk ciemos pie saviem pedagogiem, sadarbojas ar tiem, bieži ved uz pulciņu, studiju savus bērnus;

- 2.7. Bieži pedagogs ir kopā ar audzēkņiem visu gadu (arī vasaras brīvdienās, organizējot dažāda profila nometnes).

Poētiski runājot:

1. Bērns un pedagogs nav šķirami: mijiedarbībā pilnveidojas pedagogs un bērns.
2. Pedagoga personību raksturo viņa darbs un starojums bērna acīs; ja mirdz acis, tad mirdz dvēsele.

Darba grupas “Pedagoga nozīme bērna un jaunieša saturīga brīvā laika pavadīšanā” ierosinājumi:

1. Turpināt aizsākto sadarbību un pieredzes apmaiņu starp Baltijas valstu un Baltijas jūras valstu II pedagogiem un attiecīgajām institūcijām.
2. Rīgas Domes IJSD pilnveidot metodisko apvienību darbu II pedagogiem, veidojot metodiskās apvienības pa darba virzieniem.
3. Veicināt paraugprogrammu izstādāšanu un sistematizēt pedagogu autorprogrammu izstrādāšanas procesu, saglabājot autortiesību aizsardzību.
4. Organizēt kampaņu “Vairāk respektēt bērnus”, pēc konferencē dzirdētās Vācijas pieredzes.
5. Rīgas domes IJSD sabiedrisko attiecību nodaļai vairāk vērst masu mēdiju uzmanību II darbam, tā nostiprinot II prestižu sabiedrībā.

Darba grupas sastāvs

1. Balva Šlanka, BJC “Altona”, Rīga
2. Tommy Soderholm, Hageby skola, Norčēpinga, Zviedrija
3. Leifs Johansons, Hageby skola, Norčēpinga, Zviedrija
4. Andra Ozola, BJC “Kurzeme”, Rīga
5. Anda Segliņa, Bērnu un jauniešu centrs Bolderājā, Rīga
6. Anta Tazāne, BJC “IK Auseklis”, Rīga
7. Astra Vereščagina, BJC “Daugmale”, Rīga
8. Aukse Petreškevičūte, Skolēnu brīvā laika centrs, Viļņa, Lietuva
9. Algirdas Sakevičius, Lietuvas jauniešu Tehniskās jaunrades pils, Viļņa, Lietuva
10. Andrius Bukanskas, Lietuvas jauniešu Tehniskās jaunrades pils, Viļņa, Lietuva
11. Aušra Lasauskaite, Bērnu un jauniešu klubs “Antakalnis”, Viļņa, Lietuva
12. Ilze Rudaka, BJC “Smaile”, Rīga
13. Olga Freimane, MJC “Praktiskās estētikas skola”, Rīga
14. Viktors Tettters, MJC “Mīlgrāvja daiļamatniecības skola”, Rīga
15. Ieva Kraukle, Tehniskās jaunrades nams, Rīga
16. Valentīna Poikāne, Līvānu BJC, Latvija
17. Ilze Gedrovica, Bērnu nams “Apīte”, Rīga
18. Ruta Dzene, Bērnu un jauniešu centrs Bolderājā, Rīga
19. Jekaterina Barjutina, BJC Bolderājā, Rīga
20. Britt Gaarn-Larsen, Jaunatnes skola, Gundso, Dānija
21. Erik Mikkelsen, Jaunatnes skola, Bramsnes, Dānija
22. Dzintra Zemtūre, BJC “Altona”, Rīga

Bērnu un jauniešu interešu realizācijas iespējas

Darba grupas vadītājs: Jāzeps Logins

Grupas darba mērķis ir noskaidrot faktorus, kas veicinātu bērnu un jauniešu interešu realizācijas iespējas un interešu izglītības centru izaugsmi.

Darba grupa uzskatīja, ka uzsākot darbu nepieciešamas noskaidrot, ko mēs saprotam ar jēdzienu „brīvais laiks” un „lietderīgi pavadīts brīvais laiks”.

Lai sekmīgāk īstenotu darba mērķi, uzskatījām par nepieciešamu veidot divas mazākas darba grupas. Pirmās grupas dalībnieki iejostos centru darbinieku lomā, bet otrās grupas dalībnieki – bērnu un jauniešu lomā, kas vēlas apmeklēt vai apmeklē centrus. Mēs uzskatījām, ka nebūt netraucē tas, ka šajā lomā iejūtas pedagogi, jo mēs ikdienā redzam un sirdīs sajūtam viņu vēlmes un intereses. Savukārt, pateicoties pedagoga dzīves pieredzei, šīs atziņas iespējams formulēt precīzāk. Atziņu apzināšanai izmantojām „prāta vētras” metodi, tālākā darba gaitā tās pārrunājām un sistematizējām.

Šīs paustās atziņas ir ļoti dažādas un nav sistematizējamas pēc vienotiem kritērijiem. Bez tam sistematizēšanu mēs neuzskatījām par pašmērķi, bet gan tikai par veidu, kā atziņas pierakstīt uzskatāmākā formā.

Brīvais laiks un lietderīgi pavadīts brīvais laiks

Kādēļ tik nozīmīgs mums ir brīvais laiks? Iespējams tas ir tādēļ, dzīvi jēgpilnu padara ne tikai viena, galvenā nodarbe, piem., mācības vispārizglītojošā skolā, arodskolā vai darbs. Cilvēks „iekārtots” tā, ka tam nepieciešamas arī daudzas citas nodarbes, tai skaitā tās, ko veicam brīvajā laikā.

Brīvais laiks ir tas:

- ko varam izmantot pēc saviem ieskatiem,
- ko noteic cilvēka iekšējā vajadzība,
- pie tam cilvēks nav spiests rīkoties tā un ne citādi.

Brīvais laiks var ietvert ļoti daudzas nodarbes. Dažādi ir brīvā laika iedalījuma veidi. Viens no iespējamajiem:

- kultūrradošās nodarbes – jaunu materiālo vai garīgo vērtību radīšana: mākslinieciskā daiļrade, tehniskā jaunrade (amatiernodarbības), sabiedriskā darbība (veikta kā iekšēja nepieciešamība), dažāda veida izglītošanās (kursi, kvalifikācijas celšana pašizglītošanās nolūkā); Darbs vai mācības nevar būt pazīme brīvā laika atpazīšanai, jo daudzi kultūras un brīvā laika pavadīšanas veidi ir saistīti ar darbu un mācībām.
- kultūrpateicīgās nodarbes – dažādu kultūras vērtību baudīšana: grāmatu, preses lasīšana, televīzijas raidījumu skatīšanās, kinoteātru, muzeju un citu kultūras pasākumu apmeklēšana;
- rekreatīvās nodarbes – saistīts ar dažāda veida atpūtu un izklaidēm: tūrismu, sportu, atpūtu, kontaktiem ar draugiem, radiniekiem un paziņām,

Cilvēka dzīve ir daudzpusīga un katrs indivīds pievēršas visu triju minēto veidu nodarbēm un neviena no tām nav noniecināma.

Kas nosaka brīvā laika pavadīšanas iespēju izvēli? Te jāmin gan subjektīvie, gan objektīvie faktori.

Subjektīvie faktori. Katram indivīdam vērtību sistēmā ir sava dominante, iekšējās personiskās vajadzības, respektīvi, dzīves orientācijas sistēma, vajadzības un intereses, un brīvā laika pavadīšana notiek saskaņā ar to. Taču jābūt arī *objektīvām iespējām*, kas izpaužas kā noteiktas atpūtas sociālā infrastruktūras līmenis, nodarbjū pieejamības iespējas. Ierobežotas ir arī mūsu materiālās iespējas. Tā mūsdienās daudzi neapmeklē kultūras pasākumus, jo nespēj iegādāties ieejas biļetes un apmaksāt transportu.

Vidusskolnieka socioloģiskais portrets liecina, ka tikai 10% respondentiem katru dienu ir brīži, kad nav ko darīt. 90% nodarbjū trūkumu brīvā laikā neizjūt.

Brīvā laika izmantošana atkarīga no tā daudzuma, gan bērnu un jauniešu prasmes to organizēt. Taču svarīgi nav noskaidrot, kurš nodarbjū veids dominē, bet gan aplūkot *brīvā veida pavadīšanas kvalitāti*. Brīvais laiks tikai tad uzskatāms par lietderīgi pavadītu, ja tajā iekļaujas patīkamas un interesantas nodarbes, kas vispusīgi attīsta personību. Tam jāietver sevī gan garīga, gan sociāla, gan fiziska darbība.

Tādēļ bērniem un jauniešiem tik nozīmīgi ir iemācīties brīvo laiku pavadīt lietderīgi.

„BJC darbinieku” darba grupas atziņas

par jautājumiem un problēmām, kas jārisina, lai sekmētu centru attīstību, kā arī bērnu un jauniešu interešu realizāciju.

Informācija:

- informācijas pieejamība bērniem un jauniešiem, vecākiem;
- informācijas aprīte iestādē, pilsētā;
- darbs ar presi, publicitāte;
- sociālā pedagoga nozīme iestādes publicitātes nodrošināšanā.

Pieejamības nodrošināšana, veicināšana:

- rosināt topošajiem pedagogiem un zinātniskajiem darbiniekiem veikt pētniecības darbus, lai vispusīgi izpētītu bērnu un jauniešu vēlmēs un intereses, novērtētu piedāvājuma atbilstību jauniešu vēlmēm, noskaidrotu sociālo grupu interešu atšķirības, interešu izglītības kvalitāti; sociālā pedagoga nozīmi interešu izglītībā;
- izstrādājot jaunas programmas, ņemt vērā to sabiedriskā nozīmība un nozīme personības izaugsmē; vispārīzglītojošo skolu skolēniem bieži nav priekšstats, kāds ir centu piedāvājums, tādēļ skolēnu aptaujas nevar būt par vienīgo kritēriju centru piedāvājuma izvēlei;
- iesaistīt bērnus programmu veidošanā, nodarbību plānošanā, pasākumu organizēšanā;
- neizvirzīt nesamērīgi augstas prasības;
- rast jaunas iespējas, jaunas darba formas, izskaust inertumu un konservatīvismu;
- veicināt interešu centru sadarbību ar vispārīzglītojošajām skolām un sabiedriskajām organizācijām, tās nepretstatīt.

Nodarbinātība vasarā:

- nometnes, ļoti svarīga darba forma; stacionāru nometņu vietu nepieciešamība;

Vide:

- piemērotu un estētisku vidi pedagogiem un bērniem;
- moderns, mūsdienīgs materiāli tehniskais nodrošinājums.

Pedagogs – autoritāte un līderis:

- pedagogs, kurš ir gan profesionāls, gan psihologs, gan audzinātājs, gan radošs, gan draugs, gan talantīgs, ar plašām zināšanām prasmēm ne tikai savā jomā;

- pedagoģiskā personāla pēctecības problēma, iesaistīt darbā studentus, pat vecāko klašu audzēkņus (piem., vasaras nometnēs), kam interesē darbs ar bērniem un jauniešiem;
- veicināt centra darbinieku tālākizglītību, lai apgūtu daudzpusīgas zināšanas un iemaņas, nometņu pedagogam vajadzīgās zināšanas un darba iemaņas;
- nepieciešama metodiskā darba koordinācija pilsētas līmenī.

Sadarbība, līdzdarbība:

- pulciņu skolotāja, sociālā pedagoga un psihologa;
- audzēkņu iesaistīšana programmu veidošanā;
- jauniešu iniciatīvas atbalsts;
- līdzdarbošanos visur.

Pašizpaušmes, pašrealizācijas nepieciešamības atbalsts:

- atbalstīt jauniešu iniciatīvu;
- bērnu iesaistīšana programmu izveidē, nodarbību plānošanā;
- iesaistīšanās projektos un apmaiņas programmās.

Novērtēšanas nepieciešamība:

- jārada iespēja parādīt gan katra pulciņu, gan katra dalībnieka darba rezultātus, - skates; konkursi u. c. pasākumi.

Finanses, iestādes materiāli tehniskais stāvoklis:

- nometņu finansējuma nodrošināšana;
- budžetu izlietot pēc vajadzības;
- sponsoru piesaistīšana;
- maksas pulciņus interesentiem;
- budžetu neizmantojot lietu iegādei, pret ko jaunieši izturas bezatbildīgi;

Citas problēmas

Namu atsevišķas funkcijas nodot sabiedriskām organizācijām, par ko mēs esam pilnīgi droši, ka šis darbs sekmīgi tiks turpināts tālāk.

Sociālā pedagoga nozīme interešu izglītībā.

Nodarbinātība vasaras mēnešos.

Drošība.

Atbildības audzināšana.

Vienmērīgāku un izdevīgu centru izvietojumu.

Vienotas prasības visiem pedagogiem, kas strādā interešu izglītībā, neatkarīgi no pakļautības noteiktai ministrijai.

„Bērnu un jauniešu” darba grupa

par viņu interesēm un vajadzībām

Tuvu dzīves vietai

Domubiedru, kopības, kopīgu pārdzīvojumu nepieciešamība:

- vēlos tikties ar citiem vienaudžiem;
- diskotēkas, pasākumus bez maksas;
- vēlos piedzīvojumus;
- vēlos svinēt svētkus;
- centrs – otras mājas (štābs);
- sirsnīgi, pretimnākoši, ieinteresēti darbinieki;

Parauga, piemēra, autoritātes nepieciešamība:

- jauni skolotāji, kuri ir draugi, padomdevēji;

- tikšanās ar populāriem cilvēkiem.

Ģimenes attiecību nepieciešamība:

- ģimenes atbalsts, vecāku ieinteresētība.

Pašrealizācijas, pašizpaušmes nepieciešamība:

- vēlos vietu, kur novērtēs;
- brīva nodarbību izvēle (ekstrēmie sporta veidi u.c.);
- gribu ceļot; gribu doties pārgājienā – celt teltis, iekurt ugunsgrūdu;
- gribu mācīties gatavot ēst;
- būt topā (apgērbs utt.), būt oriģināls;
- iespēju izvēlēties, plašu piedāvājuma spektru - dažādību.

Materiālo resursu nepieciešamība:

- gribu nopelnīt.

Vajadzība pēc neatkarības:

- pazust no vecāku acīm;
- vieta, kur pārnakšņot;
- vieta, kur atpūsties no problēmām un kur nekritizē;
- gribu ceļot; gribu doties pārgājienā – celt teltis, iekurt ugunsgrūdu (pats).

Vide:

- mūsdienīga vide;
- fiziskām aktivitātēm piemēroti sporta laukumi;
- vieta, kur atpūsties no problēmām un kur nekritizē.

Iespēja izklaidēties.

Gribu ēst čipsus un dzert kolu, tēju, cepumus.

Darba grupas sastāvs

1. Dace Brauķe	Rīga, BJVIC "Rīgas Dabaszinību skola"
2. Olga Kuvšinova	Sanktpēterburga „Peterburžskaja usadba”
3. Irina Vinogradova	Sanktpēterburga „Peterburžskaja usadba”
4. Kaija Muceniece	Valmiera, BJC "Vinda"
5. Gita Krūkle	Valmiera, BJC "Vinda"
6. Ilze Ratniece	Siguldas BJC
7. Reet Nõmmoja	Tallina, Izglītības departaments
8. Andres Varka	Tallina, Izglītības departaments
9. Andres Pajula	Tallina, Izglītības departaments
10. Rainelda Rubīne	Rīga, BJC "Altona"
11. Irma Ķirse	Rīga, BJC "Altona"
12. Ieva Vanaga	Rīga, sociālais darbinieks
13. Inese Krēsliņa	Rīga, dienas centrs „Vanadziņš”
14. Aleksandrs Briedis	Rīga, Jauno Tehniķu centrs
15. Andris Bērziņš	Rīga, sociālais darbinieks
16. Ināra Šindarjova	Rēzekne, Izglītības pārvalde
17. Maija Feldmane	Rīga, BJC "Rīdze"
18. Irēna Kučāne	Rēzekne, SIC
19. Mārīte Grīviņa	Rīga, BJC „Auseklis”

Darba grupa, kas iejutās bērnu un jauniešu lomā

Kaija Muceniece	Valmiera, BJC "Vinda"
Reet Nõmmoja	Tallina, Izglītības departaments
Rainelda Rubīne	Rīga, BJC "Altona"
Irma Ķirse	Rīga, BJC "Altona"
Inese Krēsliņa	Rīga, dienas centrs „Vanadziņš”
Andris Bērziņš	Rīga, sociālais darbinieks
Ināra Šindarjova	Rēzekne, Izglītības pārvalde
Irēna Kučāne	Rēzekne, SIC
Mārīte Grīviņa	Rīga, BJC „Auseklis”

Darba grupa, kas iejutās BJC darbinieku lomā

Dace Brauķe	Rīga, BJVIC "Rīgas Dabaszinību skola"
Olga Kuvšinova	Sanktpēterburga „Peterburžskaja usadba”
Irina Vinogradova	Sanktpēterburga „Peterburžskaja usadba”
Gita Krūkle	Valmiera, BJC "Vinda"
Ilze Ratniece	Siguldas BJC
Aleksandrs Briedis	Rīga, Jauno Tehniķu centrs

Organizēta brīvā laika nozīme radošas personības attīstībā

Darba grupas vadītāja Anita Spēlmane

Radošs – tāds, kas garīgās darbības procesā rada oriģinālas idejas, garīgas vai materiālas vērtības; tāds, kura radošuma rezultātā rodas dažādas jaunas idejas, garīgas vai materiālas vērtības.

Radoša personības attīstās ilgas mācīšanās, domāšanas un gatavošanās rezultātā. Radošu ideju attīstību ietekmē cilvēka kompetence, motivācija, emocijas un vide. Indivīdam var būt visi iekšējie resursi, lai domātu radoši, bet bez vides atbalsta šis radošums var arī neizpausties.

Strādājot pie tēmas „Organizēta brīvā laika nozīme radošas personības attīstībā”, rezultātā izveidojās shēma (sk.pielikumā).

Shēma sākas ar valsti. Valsts ir tā, kura nodrošina katra iedzīvotāja sociālos apstākļus.

Nākošais posms ir ģimene. Ģimene ir bērna pirmā tuvākā apkārtnē, kurā sāk veidoties viņa intereses.

Bērnā augot, paplašinās viņa apkārtnē. Bērns sāk apmeklēt bērnu dārzu, skolu un arī interešu izglītības iestādes. Tās visas ir iestādes ar mērķtiecīgi organizētu pedagoģisko procesu.

Topošajā personība norisinās daudzi sarežģīti iekšējie procesi.

Refleksijas – pašizziņa, savu pārdzīvojumu, sajūtu un pārdomu uztveršana un apcerēšana.

Izziņas procesi – uztvere un sajūtas, domāšana un runa, atmiņa iztēle. Izziņas darbības veidi. Svarīgi elementi radoša cilvēka raksturojumā ir elastīga domāšana un veiklība ideju radīšanā. Tas, ko mēdz dēvēt par radošu, ietver ļoti plašu diapazonu. Tas var būt jauns veids, kā atrisināt kādu loģikas uzdevumu, izgudrot jaunu instrumentu vai ķīmiski procesu, sacerēt muzikālu skaņdarbu, izveidot oriģinālu mākslas darbu, nonākt pie netradicionāla sprieduma jurisprudencē, filozofijā vai reliģijā, jauns ieskats kādā sociālā problēmā.

Izziņas darbības īpatnības. Šeit var pieminēt H.Gārdnera atzinumu, ka izziņas spējas var būt dažādas un vienam cilvēkam vairākas – lingvistiskās, muzikālās, loģiski matemātiskās, dabaszinātniskās, vizuāli telpiskās, ķermeņa kinētiskās, intrapersoniskās un interpersoniskās spējas.

Uzskati, to maiņa.

Darbības veidu maiņa.

Darbības motivācija. Lai rastos motivācija kādai darbībai ir nepieciešama interese, kas, pirmkārt ir vajadzības, pieredzes un izvēles nosacīta aktīva attieksme pret darbībām, objektiem un parādībām.

Vērtību orientācija.

Intereses.

Visu šo iekšējo faktoru rezultātā veidojas radoša personība ar:

- oriģinālu domāšanu;
- oriģinālām spriešanas spējām;
- nestandarta darbību;
- izteiktām jaunrades spējām;
- asu uztveri;
- vispusīgu prāta darbību;
- labi attīstītu radošo iztēli.

Radoša personība rada:

- oriģinālas domas;

- jaunas garīgas vērtības;
- materiālas vērtības;
- jaunas idejas;
- interesantas pieejas;
- saskata un attīsta neparastas, īpatnējas attiecības starp apkārtējām lietām, parādībām, idejām, faktiem.

Rezultātā veidojas radoša personība, kura:

- ir brīva, neatkarīga, pašpārliecināta personība;
- sagatavota kvalitatīvai dzīves stratēģijai;
- var ātri orientēties jebkurā situācijā;
- ir attapīga;
- konkurētspējīga dažādās dzīves situācijās (arī komercsituācijās);
- ir patstāvīgs ražotājs un patērētājs;
- ir augsta līmeņa kultūras cilvēks;
- ir patstāvīga;
- ir iniciatīvas bagāta;
- sociāli aktīva un atbildīga;
- ir tikumiski līdzsvarota;
- morāli un intelektuāli attīstīta;
- radoši spējīga.

Šīs radošās personības savukārt strādās dažādās valsts un komercstruktūrās. Iepazīstoties ar dažādiem interešu izglītības centriem, varēja redzēt cik daudzi audzēkņi paši ir kļuvuši par pedagogiem. Veidojas „apburtais loks” – mēs palīdzam veidoties radošai personībai, kura savukārt veidos valsti.

Mērķtiecīgi organizēts bērnu brīvais laiks ir alternatīva alkohola un tabakas lietošanai, toksikomānijai un narkomānijai, kā rezultātā:

- samazinās mazgadīgo noziedzības līmenis;
- samazinās jauniešu bezdarbnieku skaits ar zemu izglītības un profesionālās kvalifikācijas līmeni;
- samazinās pašvaldību līdzekļu, ko izlieto jaunatnes noziedzības, alkoholisma un narkomānijas, bezdarba u.c. sociālo problēmu risināšanai;
- jaunatne kļūst par aktīvu pilsoniskās sabiedrības veidotāju, ņem līdzdalību sabiedrības sociālekonomiskajā, politiskajā un kultūras dzīvē;

Darba grupas sastāvs:

1. Daiga Ābola, Talsu bērnu un jauniešu centrs, Latvija
2. Astra Orlova, Cēsu BJC, Latvija
3. Indra Bunka, Liepājas jauno tehniķu stacija, Latvija
4. Ingrīda Indāne, Tehniskās jaunrades nams, Rīga
5. Jessica Carlson, Hageby brīvā laika māja, Norčēpinga, Zviedrija
6. Bim Hallberg, Borgsmo brīvā laika māja, Norčēpinga, Zviedrija
7. Curt Anderson, Norčēpinga, Zviedrija
8. Alan Anov, Dānija

9. Lynda Le Notre, Francija
10. Bengt Cete, Kolmardenas brīvā laika māja, Zviedrija
11. Gunita Eņģevīra, BJC "IK Auseklis", Rīga
12. Aija Biteniece, BJC "IK Auseklis", Rīga
13. Valda Tubina, Saldus BJC< Latvija
14. Katri Yli-Viikari, Vasaras skolas asociācija, Somija
15. Katri Hiltula, Vasaras skolas asociācija, Somija
16. Aija Caune, Preiļu BJC, Latvija
17. Mudīte Arāja, TJC "Rīgas jauno tehniķu stacija"
18. Rosi Panova, Rostokas Jauniešu centrs, Vācija
19. Anna Sidorova, BJC Boledrājā, Rīga
20. Anda Ratniece, BJC "Zolitūde", Rīga
21. Tatjana Čižova, BJC "Zolitūde", Rīga

7. pielikums

Bērnu un jauniešu brīvā laika organizēšanas vadlīnijas.

Pieņemtas Starptautiskajā konferencē “ Bērna brīvais laiks un tā organizēšana”,
2003.gada 13.-16.oktobrī.

Ieteikums Nr. 1

Par iestāžu pieejamības atvieglošanu bērniem un jauniešiem

Bērnu un jauniešu brīvā laika organizatoriem, vadītājiem un pedagogiem, sadarbojoties ar sabiedriskajām un valsts struktūrām, nodrošināt:

-centru, klubu, skolu, sporta bāžu, profesionālās ievirzes iestāžu pieejamību bērniem un jauniešiem, tādējādi dodot viņiem visas iespējas saturīgi pavadīt brīvo laiku un iesaistīties interešu izglītībā.

-un izveidot sporta un rotaļu laukumus, kuri būtu pieejami neformālā līmenī, lai veicinātu sportiskās un citas aktivitātes tieši dzīves vietās.

Ieteikums Nr. 2

Par brīvā laika saturīgu pavadīšanu – interešu un profesionālās ievirzes izglītību

-Par aktivitāšu mērķi un pamatvērtībām

Visām organizācijām galvenā vērtība jāpievērš intelektuālo, fizisko, psihisko, motorisko un sociālo dotību attīstīšanai.

“Brīvā laika aktivitātes palīdz bērniem veidoties par vispusīgi attīstītiem cilvēkiem sabiedrībā... Apgūstot interešu izglītību, bērni iepazīst sevi, uzzina par savām prasmēm un iemaņām, kas palīdz atrast un izvēlēties ceļu nākotnē. Brīvā laika nodarbības klubos un asociācijās ļauj dalībniekiem praktiski iepazīties ar demokrātijas un vadības procesiem darbā – viņu viedoklis un idejas kaut ko nozīmē un viņus uzklausā, viņi piedalās visos procesos.

-Par aktivitāšu saturu

Aktivitātēm pēc satura jābūt vērstām uz to, lai ikvienam tiktu dota iespēja apgūt dažādu prasmju un iemaņu pamatus, ikvienam būtu reāla iespēja tajās piedalīties. Bērniem un jauniešiem jānodrošina iespēja piedalīties aktivitātēs atbilstoši viņu pašu vēlmēm, spējām un iemaņām, kā arī jāgarantē interešu izglītības

nepārtrauktība, lai katrs, kuram piemīt interese un attiecīgas dotības, varētu uzlabot savus rezultātus, par galveno izvirzot patiku un prieku.

Bērnus un jauniešus mudināt organizēt pašiem spēles un dažādas aktivitātes. Labi organizēta brīvā laika pavadīšana ir svarīgs priekšnoteikums, kas ļauj bērniem attīstīties par aktīviem, atbildīgiem, labi strādājošiem un pozitīviem sabiedrības locekļiem.

-Par bērnu un jauniešu spēju un iespēju respektēšanu, tiecoties pēc rezultāta.

Primārajam jābūt apmācības un darbošanās priekam, un spiediens, kas ierobežo bērnu tiesības brīvprātīgi piedalīties aktivitātēs nav pieļaujams nekādā gadījumā. Galvenais nav rezultāts, bet gan process.

Ieteikums Nr. 3

Par kvalitātes nodrošināšanu pedagogu un vadošo darbinieku izglītošanā un kvalifikācijas paaugstināšanā

Visām organizācijām, sadarbojoties ar sabiedriskajām un valsts struktūrām, jānodrošina pietiekamas izglītības apmācību un kvalifikācijas paaugstināšanas iespējas pedagogiem un darbiniekiem, lai sasniegtu augstu kvalitāti bērnu un jauniešu nodarbībās. Jebkura no tām jāvada un jārealizē kvalificētiem un profesionāli kompetentiem pedagogiem un treneriem.

Personām, kuras atbild par bērniem un jauniešiem, jānodod iespēja, iegūt nepieciešamo kvalifikāciju un kompetences līmeni attiecīgajā jomā. Kvalificētam personālam jābūt zināšanām par bērnu un jauniešu intelektuālo, fizisko, psihisko, motorisko un sociālo attīstību.

Valsts, pašvaldību, un sabiedriskajam sektoram jā rūpējas par kvalitatīvi augstvērtīgu pedagogu un treneru izglītošanu un viņu kvalifikācijas turpmāko paaugstināšanu.

Ieteikums Nr. 4

Bērnu un jauniešu laika sabalansētība izglītībai (darbam) un brīvajam laikam

Visām organizācijām, sadarbojoties ar valsts un sabiedriskajām struktūrām, panākt, lai bērniem un jauniešiem, atbilstoši viņu vecumam un vajadzībām, būtu pieejama interešu izglītība un saturīga brīvā laika pavadīšana pietiekamā apjomā un piemērotā laikā. Interesu, sporta, rekreācijas un izglītības programmās vairāk laika atvēlēt praktiskajām, nevis teorētiskajām nodarbībām..

Ieteikums Nr. 5

Par sociālo dimensiju

Visām organizācijām nodrošināt, lai tiktu ieviestas un attīstītas iespējas nodarboties ar interešu un profesionālo ievirzes izglītību arī bērniem un jauniešiem no marginālajām sociālajām grupām.

Īpaša uzmanība ir jāpievērš:

- Bērniem un jauniešiem ar speciālām vajadzībām
- bērniem un jauniešiem ar dažādām atkarībām
- imigrantiem
- maznodrošinātajiem.

Organizācijām būtu jāpiedāvā aktivitātes, kurās tiek gaidīts ikviens.

Ieteikums Nr. 6

Par bērnu un jauniešu brīvā laika pavadīšanas ētikas normām

Visām organizācijām jā rūpējas par to, lai katrā valstī tiktu izstrādāts bērnu un jauniešu brīvā laika pavadīšanas ētikas kodekss.

Bērnu un jauniešu brīvā laika pavadīšanas ētikas normas un vērtības jā saskaņo ar bērnu un jauniešu vecuma un attīstības īpatnībām. Bērniem un jauniešiem pašiem jā piedalās šo ētikas normu un vērtību noteikšanā, nevis tikai jā tiek pieaicināti, lai akceptētu pieaugušo izvirzītās normas un vērtības. Saistībā ar bērnu un jauniešu līdzdalību brīvā laika pavadīšanā jā ievēro bērnu, jauniešu un pieaugušo savstarpējās ētiskās attiecības.

Visām organizācijām sadarbojoties ar sabiedriskajām un valsts struktūrām jā sekmē brīvā laika pavadīšanas ētikas izglītības apmācība.

Ieteikums Nr. 7

Par bērnu un jauniešu noturību dažādās aktivitātēs

Interesu izglītībai, sadarbojoties ar sabiedriskajām un valsts struktūrām, veicināt bērnos un jauniešos kopības sajūtu, pašizpaušmes un pašrealizācijas nepieciešamību. Ieinteresētie jaunieši jā nodrošina ar papildizglītības iespējām atbilstoši viņu dotībām, vēlmēm, spējām, iemaņām un prasībām, nodrošinot agrīno pedagoģisko specializāciju.

Ieteikums Nr. 8

Par bērnu un jauniešu līdzlemšanas tiesībām un atbildības sajūtas un vadības iemaņu attīstīšanu

Bērnu un jauniešu iekļaušanās organizāciju pārvaldē rosina un dot viņiem iespējas piedalīties lēmumu pieņemšanā, aktivitāšu plānošanā un organizēšanā visdažādākajās jomās, kā arī iesaistīties brīvā laika pavadīšanas politikas veidošanā un speciālā jaunatnes budžeta pārvaldīšanā.

Lai apgūtu spēju līdzdarboties demokrātiskā sabiedrībā, ir jāapgūst zināmas prasmes. Divas galvenās ir prasme piedalīties un atbildības dalīšana.

Ļoti nozīmīgi ir veidot sadarbības telpu, tas nozīmē atzīt sadarbības nepieciešamību un atbalstīt bērnus un jauniešus, lai viņi apgūtu spējas piedalīties un sadarboties un attīstīt šīs spējas.

Ieteikums Nr. 9

Par apkārtējās vides aizsardzības pasākumiem, drošas vides nodrošināšanu bērniem un jauniešiem.

Visām organizācijām veicināt zināšanu, prasmju un attieksmju veidošanu par bērnu un jauniešu iekšējās un apkārtējās vides jautājumiem, lai ilgtspējīgas sabiedrības attīstības idejas kļūtu par to dzīvesveidu.

Rūpēties par bērnu un jauniešu drošību.

Ieteikums Nr. 10

Par sadarbību brīvā laika organizēšanā

Galvenā nozīme mūsu darbā ir atklātām, uz bērnu un jauniešu vecumam atbilstošiem projektiem orientētām sadarbības formām.

Sadarbojoties ar sabiedriskajām un valsts struktūrām, attīstīt brīvā laika organizēšanu un turpināt iestāžu aizsākto savstarpējo sadarbību valsts un starptautiskajā līmenī (iespējamie sadarbības veidi: konferences, vasaras skolas-nometnes, kultūrizglītojošie, vides, lauksaimniecības un citi projekti).

Konferencē piedāvāti turpmākie sadarbības virzieni

1. Personības attīstība (kopīgi pētījumi, darba formas, metodes).
2. Priekšrocību trūkums jaunažiem cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.
3. Vasaras nometnes.